2025

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahri YALÇINKAYA

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HEKİMİN RÜCUEN TAZMİN SORUMLULUĞU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahri YALÇINKAYA

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

Ankara 2025

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HEKİMİN RÜCUEN TAZMİN SORUMLULUĞU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahri YALÇINKAYA

ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Akın ÜNAL

Ankara 2025

ONAY SAYFASI

Bahri YALÇINKAYA tarafından hazırlanan "Hekimin Rücuen Tazmin Sorumluluğu" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi	**Kabul / Red**	**Kurumu**	**İmza**
Doç. Dr. Akın ÜNAL	Kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zahid YENER	Kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed GÖÇGÜN	Kabul	Ankara Medipol Üniversitesi	

Tez Savunma Tarihi: 16.07.2025

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Muhammet Enes KALA
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Tarih (16. 7. 2025)

Bahri YALÇINKAYA

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda kıymetli desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Akın ÜNAL'a gönülden teşekkürü borç bilirim. Sevgili hocam ve diğer tez jüri üyelerime sabrı, katkıları, ilgi ve alakaları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca beni destekleyen, haklarını asla ödeyemeyeceğim bana sabır gösteren annem, babam, eşim ve kızıma, çalışma sürecinde yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen arkadaşım Burhan Atalık'a teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Hekimin Rücuen Tazmin Sorumluluğu

Teşhis, tedavi, kontrol, ameliyat, koruyucu hekimlik uygulamalarının tamamını kapsayan tıbbi müdahale kavramı, kişilerin vücut ve manevi bütünlüğüne yönelik yapılan eylemlerdir. Bu nedenle, tıbbi müdahalenin hukuka uygun olarak kabul edilmesi için bazı şartların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu şartların beklendiği şekilde gerçekleştirilmemesi durumunda, tıbbi müdahalenin hukuka uygun olmadığı kabul edilmektedir. Hukuka uygun yapılmayan tıbbi müdahalelerin zarara sebebiyet vermesi durumunda tıbbi müdahalede kusuru bulunan hekimin cezai ve hukuki olarak sorumluluğu doğmaktadır. Hukuki sorumluluk, hastanın vücut bütünlüğünde meydana gelen zararın maddi karşılığının tazmin edilmesidir. Özel hastanede çalışan hekimler ile devlet sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan hekimlerin sorumluluğu farklı hukuki rejimlere tabidir. Özel hastanede çalışan hekimlerin sorumluluğu özel hukuk kuralları çerçevesinde belirlenirken, devlet sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan hekimlerin sorumluluğu idare hukuku kurallarına göre belirlenmektedir. Tıbbi hata yapan kusurlu hekimlerin hukuki anlamda sorumluluğu, hastanın zararının maddi olarak karşılanması olduğundan tazminat sorumluluğu olarak da nitelendirilmektedir. Hastanın vücut bütünlüğünde meydana gelen zararın maddi karşılığı mevzuat veya sözleşme hükümleri gereği idare veya özel hastane tarafından karşılanmaktadır. Borçlar hukukuna göre alacaklıya kendi payından fazlasını ödeyen kişi diğer borçlulardan bu fazla yaptığı ödemeyi kusurları oranında isteme hakkına sahiptir. Özel hastanede çalışan hekimlerin ifa yardımcısı sıfatı ile vermiş oldukları zarar, kusurları oranında özel hastanelerce rücu edilmek kaydıyla tazmin edilmekte iken idare hukukuna tabi kamu görevlisi hekimlere idare, ödemiş olduğu tazminattan kusuru oranında ilgili hekimlere rücu edebilmektedir. Çalışmada, hekim, tıbbi müdahale ve rücu kavramları detaylıca incelenmiştir. Akabinde sağlık alanında rücu mekanizmasının nasıl işletildiği hususuna değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hekim, Rücu, Tazminat Sorumluluğu, Tıbbi Müdahale

ABSTRACT

Physician's Recourse Liability for Compensation

The concept of medical intervention, which encompasses all applications of diagnosis, treatment, control, surgery, and preventive medicine, is an action taken against the physical and spiritual integrity of individuals. Therefore, certain conditions must be met for medical intervention to be considered lawful. If these conditions are not met as expected, it is accepted that the medical intervention was not performed lawfully. Medical interventions that are not performed lawfully cause damage and the physician at fault in this medical intervention is held criminally and legally liable. Legal liability is the compensation of the material equivalent of the damage caused to the patient. The liability of physicians working in private hospitals and physicians working in state health institutions and organizations are subject to different legal regimes. While the liability of physicians working in private hospitals is determined within the framework of private law rules, the liability of physicians working in state health institutions and organizations is determined according to administrative law rules. The legal liability of faulty physicians who make medical errors is defined as compensation liability because it is the material compensation of the patient's damage. The material equivalent of the damage caused to the patient is covered by the administration or private hospital in accordance with the legislation or contract provisions. According to the law of obligations, a person who pays more than his/her share to a creditor has the right to demand this excess payment from other debtors in proportion to their faults. While the damages caused by physicians working in private hospitals as assistants are compensated by private hospitals in proportion to their faults, the administration can recourse to the relevant physicians for the compensation paid to public servant physicians subject to administrative law in proportion to their faults. In the study, the concepts of physician, medical intervention and recourse are examined in detail. Then, the issue of how the recourse mechanism is operated in the field of health is discussed.

Keywords: Physician, Recourse, Compensation Liability, Medical Intervention

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI i
BEYAN ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vi
GİRİŞ 1
1. KONUNUN ÖNEMİ 1
2. KONUNUN TAKDİMİ 3
3. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI 5

BİRİNCİ BÖLÜM
TEMEL KAVRAMLAR 6

1. HEKİMLİK MESLEĞİ 6
1.1. Sağlık Meslek Mensubu Kavramı 6
1.2. Hekimlik Mesleği 7
1.3. Türkiye'de Hekimlik Mesleğinin Tarihi 9
2. TIBBİ MÜDAHALE VE TIBBİ HATA KAVRAMI 12
2.1. Tıbbi Müdahale Kavramı 12
2.2. Tıbbi Hata (Malpraktis) Kavramı 13
2.3. Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluk Şartları 14
2.3.1. Yetkili Sağlık Personeli Tarafından Yapılması 16
2.3.2. Endikasyon (Tıbbi Gereklilik) 17
2.3.3. Genel Kabul Görmüş İlke ve Kurallarına Uygun Yapılması 19
2.3.4. Aydınlatılmış Onamın (Rızanın) Alınması 20
3. BORÇLAR HUKUKUNDA VE İDARE HUKUKUNDA RÜCU 23
3.1. Rücu Kavramı 23
3.2. Rücu Alacağı Kavramı 24
3.3. Rücu Alacağının Hukuki Niteliği 25

3.4. Rücu Alacağının Koşulları 28
3.5. İdare Hukukunda Rücu 29
3.6. Kamu Görevlisinin Kusurunun Niteliği 35
3.6.1. Hizmet Kusuru 35
3.6.2. Görev Kusuru 36
3.6.3. Salt Kişisel Kusur 39

İKİNCİ BÖLÜM

TIBBİ MÜDAHALE UYGULAMALARI ALANINDA RÜCU

1. RÜCU SORUMLULUĞU 41
2. KAMU GÖREVLİSİ HEKİMLER AÇISINDAN RÜCU 43
2.1. Kamu Hastanesi ve Hasta Arasındaki İlişki 44
2.2. Mesleki Sorumluluk Kurulu 45
2.3. Mesleki Mali Sorumluluk Sigortasının Durumu 47
2.4. Dava Şartı İzin Usulü 50
2.5. Mesleki Sorumluluk Kurulunun İzin Verme Şartları 51
2.5.1. İdare Tarafından Tazminat Ödenmiş Olması 52
2.5.2. Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Kesinleşmiş Mahkûmiyet Kararı 53
2.6. Mesleki Sorumluluk Kurulu Kararının Hukuki Niteliği 57
2.7. Üniversite Hastaneleri Dışındaki Kamu Hastanelerinde Görevli Hekimler Açısından Değerlendirme 59
2.8. Devlet Üniversitelerinde Görevli Hekimler Açısından Değerlendirme 63
2.9. Vakıf Üniversitelerinde Çalışan Hekimler Açısından Değerlendirme 66
3. ÖZEL HASTANELERDE ÇALIŞAN HEKİMLER AÇISINDAN RÜCU 68
3.1. Özel Hastane ve Hasta Arasındaki İlişki 69
3.2. Mesleki Mali Sorumluluk Sigortasının Durumu 73
3.3. Özel Hastanelerde Çalışan Hekimler Açısından Değerlendirme 74
4. HEKİMİN TAZMİNAT SORUMLULUĞUNUN UNSURLARI 78
4.1. Hukuka Aykırı Tıbbi Müdahale 79
4.2. Kusur 81
4.2.1. Tıbbi Standart 82
4.2.2. Komplikasyon 84
4.2.3. Tıbbi Kusur 85

4.3. Zarar 86
4.4. İlliyet Bağı 88
5. RÜCU MİKTARININ VE KUSUR ORANININ BELİRLENMESİ 91
5.1. Rücu Miktarının Belirlenmesi 91
5.2. Hekimin Kusur Oranının Belirlenmesi 94
6. RÜCU DAVALARINDA GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME 100
7. RÜCU DAVALARINDA ZAMANAŞIMI 102
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 104
KAYNAKLAR 109

KISALTMALAR DİZİNİ

AYM : Anayasa Mahkemesi

BİM : Bölge İdare Mahkemesi

C. : Cilt

CD. : Ceza Dairesi

CGK : Ceza Genel Kurulu

D. : Daire

DMK : Devlet Memurları Kanunu

E. : Esas Numarası

Genel Yönetmelik : Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik

HD. : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

HHK : Hususi Hastaneler Kanunu

HHY : Hasta Hakları Yönetmeliği

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

İDDK : İdari Davalar Dairesi Kurulu

İYUK : İdari Yargılama Usul Kanunu

K. : Karar Numarası

MSK : Mesleki Sorumluluk Kurulu

m. : Madde

RG. : Resmi Gazete

s. : Sayfa

S. **:** Sayı

Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği **:** Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbî İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

SHTK **:** Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu

s.e.t. **:** Son Erişim Tarihi

ss. **:** Sayfa Aralığı

T. **:** Tarih

TBK **:** Türk Borçlar Kanunu

TCK **:** Türk Ceza Kanunu

TDN **:** Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi

TMK **:** Türk Medeni Kanunu

TŞSTİDK **:** Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun

UM **:** Uyuşmazlık Mahkemesi

GİRİŞ

1. KONUNUN ÖNEMİ

Hekimlik mesleği geçmişten bu yana hastalıkların tedavisi ve sağlıklı yaşam için insanların ihtiyaç duyduğu bir meslek olmuştur. Bu nedenle de tarihin her döneminde saygın bir meslek grubu olarak kabul edilmiştir. Hekimlerin ana süje olduğu tıp biliminin zamanla gelişmesi neticesinde hastalıkların tedavi edilmesi ve tıbbi müdahalelerde geliştirilmiştir. Tıp biliminde yaşanan bu gelişmeler neticesinde daha önce tedavisi olmayan hastalıklar bile tedavi edilmeye başlanmış, bu kapsamda da hekimlik mesleği daha da önem kazanmıştır. Özellikle tıp biliminin çeşitli ihtisas alanlarına ayrılması, bu ihtisas alanlarında uzmanlıkların daha da gelişmesini sağlamıştır. Tıp bilimi ve hekimlik mesleğinin gelişmesi ile insanlar her türlü hastalıklarına deva bulma arayışına girmiş ve hasta sayısında artma meydana gelmiştir. Bu durum, sosyal devlet ilkesince kamu sağlık kuruluşlarının da artmasını sağlamış ve özel sağlık kuruluşlarının sayısında da gözle görülür bir artış meydana gelmiştir. Sağlık kuruluşlarının artması, tıp eğitimi veren üniversitelerin de artması ile hekim sayısında da doğru orantılı bir artış meydana gelmiştir. Sağlık kuruluşlarının, hasta ve hekim sayılarının artmasıyla beraber tıbbi müdahale sayısı da artmıştır. Bu durum beraberinde hekimlik meslek hatalarının, diğer bir deyişle tıbbi hataların (malpraktis) da artmasını sağlamış ve hekimlerin cezai ve hukuki sorumlulukları sıklıkla gündeme gelmeye başlamıştır.

Tıbbi müdahale kavramı, hastanın hekime başvuru yaptığı andan tedavinin sonlandığı ana kadar geçen süredeki, tıbbi öykünün alınması, tetkikler, muayene, tedavi, tedavi sonrası takip, komplikasyon yönetimi aşamalarının tamamını kapsamaktadır. Tıbbi müdahale hastanın beden ve ruh bütünlüğüne yönelik yapılan uygulama olması nedeniyle hastanın kişilik varlığına saldırı niteliği taşımaktadır. Ancak hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde yapılan tıbbi müdahaleler, hukuka uygun olarak kabul edilebilir. Hukuka uygunluk nedenleri; tıbbi müdahalenin yetkili sağlık çalışanı tarafından yapılması, tıbbi müdahale için tıbbi gereklilik bulunmalı, tıbbi müdahale tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun olarak yapılmalı ve hastanın yapılacak tıbbi müdahale ile ilgili tüm aşamalar, yararları, komplikasyonları, tedavi süreci gibi konularda bilgi seviyesine uygun

şekilde aydınlatılarak rızasının alınmasıdır. Hukuka uygun tıbbi müdahale için bu şartlar kümülatif olarak sağlanmalıdır.

Tıbbi müdahalelerin tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun yapılması şartı hem hukuka uygunluk nedeni hem de tıbbi müdahalenin sınırlarını belirleyen koşuldur. Tüm dünyada genel olarak kabul görmüş ilke ve kurallara uygun olarak hareket etme yükümlülüğü altındaki hekim, yaptığı tıbbi müdahalede kendisi ile aynı durumda olan ortalama bir hekiminden beklenen dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir. Bu dikkat ve özen yükümlülüğünün beklendiği gibi yerine getirilememesi durumunda hekimin kusurlu davranışından bahsedilmektedir. Tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kuralları, tıbbi müdahale neticesinde ortaya çıkan sonuç ile ilgili de bir belirleme yapmıştır. Yapılan tıbbi müdahale neticesinde komplikasyon ortaya çıkabilir. Komplikasyon, istenmeyen sonuç olmakla birlikte genel kabul görmüş ilke ve kurallara göre tıbbi standartlar içinde kalan ve izin verilen risk alanı içinde olan zararlardır. Hukuka uygun olarak yapılan tıbbi müdahalelerde, ortaya çıkabilecek komplikasyonlar ile ilgili hastanın müdahale öncesi aydınlatılmış rızası alınmışsa tıbbi müdahale sonrası ortaya çıkan komplikasyonlardan dolayı hekim sorumlu değildir. Keza hekime atfedilecek herhangi bir kusur bulunmamaktadır. Tıbbi müdahale neticesinde ortaya çıkan zarar izin verilen risk alanını aştığında ise hekimin gerekli dikkat ve özeni gösterdiğinden bahsedilemeyeceğinden kusurlu sorumluluk söz konusu olmaktadır.

2. KONUNUN TAKDİMİ

Hekimler hatalı yaptıkları tıbbi müdahaleler nedeniyle cezai olarak şahsen, hukuki olarak da malvarlıkları ile sorumludurlar. Hekimlerin hukuki anlamda sorumluluğundan bahsedilebilmesi için de yapılan tıbbi müdahalenin hukuka aykırı olması, tıbbi müdahale nedeniyle hastada zarar meydana gelmesi, tıbbi müdahale ile zarar arasında illiyet bağı olması ve hekimin kusuru olması gerekmektedir. Bu durumda hastada meydana gelen zararın maddi karşılığı, zarar veren tarafından tazmin edilmesi gerekmektedir. Hastanın zararının maddi karşılığının zarar veren tarafından yani hekim tarafından karşılanması gerekmektedir. Ancak, kamu görevlisi hekimlerin tıbbi müdahalede bulunurken vermiş oldukları zararlarda idareye de atfedilebilecek bir kusur varsa husumet idareye yöneltilmekte ve hastanın zararının tazmini idare tarafından karşılanmaktadır. Özel hastanede görev yapan hekimler için ise sözleşmeye aykırılık veya adam çalıştıranların sorumluluğu kapsamında husumet özel hastaneye yöneltilmekte ve hastanın zararının tazmini özel hastane tarafından karşılanmaktadır.

Kendi payından fazla ödeme yapan borçlunun diğer borçlulardan kendi payından fazla ödediği miktarı rücu hakkı kapsamında isteme hakkı vardır. Özel hastanelerdeki rücu, özel hukuk kurallarına göre çözümlenmesi gerekirken, kamu sağlık teşkillerinde görev yapanlar için ise idare hukuku kurallarına göre çözümlenmesi gerekir. Rücu mekanizması esasen özel hukukun bir konusu olmasına rağmen idare hukukunda özel hukuktaki rücu müessesinden etkilenerek kamu görevlilerini koruma amaçlı sınırlı bir rücu mekanizması oluşturulmuştur.

Anayasa'nın 40 ve 129'uncu maddeleri ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK)'nun 13'üncü maddesi kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle vermiş oldukları zararlar için kendilerine rücu edilmek kaydıyla idare aleyhine dava açılabileceğini hüküm altına almıştır. Bu düzenlemenin iki amacından birincisi, güçsüz durumda olan zarar gören kişinin zararının tazminini daha güçlü olan idareden alması, ikincisi ise uzun süren yargılamalarla kamu görevlisini korumaktır. Bu kapsamda, idare mahkemelerince zararın tazmini için verilen karar sonrasında, idare tarafından ödenen tazminatın kamu görevlisine kusuru oranındaki miktarının rücu edilmesi gerekmektedir. Böylelikle kamu görevlisinin kişisel kusurundan dolayı ortaya çıkan zararın tazmini külfeti kamuda kalmayacaktır. İdare hukukundaki rücu mekanizmasının işletilmesi kamu yararı nedeniyle yasal bir zorunluluktur.

Özel hastanelerde ise sözleşmeye aykırılık veya haksız fiilden dolayı ortaya çıkan zararın tazmini için husumet özel hastaneye yönlendirilmektedir. Özel hastane tarafından zararın tazmin edilmesi için ödenen tazminat kusurlu ifa yardımcısı konumundaki hekime kusuru oranındaki miktar kadarı rücu edilebilir.

Kamu sağlık teşkillerinde çalışan hekimlerin tıbbi müdahaleler nedeniyle vermiş oldukları zararlarda rücu mekanizmasının işletilmesine yönelik karar verici olarak Sağlık Bakanlığı bünyesinde Mesleki Sorumluluk Kurulu (MSK) teşkil edilmiş ve diğer kamu görevlilerinden farklı usul işlemleri uygulamaya konulmuştur.

3. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI

Tıbbi müdahalede hekimlerin göstermesi gereken dikkat ve özen yükümlülüğü arasında fark olmamasına rağmen hekimlerin hukuki sorumluluğunda özel hastanelerde görevli olanlar ve kamu sağlık teşkillerinde görevli olanlar farklı hukuki rejimlere tabi olması nedeniyle ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Son zamanlarda tıbbi hatalar ile sıklıkla karşılaşılması ve MSK teşkil edilerek sağlık çalışanları için ayrı bir rücu mekanizması oluşturulması nedeniyle hekimlerin hukuki ve rücuen sorumluluklarının incelenmesinin yerinde olacağı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda çalışmada tüm sağlık çalışanları kapsama alınmamış, tıbbi müdahalenin ana süjesi hekimler çalışmanın konusu olarak ele alınmıştır.

Çalışmada ilk olarak hekimlik mesleği ve tarihi açıklanmak suretiyle bu mesleğin saygın ve insanlık için önem arz eden bir meslek grubu olduğu ortaya konuşmuştur. Akabinde tıbbi müdahale tıbbi müdahale kavramı, neleri kapsadığı, hukuka uygun tıbbi müdahale şartları belirtilmiştir. Çalışmanın ana konusu rücu bölümünde ise rücu kavramı özel hukukta ve idare hukukunda ayrı ayrı incelenmiştir. Son olarak hekimlik mesleği çerçevesinde, diğer bir deyişle sağlık alanında rücu mekanizması açıklanmış, bu bölümde yasal düzenlemelerin eksik yönleri ve eleştiriler belirtilmiştir. Çalışmanın son kısmı olarak rücuda kusur oranlarının belirlenmesi, rücu davalarında görevli ve yetkili mahkeme ile zamanaşımı konularına değinilmiştir. Çalışma, genel bir değerlendirme ile sağlık çalışanlarına tıbbi müdahaleler nedeniyle yapılacak rücuda usul işlemlerine ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri ile tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
TEMEL KAVRAMLAR

1. HEKİMLİK MESLEĞİ

Hekimlik mesleği, sağlık ile ilgili ana süjelerden birisi olup sağlık meslek mensubu kavramı içerisindedir. Bu nedenle hekimlik mesleği ana başlığı altında sağlık meslek mensubu ve hekim kavramları ile hekimlik tarihi alt başlıkları açıklanmıştır.

1.1. Sağlık Meslek Mensubu Kavramı

Sağlık mesleği kavramı, sağlık hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili olan tüm meslek gruplarını içine alan geniş bir kavramdır[1]. Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik'in[2] 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının b bendi sağlık meslek mensuplarını, "*Sağlık meslek mensupları: Tabip, diş tabibi, eczacı, hemşire, ebe ve optisyen ile 1219 sayılı Kanunun ek 13 üncü maddesinde tanımlanan diğer meslek mensuplarını ifade eder*." şeklinde tanımlamıştır. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun (TŞSTİDK)'un Ek 13'üncü maddesinde tanımlanan meslekler ise; klinik psikolog, fizyoterapist, odyolog, diyetisyen, dil ve konuşma terapisti, podolog, sağlık fizikçisi, anestezi teknisyeni/teknikeri, tıbbi laboratuvar ve patoloji teknikeri, tıbbi görüntüleme teknisyeni/teknikeri, ağız ve diş sağlığı teknikeri, diş protez teknisyeni/teknikeri, tıbbi protez ve ortez teknisyeni/teknikeri, ameliyathane teknikeri, adli tıp teknikeri, odyometri teknikeri, diyaliz teknikeri, fizyoterapi teknikeri, perfüzyonist, radyoterapi teknikeri, eczane teknikeri, iş ve uğraşı terapisti (ergoterapist), iş ve uğraşı teknikeri (ergoterapi teknikeri), elektronörofizyoloji teknikeri, mamografi teknikeri, acil tıp teknikeri, hemşire yardımcısı, ebe yardımcısı, nükleer tıp teknikeri, sağlık teknisyeni/teknikeri, sağlık bakım teknisyenidir.

Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik ile sayma usulü kullanılarak

---

1 **Gökcan, Hasan Tahsin** (2022) Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.150; **Hakeri, Hakan** (2022) Tıp Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 155.

2 22.05.2014 tarihli ve 29007 sayılı Resmî Gazete

belirlenen meslekleri icra edenler, sağlık meslek mensubu olarak kabul edilmektedir. İnsan sağlığına hizmet etmek maksadıyla doğrudan insan üzerinde mesleki uygulamalarda bulunanlar ile bu kişilere tıbbi destek sağlayan yardımcı kişiler, sağlık meslek mensubu kavramı içeresindedir[3].

Tıp mesleği ise daha dar bir kavram olup tıp bilimi ile ilgili eğitim almış, hastalıkları önleme, teşhis ve tedavi etme görevlerini üstlenmiş olan meslek grubunu kapsamaktadır[4]. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere sağlık mesleği kavramı, tıp mesleğini de içinde barındıran daha geniş bir kavramdır. TŞSTİDK'nin 1'inci maddesine göre Türkiye'de tıp mesleğini icra ve hasta tedavi etme yetkisi, tıp fakültesinden mezun olanlara verilmiştir. Bu kapsamda, tıp mesleği mensupları sadece hekimlerdir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, TŞSTİDK'nin Ek 13'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına göre insan sağlığına yönelik geleneksel/tamamlayıcı tedavi yöntemlerinin hekimlerce veya hekimlerin yönlendireceği diğer sağlık meslek mensupları tarafından yapılması gerekmektedir.

1.2. Hekimlik Mesleği

Hekimi, tıp fakültesinden mezun olmuş, yürürlükteki kanun çerçevesinde kendisine tıbbi müdahaleyi gerçekleştirme yetkisi, hasta tedavi etme yetkisi verilmiş ve hastalıkları teşhis ve tedavi etme yeterliliği bulunan sağlık çalışanı olarak tanımlamak mümkündür[5]. Hekimler, insan sağlığı ile hastalıkların teşhis ve tedavi edilmesini kendisine meslek edinen kişilerdir[6]. Türkiye'de hekimlik mesleğini icra edebilmek için tıp fakültesinden mezun olma şartı vardır[7]. Tıp fakültesi mezunu olmayanlar, hekimlik mesleğini icra edemezler. Burada belirtilmelidir ki, TŞSTİDK Türkiye'de hekimlik mesleğinin icra edilebilmesini sadece tıp fakültesinden mezun olma şartına bağlamış olduğundan tıp fakültesi mezunu yabancıların Türkiye'de hekimlik mesleğini icra etmelerinin önünde herhangi bir engel

---

3 **Hakeri**, s. 155.

4 **Gökcan**, s. 69; **Tunalı, Işıl Güney** (2020) Hekimin Tıbbi Müdahalede Bulunma Yükümlülüğünün Sınırları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 323.

5 **Tunçer, Polat** (2019) Sağlık Hukuku Temel Bilgileri, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 70.

6 **Ayan, Mehmet** (1991) Tıbbî Müdahalelerden Doğan Hukukî Sorumluluk, Ankara, Kazancı Hukuk Yayınları No. 102, s. 5; **Aşçıoğlu** (1993) s. 1.

7 **Ayan** (1991) s. 7; TŞSTİDK 1. m.: "*Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde tababet icra ve herhangi suretle olursa olsun hasta tedavi edebilmek için tıp fakültesinden diploma sahibi olmak şarttır*."

bulunmamaktadır[8]. Ancak, henüz tıp fakültesi diploması almaya hak kazanamamış olan intörn hekimlerin tıp mesleğini icra etme yetkileri bulunmamaktadır[9].

Tıp fakültesinden mezun olan kişi pratisyen hekim, tıp biliminin bir alanında lisansüstü eğitimini (tıpta uzmanlık eğitimini) tamamlayan hekim ise uzman doktor unvanını kazanmaktadır[10]. Kural olarak bazı özel konular dışında tıp mesleğinin icrası kanunda uzmanlık nedeniyle sınırlandırılmamıştır. Ancak, belli tıbbi müdahalelerin yapılması için belli bir tıp dalında uzman hekim olmak gerekmektedir[11].

Uzman hekimliğin arandığı alanlardan birisi rahim tahliyesi ve sterilizasyon ameliyatlarıdır. Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük'ün 3'üncü maddesine göre, rahim tahliyesi kadın hastalıkları ve doğum uzmanınca yapılır[12]. Ancak, Sağlık Bakanlığınca açılan eğitim merkezlerinde kurs görerek yeterlilik belgesi almış hekimler, kadın hastalıkları ve doğum uzmanının denetim ve gözetiminde rahim tahliyesi yapabilirler. Acil durumlarda dahi bu yetkinin istisnası yoktur.

Cerrahi girişimlerin yapılabilmesi için TŞSTİDK'nin 3'üncü maddesi gereği uzman olmak gerekir. Yalnızca hafif dereceli cerrahi işlemler ve sünnet işlemleri her hekim tarafından yapılabilmektedir. Pratisyen hekimlerin yetkisinde bulunan hafif dereceli cerrahi işlemlere; yarma, boşaltma, dikiş, yakma, pansuman, kan dindirme gibi tıbbi müdahaleler örnek olarak gösterilebilir[13]. Söz konusu kanunun 23'üncü maddesi uyarınca önemli cerrahi müdahalelerin yapılabilmesi için en az bir ilgili uzman hekimin bulunması gerekir[14]. Önemli cerrahi müdahalelerin uzman hekimler tarafından yapılması gerektiği belirtilmiş olsa da tıp biliminin birçok alt uzmanlık alanına ayrıldığı göz önünde bulundurulduğunda kanun metninin lafzının kastettiği husus hastalık ile ilgili uzmanlık ihtisası bulunan hekim

---

8 **Nasrat, Qaisar** (2023) "Tıbbi Müdahalelerde Hukuka Uygunluk Şartları", İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, ss. 77-97, s. 87; **Gökcan**, s. 453.

9 **Hakeri**, s. 356.

10 **Gökcan**, s. 453; **Ayan** (1991) s. 5; Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği 3/1-(ö) m. "*Uzman: Çizelgelerde yer alan dallardan birinde uzmanlık eğitimini tamamlayarak o dalda sanatını uygulama hakkı ve uzmanlık unvanını kullanma yetkisi kazanmış olanları ifade eder.*"

11 Yargıtay 15. HD, E. 2018/5219, K. 2019/46, T. 07.01.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 2. CD, E. 1996/268, K. 1996/1025, T. 05.02.1996 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

12 Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük 3. m.: "… *Rahim tahliyesi, kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarınca yapılır. Ancak, Bakanlıkça açılan eğitim merkezlerinde kurs görerek yeterlik, belgesi almış pratisyen hekimler, kadın hastalıkları ve doğum uzmanının denetim ve gözetiminde menstrüel regülasyon yöntemiyle rahim tahliyesi yapabilirler*."

13 **Gürkan, Kazım İsmail** (1964) Pratik Cerrahi Cilt 1, 3. Baskı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 116.

14 Ayrıca belirtmek gerekir ki; 3153 sayılı Radyoloji, Radiyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanunun 1 ve 2'nci maddeleri uyarınca, münhasıran röntgen vasıtasıyla teşhis veya tedavi yahut radiyom veya radiyom emanasiyonu yahut radiyom murekkebatiyle veya her türlü elektrik aletleriyle tedavi yapmak için sağlık tesisi açmak Sağlık Bakanlığının iznine tabidir. Bu tür yerleri sadece ilgili alanda uzmanlık belgesi bulunan hekimler açabilirler.

tarafından tıbbi müdahalenin yapılması gerektiğidir[15]. Ancak, uzman bulunmaması ve getirtilmesinin mümkün olmadığı durumlarda yapılması zorunlu ameliyatlar ile acil durumlarda bu şart aranmaz[16].

Hekimlik mesleğinin icra edilebilmesi için 6023 sayılı Türk Tabipler Birliği Kanununun 7'nci maddesi gereğince hekimlerin Türk Tabipler Birliğine kayıt olma zorunlulukları bulunmaktadır[17]. Ayrıca, TŞSTİDK'nin 28'inci maddesi gereğince, ağır hapis, beş seneden fazla hapis, sürekli kamu hizmetlerinden yasaklılık veya meslek ve sanatı kötüye kullanma suretiyle işlenen bir fiilden dolayı iki kez mahkemece meslek ve sanatın tatili cezasıyla mahkûm olan ya da sanat icra etmesine engel ve iyileşmesi imkânsız bir akıl hastalığı ile özürlü olduğu muayene sonucu tespit edilen hekimler Sağlık Bakanlığının teklifi ve Yüksek Haysiyet Divanı kararı ile hekimlik yapmaktan alıkonurlar[18].

1.3. Türkiye'de Hekimlik Mesleğinin Tarihi

Tarihte her millet, sıkça görülen hastalıklar için endemik bitkilerini ve madenlerini tedavi maksatlı kullanmayı öğrenmiş, bu konuda kendilerini geliştirmişler ve yakınlarında bulunan başka milletlerden öğrendikleriyle tıp alanında kendilerini yetiştirmeye çalışmışlardır[19]. Orta Asya'da eski Türklerde, hekimlik kamlar[20] tarafından yürütülmekle birlikte zamanla otacılar/emciler[21] bu görevi üstlenmiştir[22]. Bu kişiler yürüttükleri uygulamalı tıp bilgilerini kendilerinden sonra gelenlere öğretmek suretiyle usta çırak ilişkisi

---

15 **Polat, Oğuz** (2024) Tıbbi Uygulama Hataları, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 436-437; Yargıtay 15. HD, E. 2018/5219, K. 2019/46, T. 07.01.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

16 **Gökcan,** s. 456; **Ayan** (1991) s. 6.

17 **Ayan** (1991) s. 8; **Özçetin, Selvi/Balaban, Murat İbrahim** (2015) Sağlık Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 14.

18 **Ayan** (1991) s. 8-9.

19 **Baykuzu, Tilla Deniz** (2023) "İslamiyet Öncesi Dönemde İlk Türk Hekimleri", Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi, C. 5, S. 9, ss. 83-90, s. 89.

20 İlk Müslüman Türklerde kamlar sihirbazlık, rakkaslık, musikişinaslık yanında aynı zamanda hekim mesleğini de icra etmeye başlamışlar ve halk arasında önemli ve saygın bir yer edinmişlerdir. Bu döneme ait ilk yazılı metinlerde kam sözcüğü hekimlik anlamında kullanılmıştır. Ayrıntılı bilgi için **Köprülü, Mehmet Fuad** (2014) Edebiyat Araştırmaları I, İstanbul, Alfa Basım Yayın, s. 89, 97; **Güzelderen**, **Banu/ Karadavut, Zekeriya** (2023) "Kam ve Kamın İşlevlerinin Türk-İslam Dönemi İlk Metinlerindeki Karşılıkları", Millî Folklor, C. 18, S. 138, ss. 166-176, s. 169.

21 Türklerin Müslüman olmasıyla kamların işlevleri ayrışma başlamış hekimlik görevi otacılar/emciler tarafından sürdürülmüştür. Ayrıntılı bilgi için **Güzelderen/Karadavut** (2023) s. 169.

22 **Dağı, Fahri** (2013) "Türk Fıkralarında Halk Hekimliği Unsurları", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 2, S. 5, ss. 117-129, s. 123; **Bayat, Fuzuli** (2006) Ana Hatlarıyla Türk Şamanlığı, İstanbul, Ötüken Yayınları, 24-25; **Tekel, Fatih** (2020) "Halk Hekimliğinde Sağaltıcılar", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 9, S. 27, ss. 819-840, s. 826; **Altıntaş, Ayten** (1986) "Eski Türk Tıbbına Bir Bakış", Tıp Tarihi Araştırmaları Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, C. 1, S. 1, ss. 84-87, s. 85.

ile sonraki nesillere aktarımda bulunmuşlar, yerleşik hayata geçilen Mezopotamya, Mısır, Hindistan ve Çin gibi bölgelerde ise tıp ile ilgili öğrenilen hususlar yazıya geçirilmeye başlanmıştır[23].

Osmanlı Devleti'nin erken dönemlerinde ise hekimler darüşşifalarda, bazı medreselerde ve serbest çalışan hekimlerin yanında usta çırak ilişkisi ile yetiştirilmiştir[24]. Eğitimlerini tamamlayan hekimler, aldıkları icazetname ile kabiliyetlerine göre orduda, darüşşifalarda ve sarayda görev yapabildikleri gibi kendi açtıkları muayenehanelerde de gezici tabip olarak serbest şekilde çalışmaları mümkün olmuştur[25].

Osmanlı döneminde hekimlik, tarihte ve diğer milletlerde olduğu gibi itibarı yüksek bir meslek sayılmış, medreselerde yetişen hekimler, tıp eğitimini temel medrese müfredatından sonra bir çeşit uzmanlık eğitimi olarak almaları nedeniyle ilmiye sınıfından sayılmışlardır[26]. Bu nedenle hekimler kadılık yapmış; hekimbaşılık, saray hekimliği, hatta müneccimbaşılık gibi saraydaki yüksek mevkilere gelebilmişlerdir[27]. Öte yandan darüşşifalarda görev yapan hekimler, bağlı oldukları vakfın geniş imkânları sayesinde hayatlarını refah içinde sürdürebilirken[28] serbest çalışan hekimler de hatırı sayılır kazançlar elde edebilmişlerdir[29].

Osmanlı Devleti'nde tıp, Anadolu Selçuklu tıbbi gelenekleri ile dönemin kültür merkezleri olan Mısır, Suriye, İran ve Türkistan'dan gelen bilim adamları sayesinde gelişmiştir[30]. Osmanlı Devleti'nde, Rönesans dönemine kadar İslam tıbbı hâkim olmuş;

---

23 Tıp ile ilgili en eski belge M.Ö. 3000 yılında Sümerli bir hekim tarafından kaleme alınmış ve hastalıkların tanımı yapılmıştır. **Aydın, Erdem** (2021) Dünya ve Türk Tıp Tarihi, Ankara, Güneş Tıp Kitabevi, s. 26-27; **Ertekin, Cumhur** (2019) Tıbbın Öyküsü, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, s. 19, 27, 59; **Budak, Demir** (2021) "İlkçağlardan Günümüze Hekimliğin Gelişimi", Journal of Medical Sciences, C. 2, S. 2, ss. 6-10, s. 6.

24 **Sarı, Hatice Nil** (1983) "Osmanlılarda Tıphâne'nin Kuruluşuna Kadar Tıp Eğitimi", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 22, ss. 152-182, s. 155.

25 **Uludağ, Osman Şevki** (1991) Beş Buçuk Asırlık Türk Tababeti Tarihi (1341/1925), Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 81; **Zorlu, Tuncay** (2002) "Süleymaniye Tıp Medresesi II": Günergun Feza (Editör), Osmanlı Bilimi Araştırmaları 4, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, ss. 65-98, s. 67.

26 **Ünver, Süheyl** (1942) "Süleymaniye Külliyesinde Darüşşifa, Tıp Medresesi ve Darü'l-Akakir'e Dair", Vakıflar Dergisi, S. 2, ss. 195-207, s. 197; **Ergin, Osman Nuri** (1977) Türk Maarif Tarihi 1. Cilt, İstanbul, Eser Matbaası, s. 143.

27 **Ergin**, s. 144.

28 **Sarı** (1983) s. 160.

29 **Altıntaş, Ayten/Doğan, Hanzade** (2006) "Osmanlı'da Serbest Hekimlik Yapan Esnaf Tabip": Yılmaz, Coşkun/Yılmaz Necdet (Editörler), Osmanlılarda Sağlık, İstanbul, Biofarma Yayınları, ss. 265-271, s. 270.

30 **İhsanoğlu, Ekmeleddin** (1998) "Osmanlı Eğitim ve Bilim Müesseseleri": İhsanoğlu, Ekmeleddin (Editör), Osmanlı Devleti ve Medeniyet Tarihi Cilt 2, İstanbul, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Yayınları, ss. 223-363, s. 223.

Rönesans sonrası ise Avrupa'da gerçekleşen tıbbi gelişmeler takip edilmiş, tıbbi eserler tercüme edilmiş ve zamanla İslam tıp geleneğinden Batı tıbbına geçilmiştir[31].

Sivas'ta 1217, Amasya'da 1308, Bursa'da 1399 yılında Darüşşifalar açılmış ve bu hastanelerde usta çırak ilişkisi içerisinde ilk düzenli ve sistematik tıp eğitimi verilmeye başlanmıştır[32]. Akabinde 1470 yılında Fatih Külliyesi içinde Fatih Darüşşifası kurulmuş ve İstanbul'da tıp eğitiminin başlangıcı olmuştur[33]. Kanuni dönemine kadar hekim yetiştirilmesi Darüşşifalarda usta çırak ilişkisi içerisinde yürütülmüştür.

Osmanlı Devleti'nde tıp eğitimi ile ilgili ilk kurum Kanuni Sultan Süleyman döneminde kurulan Süleymaniye Medresesi içinde bulunan tıp medresesi olmuştur. Bu medrese 19. yüzyıla kadar hekim yetiştirilmesinde etkin rol oynamıştır[34]. 18. yüzyılın sonları ile 19. yüzyılın başlarında Süleymaniye Tıp Medresesinin artık ihtiyacı karşılayamadığı görülmüş ve II. Mahmut döneminde yapılan yenilik hareketleri kapsamında Hekimbaşı Behçet Mustafa Efendi'nin girişimleri ile 1827 yılında Fransa Tıp Eğitimini benimseyen dört yıllık süreli eğitim veren Tıbhâne-i Âmire (Dârüttıbb-ı Âmire) okulu kurulmuştur[35].

Tıbhâne-i Âmire (Dârüttıbb-ı Âmire) okulunun eğitim dili 1867 yılında Fransızca'dan Türkçe'ye çevrilmiş, öğrenim süresi 6 yıla çıkarılmış ve ismi Mekteb-i Tıbbiyye-i Mülkiyye-i Şâhâne olarak değiştirilmiştir[36]. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilânını müteakip İstanbul'da Mekteb-i Tıbbiyye-i Mülkiyye, Tıp Fakültesi adıyla yeniden kurulmuş ve İstanbul Dârülfünunu'nun bir şubesi olmuştur[37]. 1909'da Askerî Tıbbiye'nin ilhakıyla iki okul Dârülfünûn-ı Osmânî Tıp Fakültesi adıyla birleştirilmiş ve 1933 yılına kadar Haydarpaşa'daki binada kalmıştır. 1933'te yapılan üniversite reformuyla okul İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi adını almıştır[38].

---

31 **Bayat, Ali Haydar** (2016) Tıp Tarihi, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, s. 296.

32 **İhsanoğlu**, s. 228, 260, 261.

33 **Elçin, Melih** (2010) Tıp Eğitiminin Tarihçesi, Hacettepe Tıp Dergisi, S. 41, ss. 195-202, s. 197; **Gökçe, Aksanur** (2019) Osmanlı Klasik Dönem Hekimlik Sanatının Modern Dönem Hekim Profesyonelliği, Aile Hekimliği Kimliği ve Uygulamaları Açısından İncelenmesi (Tıpta Uzmanlık Tezi), Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Aile Hekimliği Kliniği.

34 **Kâhya, Esin** (1997) 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Tıp Eğitimi ve Türk Hekimleri, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 3, **Sarı** (1983) s. 162.

35 **Kâhya**, s. 5, **Altıntaş, Ayten** (1999) "Osmanlılarda Modern Anlamda Tıp Eğitiminin Başlaması Tıphane-i Amire", Ankara, Osmanlı, Yeni Türkiye Yayınları, C. 8, ss. 528-542, s. 537; **Tahsin, Elhaç Rıza** (1991) Tıp Fakültesi Tarihçesi (Mir'ât-ı Mekteb-i Tıbbiyye) Cilt 1-2, İstanbul, Özel Yayınları, s. 172.

36 **Kâhya**, s. 21; **Sarı, Hatice Nil** (2009) "Mekteb-i Tıbbiye (1827-1909)": Sarı, Nil/Özaydın, Zuhal/Akgün, Burhan (Editörler), Kuruluşundan Günümüze Cerrahpaşa Tıp Fakültesi (1827-1967-2007), İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Paşa Kitapevi, ss. 7-28, s. 20.

37 **Unat, Ekrem Kadri/Samastı, Mustafa** (1990) Mekteb-i Tıbbiyye-i Mülkiyye (Sivil Tıp Mektebi) 1867-1909, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, s. 74.

38 **İhsanoğlu**, s. 330; **Namal, Yücel/ Karakök, Tunay** (2011) "Atatürk ve Üniversite Reformu (1933)", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, C. 1, S. 1, ss. 27-35, s. 31.

2. TIBBİ MÜDAHALE VE TIBBİ HATA KAVRAMI

2.1. Tıbbi Müdahale Kavramı

Tıbbi müdahale kavramı, Hasta Hakları Yönetmeliği (HHY)'nin[39] 4'üncü maddesinin g fıkrasında, "*Tıp mesleğini icraya yetkili kişiler tarafından uygulanan, sağlığı koruma, hastalıkların teşhis ve tedavisi için ilgili meslekî yükümlülükler ve standartlara uygun olarak tıbbın sınırları içinde gerçekleştirilen fizikî ve ruhî girişimi ifade eder*." şeklinde tanımlanmıştır. Öğretide ise tıbbi müdahale kavramı; tıp mesleğini icraya yetkili kişilerce hastaya yönelik yapılan, doğrudan veya dolaylı olarak tedavi amacı güden, bedensel, fiziksel veya psikolojik bir hastalığı gidermek, tedavi etmek, tedavinin mümkün olmaması durumunda ise hastalık nedeniyle duyulan acıyı hafifletmek ve hastalığı azaltmak amacıyla yapılan ve tıp bilimine ve hukuka uygun olan her türlü tıbbi eylem, olarak tanımlanmaktadır[40].

HHY'de ve öğretide yapılan tanımlardan anlaşılacağı üzere tıbbi müdahalenin sadece hastalıkların teşhis ve tedavisi ile sağlığın korunması amacıyla yapıldığı değerlendirilerek tanımlama yapılmıştır. Ancak, tıbbi müdahalenin yalnızca tedaviye yönelik olmadığı da bir gerçektir. Estetik müdahaleler, sünnet ve organ naklinde verici durumda olanlara yapılan ameliyatlar gibi tıbbi müdahaleler hastalığın tedavisi maksatlı değildir[41]. Bu nedenle tıbbi müdahale kavramını daha geniş yorumlamak gerekmektedir[42]. Bu kapsamda tıbbi müdahale,

---

39 01.08.1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmî Gazete

40 **Hakeri**, s. 293; **Er, Ahmet/Topaç, Ömür/Kaygusuz, Serap** (2021) Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki, Cezai ve İdari Sorumluluk, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 32; **Kahraman, Zafer** (2016) "Medeni Hukuk Bakımından Tıbbi Müdahaleye Hastanın Rızası", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, ss. 479-510, s. 480; **Özpınar, Berna** (2007) Tıbbi Müdahalede Kötü Uygulamanın Hukuki Sonuçları, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, s. 2; **Aslanova, Kemale** (2019) Sağlık Hukuku Ders Notları, 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, s. 32-33; **Sarıtaş, Hatice** (2006) Hasta Hakları Açısından Hekim Sorumluluğu, Ankara, Bilge Yayınevi, s. 17; **Türkmen, Ali** (2009) Hasta Hekim Hukuku, Samsun, Yılmaz Kitapevi, s. 35; **Özcan, Burcu Gülseren/Özel, Çağlar** (2007) "Kişilik Hakları-Hasta Hakları Bağlamında Tıbbi Müdahale Dolayısıyla Çıkan Hukuki İlişkide Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü ve Aydınlatılmış Rızaya İlişkin Bazı Değerlendirmeler", Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, C. 10, S. 1, ss. 54-73, s. 55; **Ayan** (1991) s. 5; **Gökcan**, s. 53 **Şengül, Ragıp** (2020) Hasta ile Hekim Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği ve Hekimin Tazminat Sorumluluğu, İstanbul, Aristo Yayınevi, s.3; **Aşçıoğlu, Çetin** (1993) Tıbbi Yardım ve El atmalardan Doğan Sorumluluklar, Ankara, Tekışık Ofset, s. 1; **Özdemir, Gençer** (2021) Tıbbi Müdahale Hatalarından Doğan Maddi Tazminat Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayınları, s.23.

41 **Çakmut, Özlem Yenerer** (2003) Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, İstanbul, Legal Yayınevi, s. 24; **Kıcaoğlu, Mustafa** (2011) Doktorların ve Hastanelerin Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 4; **Kaya, Mine** (2012) "Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğünden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 100, ss. 45-82, s. 47; **Gökcan**, s. 53; **Kahraman**, s. 481; **Özpınar**, s. 16-17; **Taşcan, İdris/Çalışkan, Suat** (2018) Tıbbi Uygulama Hataları ve Hekim Suçları, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Yayınevi, s.25.

42 **Özdemir**, s. 24.

tıp mesleğini icraya yetkili kişiler tarafından uygulanan teşhis, tedavi veya hukuka uygun amaçlarla kişinin müdahaleden beklediği menfaate uygun tıbbın sınırlar içinde kalan fiziki ve ruhi girişim olarak daha geniş bir biçimde tanımlanabilir[43].

2.2. Tıbbi Hata (Malpraktis) Kavramı

Tıbbi hata; sağlık çalışanının yaptığı tıbbi müdahalede tıp biliminin ilkelerine ve tıbbi standartlara uyulmaması sonucu bir hastalığın, sakatlığın, sendromun, enfeksiyonun veya psikolojik rahatsızlığın eksik ya da yanlış teşhis ve tedavi edilmesi olarak tanımlanabilir[44]. Türk Tabipler Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kuralları'nın 13'üncü maddesi tıbbi hatayı, "*Bilgisizlik, deneyimsizlik ya da ilgisizlik nedeni ile bir hastanın zarar görmesi "hekimliğin kötü uygulaması" anlamına gelir*." şeklinde tanımlamıştır. Dünya Tabipler Birliği'nin 44'üncü Genel Kurulu'nda kabul edilen sonuç bildirgesine göre, tıbbi kötü uygulama, "*hekimin tedavi sırasında standart uygulamayı yapmaması, beceri eksikliği veya hastaya tedavi uygulamaması ile oluşan zarardır*." şeklinde tanımlanmıştır[45]. Yargıtay tıbbi hatayı, "*Doktorun, tıbbi müdahale sırasında; standart uygulamayı yapmaması, bilgi, beceri veya deneyim eksikliği ile yanlış ya da eksik teşhis veya tedavide bulunması, gerektiği ölçüde ilgi ve itina göstermemesi veya hastaya gereken tedaviyi vermemesi neticesinde tehlike ve zarar oluşturan eylemleri tıbbi hata olarak kabul edilecektir.*" şeklinde tanımlamıştır[46]. Danıştay tıbbi hatayı; "*Tıp biliminin standartlarına ve tecrübelere göre gerekli olan özenin bulunmadığı ve bu nedenle de olaya uygun gözükmeyen her türlü hekim müdahalesi uygulama hatası (malpraktis) olarak anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, hastanın tanı ve tedavisi sırasında standart uygulamanın yapılmaması, bilgi ve beceri eksikliği, hastaya uygun tedavi uygulanmaması; tıbbi hata olarak tanımlanabilir*." şeklinde tanımlamıştır[47].

---

[43] **Ayan** (1991) s. 5; **Öcal, Şebnem Akipek/Boydağ, Nazmiye Özenbaş/Avcı, Mustafa** (2019) Sağlık Hukuku, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını No. 3449, s. 61.

[44] **Polat** (2024) s. 20; **Taşcan/Çalışkan**, s. 325; **Özdemir**, s. 27-28; **Demir, Simge** (2018) Kamu Görevlisi Hekimlerin Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.75; **Gör, Damla Nur** (2022) Hekimin Tıbbi Uygulama Hatalarından (Malpraktis) Doğan Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, Platon Hukuk, s. 28; **Barlıoğlu, Hüseyin Cem** (2022) Defansif Tıp Unsuru Olarak Tıbbi Malpraktis, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 28.

[45] **Öztürkler, Cemal** (2006) Hukuk Uygulamasında Tıbbi Sorumluluk, Teşhis, Tedavi ve Tıbbi Müdahaleden Doğan Tazminat Davaları, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 337.

[46] Yargıtay CGK, E. 2017/271, K. 2017/278, T. 16.05.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

[47] Danıştay 15. D., E. 2017/871, K. 2017/5163, T. 04.10.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere tıp mesleğinin kötü uygulanması ve kusurlu uygulamalar öğretide tıbbi hata veya malpraktis[48] olarak adlandırılmaktadır[49]. Bu kapsamda tıbbi hata; tıbbın kötü uygulanması, kötü hekimlik uygulamaları veya tıpta kusurlu uygulamalar olarak açıklanabilir[50]. Tıbbi hata kavramı, tedavi hatası, teşhis hatası, organizasyon hatası ve üstlenme hatası gibi tıbbi müdahale hatalarının tümünü kapsayan üst bir kavramdır[51].

2.3. Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluk Şartları

Hastanın sağlığının korunması ve tedavi edilmesi maksadıyla yapılan tıbbi müdahaleler, kişinin vücut bütünlüğü üzerinde gerçekleştirilen eylemlerdir. Kişinin hayat, sağlık ve beden bütünlüğü üzerindeki hakkı, mutlak bir kişilik hakkıdır[52]. Tıbbi müdahale, bu yönüyle kişilik haklarına da bir müdahaledir[53].

Anayasa (1982)'nın 17'inci maddesinin 2'nci fıkrası, "*Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.*" hükmüne amir olup madde metninin lafzından da anlaşılacağı üzere tıbbi girişimler için kişinin rızasının alınması esastır[54]. Tıbbi zorunluluk, kanunda yazılı haller ve kişinin rızası şartlarından birisinin bulunmaması durumunda, kişiye tıbbi müdahalede bulunulması kişinin vücut bütünlüğünün ihlalidir. Diğer bir ifade ile Anayasa'nın 17'nci maddesinde belirtilen durumlar gerçekleşmeksizin yapılan tıbbi müdahaleler haksız fiil ve ceza hukuku bağlamında suç kapsamındadır[55].

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK)'nun 24'üncü maddesi, "*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını*

---

48 Malpraktis terimi Latince hatalı (mala) ve uygulama (praxis) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur.

49 **Ayan** (1991) s. 105; **Ünver, Yener** (2008) Tıbbi Malpraktis ve Ceza Hukuku, Tıbbi Uygulama Hataları (Malpraktis), Komplikasyon ve Sağlık Mensuplarının Sorumluluğu, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No: 16, s. 53 vd.; **Hancı, Hamit** (2006) Malpraktis-Tıbbi Girişimler Nedeniyle Hekimin Ceza ve Tazminat Sorumluluğu, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 30 vd.; **Saatçioğlu, Onur Can** (2009) "Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'daki Özel Hukuk Uygulamalarında Tıbbi Malpraktis Olgusu", Sağlık Hukuku Digestası, S. 1, ss. 190-208, s. 28.

50 **Ayan** (1991) s. 105; **Hakeri,** s. 183, **Polat** (2024) s. 20; **Savaş, Halide** (2009) Tıbbi Müdahale Hataları, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 63; **Ünver** (2008) s. 54.

51 **Hakeri**, s. 1240.

52 **Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan** (2006) Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitapevi, s. 98; **İpekyüz, Filiz Yavuz** (2016) Türk Hukukunda Hekimlik Sözleşmesi, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 20.

53 **İpekyüz, Filiz Yavuz** (2015) "Hekimin Tazminat Sorumluluğu", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 33, ss. 19-61, s. 22; **Gökcan**, s. 289; **Erkuş, Selman, Ali** (2014) "Yargıtay Kararları Işığında Sağlık Çalışanlarının Hukuki Sorumluluğu", Tıp Hukuku Dergisi, Cilt:3, Sayı: 6, ss. 115-121, s.116; **Hakeri**, s. 349.

54 **Ayan** (1991) s. 73.

55 **Gökcan**, s. 289.

isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır." şeklinde düzenlenmiş olup kişilik haklarını koruma altına almıştır[56]. Söz konusu kanun metni ile koruma altına alınan kişilik haklarına yönelik müdahalelerde rızanın aranması mutlak bir şart olup, tıbbi zorunluluklar ve acil durumlar hariç olmak üzere rıza olmaksızın yapılan tıbbi müdahaleler, hukuka aykırı bir müdahale oluşturmaktadır[57].

Her nevi tıbbi işlem için hastanın rızasının alınması, büyük cerrahi girişimler için ise yazılı rızanın alınması TŞSTİDK'nin 70'inci maddesi gereği mecburdur[58]. Kişinin rızası olmadan kişilik haklarına yapılan bir müdahale, kişinin faydasına olsa dahi hukuka aykırılık teşkil eder ve bu rıza olmaksızın yapılan müdahale kişilik haklarına saldırı niteliğindedir[59]. Yine, TŞSTİDK'nin 1'inci maddesi, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde tıp mesleğinin icrası ve hasta tedavi edilebilmesi için tıp fakültesinden diploma alınarak hekimlik mesleğinin icra edilebileceğini, 23'üncü maddesi ise büyük tıbbi işlemlerde uzman hekimin bulunması gerektiğini hüküm altına almıştır[60]. Dolayısı ile anılan kanununun amir hükümleri gereğince istisnai düzenlemeler (acil durumlar[61], ilk yardım[62], Türk Silahlı Kuvvetleri ve kolluk personeli[63] vb.) hariç tıbbi müdahalede bulunma yetkisi hekimlerdedir[64].

---

56 **Ayan** (1991) s. 73.

57 **Hakeri**, s. 107, 432; **Gülel, İlhan** (2018) Tıbbi Müdahaleye Rıza, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 43; **Çakal, Ayça** (2018) Türk Özel Hukukunda Tıbbi Müdahaleye Rıza, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 61.

58 **Ayan** (1991) s. 73; TŞSTİDK 70/1. m.: "*Tabipler, diş tabipleri ve dişçiler yapacakları her nevi ameliye için hastanın, hasta küçük veya tahtı hacirde ise veli veya vasisinin evvelemirde muvafakatını alırlar. Büyük ameliyei cerrahiyeler için bu muvafakatin tahriri olması lazımdır. (Veli veya vasisi olmadığı veya bulunmadığı veya üzerinde ameliye yapılacak şahıs ifadeye muktedir olmadığı takdirde muvafakat şart değildir.) Hilafında hareket edenlere ikiyüzelli Türk Lirası idarî para cezası verilir*."

59 **İpekyüz (**2015) s. 22.

60 TŞSTİDK 23. m.: "*Umumi veya mevzii iptali his ile yapılan büyük ameliyeler behemehal ihtısas vesikasını hamil olan bir mütehassıs ile beraber diğer bir tabip tarafından yapılmak lazımdır. Mütehassıs bulunması veya celbi mümkün olmıyan mahallerde yapılması zaruri görülen ameliyeler ile ahvali müstacele ve fevkalade bu hükümden müstesnadır*."

61 Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik 31/1-ğ. m.: "*Tabip harici sağlık çalışanı, ilk yardım ve acil tıbbi müdahaleler hariç olmak üzere, tabip kararı ve talimatı olmaksızın hangi surette olursa olsun hastalara doğrudan tıbbi hizmet sunamaz*."

62 Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik 5/1-h. m.: "*Yetkili kişilerce acil sağlık hizmeti ulaşana kadar almış olduğu eğitim doğrultusunda ilk yardım gereklerini yerine getirir*."; İlkyardım Yönetmeliği 4/1-d. m.: "*İlkyardım: Ani olarak ortaya çıkan hastalık veya yaralanma durumunda; kişinin hayatını korumak, sağlık durumunun kötüleşmesini önlemek ve iyileşmesine destek olmak amacıyla olay yerindeki mevcut imkânlarla yapılan hızlı ve etkili müdahaleleri ifade eder*."

63 Sağlık Meslek Mensubu Olmayan Personelin Sağlık Personeli Yokluğunda Yapmaya Yetkili Oldukları Acil Tıbbi Müdahaleler Hakkında Yönetmelik 5/1. m.: "*Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı muharip veya operasyonel sıhhiye personeli ile Polis Özel Harekât sıhhiyesi personelinin 7 nci maddede belirtilen hallerde yapmaya yetkili oldukları acil tıbbi müdahaleler şunlardır: …*"

64 **Gökcan**, s. 309; Yargıtay 12. CD, E. 2014/7638, K. 2015/3009, T. 18.02.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); İstanbul BİM 8. D, E. 2017/2174, K. 2018/247, T. 13.02.2018

Tıbbi müdahalenin hukuka uygun olabilmesi için bulunması gereken şartları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Tıbbi müdahalenin yetkili sağlık personeli tarafından yapılması,
2. Endikasyon (Tıbbi gereklilik),
3. Tıbbi müdahalenin tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun yapılması,
4. Aydınlatılmış onamın (rızanın) alınması[65].

Tıbbi müdahaleler bu şartların varlığı halinde hukuka uygun olacaktır. Bu şartlardan herhangi birinin eksik olduğu durumlarda hukuka uygun bir tıbbi müdahaleden söz edilemez.

2.3.1. Yetkili Sağlık Personeli Tarafından Yapılması

Hekimler ile diş hekimlerinin dışındaki sağlık mensuplarının teşhis ve tedavi yapamayacağı TŞSTİDK'nin Ek 13'üncü maddesinde hüküm altına alınmıştır[66]. Hekim dışındaki sağlık personelinin çok sınırlı alanlarda tıbbi müdahale yapmasına müsaade edilmiştir[67].

Hekimler dışındaki diğer sağlık mesleği mensuplarının tıbbi müdahalede bulunma yetkileri oldukça sınırlı olup bu yetkinin istisnai bir yetki olması nedeniyle kanun ile düzenleme yapılmıştır. Bu kapsamda TŞSTİDK'nin; 47 ila 57'nci maddelerinde ebelerin; 63 ila 68'inci maddelerinde hemşirelerin; ek madde 13'de ise diğer sağlık personelinin yetkileri düzenlenmiştir. Hekimler dışındaki sağlık çalışanlarının tıbbi müdahalede bulunma yetkileri söz konusu maddelerde sayılan sınırlar çerçevesinde mümkündür[68].

<https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Danıştay 10. D, E. 2006/5487, K. 2007/5876, T. 04.12.2007 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

65 **Özdemir**, s. 24; **Atak, İsmail** (2020) "Tıbbi Müdahalelerin Hukuka Uygunluk Şartları", TOTBİD Dergisi, S. 19, ss. 19-26, s. 20; **Hakeri**, s. 350.

66 **Bilgen, Nur** (2005) "Adli Tıp Açısından Tıbbi Uygulama Hataları", Hukuki Perspektifler Dergisi, S. 5, ss. 38-42, s. 41.

67 **Hakeri**, s. 294; **Özdemir**, s. 39; **Aykın, Aykut Cemil/Çınarlı Serkan** (2016) Sağlık Personelinin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 270.

68 **Gökcan**, s. 459.

2.3.2. Endikasyon (Tıbbi Gereklilik)

Endikasyon, hekimin hastaya müdahalesinin gerekliliği ile ilgili bir kavramdır ve tıbbi gereklilik olarak tanımlanabilir[69]. Endikasyon, hastanın sağlığı bakımından tıbbi bir müdahale yapılmasının, tıp bilimi açısından yararlı ve gerekli görülmesidir[70].

Anayasa'nın 17'nci maddesinin 2'nci fıkrası kişinin vücut bütünlüğüne dokunulabilmesi için tıbbi zorunluluğun bulunmasını aramaktadır. Tıbbi zorunluluk kavramı endikasyon kavramının kapsamında olan, tıbbi müdahalenin hukuka uygun olabilmesi için aranan koşullardan biridir[71]. Diğer bir deyişle endikasyon, tıbbi müdahaleyi hukuka uygun kılan unsurlardan biridir[72]. Ancak burada belirtilmelidir ki tıbbi zorunluluk, endikasyon kavramından daha dar bir kavram olup, derhal tıbbi müdahalede bulunulmaması durumunda kişinin yaşamının, bir organ veya fonksiyonunun yitirilmesi tehlikesine neden olan rıza alınmasının mümkün olmadığı acil halleri kapsamaktadır[73]. Keza rıza alınmasının mümkün olduğu durumlarda rıza alınmaksızın yapılan tıbbi müdahaleler, hukuka aykırı bir eylem oluşturur.

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi (TDN)'nin 13'üncü maddesinin 3'üncü fıkrası gereğince, tıbbi müdahalenin hukuka uygun olabilmesinin bir şartı da tıbbi müdahalenin

---

69 **Koru, Onur** (2021) "Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu: Endikasyon Şartı", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 2, ss. 491-500, s. 495.

70 **Hakeri**, s. 593.

71 **Hakeri**, s. 738; **Yücel, Özge** (2023) "Medeni Hukuk Bakış Açısıyla Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğunun Koşulları": Yücel, Özge/Sert, Gürkan (Editörler), 3. Baskı, Ankara, Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları, ss. 287-328, s. 295; **Demir, Mehmet** (2020) Tıbbi Sorumluluk Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 81; **Demir, Mehmet** (2010) Tıbbi Organizasyon Kusuru Açısından Hastanelerin Hukuksal Sorumluluğu, Ankara, Turhan Kitapevi, s. 37; **Sert, Gürkan** (2012) "Türk Hukukunda Bilinci Açık Hastanın Tedaviyi Ret Hakkının Tıp Hukuku ve Etiği Açısından İncelenmesi ve Tıp Etiği", Terazi Hukuk Dergisi, C. 7, S. 70, ss. 14-21, s. 16; **Bayraktar, Köksal** (1972) Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, s. 165; **Koca, Mahmut** (2007) "Hekimin Taksirli Fiilinden Doğan Cezai Sorumluluğu": Baygın, Cem/Uçar, Metin/Büyükay, Yusuf (Editörler), Sağlık Hukuku Sempozyumu Erzincan 15-16 Mayıs 2006, Ankara, Yetkin Yayınları, ss. 89-106, s. 93; **Özbek, Veli Özer** (2012) "Tıbbi Uygulama Hatalarına İlişkin İddialarda Hukuksal Yaklaşım": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 77-90, s. 82; **Petek, Hasan** (2006) "Güzelleştirme Amaçlı Estetik Ameliyatlardan Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk", Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 1, ss. 177-240, s.185.

72 **Ayan** (1991) s. 9; **Gürelli, Nevzat** (1981) "Hukuk Açısından Cerrahi Müdahalenin Sınırları", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1979-1981 Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, C. 45, S. 1-4, ss. 267-275, s.268; **Çilingiroğlu, Cüneyt** (1993) Tıbbi Müdahaleye Rıza, İstanbul, Filiz Kitabevi, s. 21.

73 **Erman, Barış** (2003) Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 154; **Nuhoğlu, Ayşe** (2008) "Tıp Ceza Hukukunda Zaruriyet Halinin Sınırları", V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu (28 Şubat-1 Mart 2008) Tıp Ceza Hukukunun Güncel Sorunları, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, No. 142, ss. 34-68, s. 46; **Abik, Yıldız** (2020) "Yoğun Bakım Altında Bilinci Kapalı Hasta Açısından Hekimin Aydınlatma ve Onam Alma Yükümlülüğü": Hakeri, Hakan/Doğan, Cahid (Editörler), III. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 2, Ankara, Adalet Yayınevi, ss. 179-238, s. 209; **Çilingiroğlu** s. 47.

teşhis, tedavi ve koruma amacıyla yapılmasıdır[74]. Nizamnamenin 20'nci maddesi ise hekimlerin yararı olmayan ilaçları hastaya veremeyeceği hususunu düzenlenmiştir[75].

Teşhis, hastada var olduğu düşünülen rahatsızlığın veya hastalığın, hastanın öyküsü ve tıp bilimi standartlarına uygun şekilde yapılan tetkikler sonucu tespit edilmesidir[76]. Hastalığın tam olarak teşhis edilmesi, uygun bir tedavi yapılması için en önemli aşamadır[77]. Tedavi ise teşhis edilen hastalık veya rahatsızlığı iyileştirmek, hastayı mevcut hastalık veya rahatsızlığından tamamen veya kısmen kurtarmak, hastalığın ilerlemesini engellemek, hastalığın gerilemesini sağlamak, acıları ve hastalığı hafifletmektir[78]. Hastalıktan korunma ise, henüz ortaya çıkmamış, ancak çıkması muhtemel olan hastalıklara karşı insanların korunması amacıyla yapılan aşılama gibi koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında olan tıbbi müdahalelerdir[79].

Kişi kendisi talep etse dahi tıbben gerekli olmayan ve kişiye zarar veren bir tıbbi girişimin yapılması, hukuka aykırı olur[80]. HHY endikasyon olmaksızın yapılan tıbbi müdahaleleri açıkça yasaklamıştır[81]. Dolayısı ile hekimin bir tıbbi müdahalede bulunabilmesi için bu müdahaleyi haklı kılan bir tıbbi neden bulmalıdır, yani tıbbi müdahale bir endikasyona dayanmalıdır[82].

Endikasyon kavramını sadece tıbbi endikasyon olarak sınırlandırmamak gerekir. Keza, psikolojik ihtiyaçlar (estetik ve kozmetik), sosyal ihtiyaçlar (sünnet)[83], biyolojik ihtiyaçlar (kısırlaştırma), başkasına yapılacak olan tıbbi girişime katkı sağlama (organ, doku

---

74 TDN 13/3. m.:"*Tabip ve diş tabibi; teşhis, tedavi veya korunmak gayesi olmaksızın, hastanın arzusuna uyarak veya diğer sebeplerle, akli veya bedeni mukavemetini azaltacak herhangi bir şey yapamaz*."

75 TDN 20. m.: "*Tabip ve diş tabibi, faydasızlığını bildiği bir ilacı, hastaya veremez. Ancak, esaslı bir tedavi yapılması mümkün olmayan hallerde, teselli bakımından bazı ilaçlar tavsiye edebilir. Mali vaziyetleri müsait olmayan hastalara, mutlak zaruret olmadıkça, pahalı teselli ilaçları verilmesi caiz değildir. Tabip ve diş tabibi, hastaya lüzumsuz ve fuzuli masraflar yaptırmayacağı gibi faydası olmayacağını ve hastanın mali kudretinin kâfi gelmeyeceğini bildiği bir tedaviyi tavsiye edemez*."

76 **Çilingiroğlu** s. 18.

77 **Ayan** (1991) s. 65.

78 **Çakmut**, s. 6.

79 **İpekyüz (**2016) s. 25.

80 **Gökcan**, s. 460.

81 HHY 12. m.: "*Teşhis, tedavi veya korunma maksadı olmaksızın, ölüme veya hayati tehlikeye yol açabilecek veya vücut bütünlüğünü ihlal edebilecek veya akli veya bedeni mukavemeti azaltabilecek hiçbir şey yapılamaz ve talep de edilemez*."

82 **Aşçıoğlu, Çetin** (2006) "Hekimlerin Sorumluluğunda Kusur ve Belirlenmesi": Öncel, Öztan/Namal, Arın/Erdemir, Ayşegül Demirhan/Ertin, Hakan/Atıcı, Elif (Editörler), Yüksek Teknoloji Tıbbi ve Hekim Hasta İlişkisi, İstanbul, ss. 191-201, s. 201; **Hakeri**, s. 683; Yargıtay CGK, E. 2017/271, K. 2017/278, T. 16.05.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay CGK, E. 2014/12-103, K. 2014/552, T. 09.12.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 13. HD, E.2018/3376, K. 2018/7454, T. 28.06.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Danıştay 10. D, 2005/896, K. 2007/899, T. 12.03.2007 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

83 **Yerdelen, Erdal** (2013) "Hukuki Açıdan Sünnet", Tıp Hukuku Dergisi, C. 2, S. 3, ss. 43-74, s. 66.

ve kan nakli)[84] veya kamu yararı (bulaşıcı hastalıklara karşı aşılanma)[85] kapsamında olan ve tıbbi endikasyon bulunmayan durumlarda sosyal, psikolojik ve yasal endikasyonun varlığı söz konusu olduğundan tıbbi müdahalenin hukuka uygun olduğunun kabulü gerekir[86].

Tıp bilimi içerisinde kimya, biyoloji, fizik, teknoloji gibi birçok farklı bilimi içermesi nedeniyle sürekli olarak gelişen ve ilerleme kaydedilen bir alandır. Özellikle teşhis ve tedavi, mevcut imkânlar ile doğru orantılıdır. Uygulanacak bir ameliyata ihtiyaç olup olmadığının ortaya konulması ve yapılacak ameliyatın en son geliştirilen robotik cerrahi ile yapılıp yapılamayacağı gibi hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle de endikasyonun olup olmadığı belirlenirken tıp biliminin o güne kadar ulaştığı kural, bilgi ve teknoloji esas alınmalıdır[87].

2.3.3. Genel Kabul Görmüş İlke ve Kurallarına Uygun Yapılması

Hastaya yapılan tıbbi müdahalede rızanın bulunması, yetkili kişilerce tıbbi müdahale yapılması ve endikasyonun varlığı, tıbbi müdahalenin sınırsız bir şekilde yapılabileceği anlamına gelmemektedir. Keza tıbbi müdahalenin sınırı, müdahalenin tıp biliminin genel olarak kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun olarak yapılmasıdır[88]. Diğer bir deyişle, yetkili kişi tarafından yapılan tıbbi müdahalede endikasyon ve rıza bulunsa bile tıbbi müdahalenin herhangi bir aşamasında tıp bilimi ilke ve kurallarına uyulmadığında, yapılan bu müdahalenin hukuka uygun olduğu söylenemez. Dolayısıyla hukuka aykırı bir müdahale söz konusu olur[89].

Tıp biliminin ilke ve kuralları kavramından kastedilen; tıp biliminin en güncel ve ulaştığı teorik ve bilimsel seviye ile klinik deneyimlerle kanıtlanmış ve benimsenmiş en son

---

84 TMK 23/3. m.: "*Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılanması ve nakli mümkündür*…."

85 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 72. m.: "*57'nci maddede zikredilen hastalıklardan biri zuhur ettiği veya zuhurundan şüphelenildiği takdirde aşağıda gösterilen tedbirler tatbik olunur: … 2 - Hastalara veya hastalığa maruz bulunanlara serum veya aşı tatbiki.* …"

86 **Altun, Zeynep** (2019) Plastik Cerrahın Hukuki Sorumluluğunun Sözleşmesel Bağlamda İncelenmesi, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, s. 32-33; **Ayan** (1991) s. 9; **Gökcan**, s. 465; **Hakeri**, s. 691.

87 **Özgenç, İzzet** (2007) "Tıbbi Müdahale Dolayısıyla Cezai Sorumluluk": Teoman Ömer/Kaya Arslan (Editörler), Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan Cilt 2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, ss. 2175-2212, s. 2186.

88 **Ayan** (1991) s. 106.

89 **Hakeri**, s. 698; **Özgenç** (2007) s. 2186; **Yarsuvat, Duygun/Bayraktar, Köksal** (2004) "Yeni Türk Ceza Kanunundaki Bazı Suçlar Karşısında Tıbbi Uygulamaların Durumu", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Erden Kuntalp'e Armağan, C. 2, S. 2, ss. 63-86, s. 65; **Özgenç, İzzet** (2008) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 341; **İçel, Kayıhan/Evik, A. Hakan** (2007) Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap, İstanbul, Beta Basın Yayın, s. 149.

durumdur[90]. Bu kapsamda hekimler, tıp bilimince kabul edilen ve hekimlerin çoğunluğunun aynı ve benzer durumda olan vakalara devamlı olarak uygulamış olduğu standart tıbbi müdahaleyi uygulamakla yükümlüdürler[91]. Burada belirtmek gerekir ki; hekimlerin en son bulunan tedavi yöntemini seçme zorunluluğu yoktur[92]. Kendisi ile aynı uzmanlık seviyesine sahip diğer hekimlerin uyguladığı asgari uygulamayı yapması, hekimin kendisinden beklenen özen yükümlülüğü için yeterlidir[93].

Bu kapsamda, tıbbi müdahalenin tıp biliminin ilke ve kurallarına yani tıbbi standartlara uygun olması gerekmektedir[94]. Dolayısıyla tıbbi müdahalede bulunan hekimin söz konusu tıbbi standartlara uygun davranması için gerekli dikkat ve özeni göstermesi gerekir. Hekimin dikkatsiz ve özensiz davranışları ile tıbbi standartlara uygun olmayan tıbbi müdahalesi hukuka uygun değildir[95]. Hekimin tıbbi müdahaledeki dikkat ve özen yükümlülüğü, öykü alınması, tanı, tedavi ve kontrol aşamalarının tümünde devam etmelidir[96].

2.3.4. Aydınlatılmış Onamın (Rızanın) Alınması

Yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve vücut bütünlüğünün dokunulmazlığı hakkı Anayasa'nın 17'nci maddesi ile koruma altına alınmıştır. TMK'nin 23'üncü

---

90 **Demir** (2010) s. 50

91 **Ayan** (1991) s. 106; **Keskinbora, Kadircan** (2012) "Komplikasyon ve Malpraktisin Yöntemi": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 45-61, s.46; **Özbek** (2012) s. 85.

92 **Gökcan**, s. 469.

93 **Ayan** (1991) s. 107.

94 İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi 4. m.: "*Araştırma dahil, sağlık alanında her müdahalenin, ilgili meslekî yükümlülükler ve standartlara uygun olarak yapılması gerekir*."; TDN 13. m: "*Tabip ve diş tabibi, ilmi icaplara uygun olarak teşhis koyar ve gereken tedaviyi tatbik eder. Bu faaliyetlerinin mutlak surette şifa ile neticelenmemesinden dolayı, deontoloji bakımından muaheze edilemez. Tababet prensip ve kaidelerine aykırı veya aldatıcı mahiyette teşhis ve tedavi yasaktır. Tabip ve diş tabibi; teşhis, tedavi veya korunmak gayesi olmaksızın, hastanın arzusuna uyarak veya diğer sebeplerle, akli veya bedeni mukavemetini azaltacak herhangi bir şey yapamaz.*"; HHY 11. m.: "*Hasta, modern tıbbi bilgi ve teknolojinin gereklerine uygun olarak teşhisinin konulmasını, tedavisinin yapılmasını ve bakımını istemek hakkına sahiptir. Tababetin ilkelerine ve tababet ile ilgili mevzuat hükümlerine aykırı veya aldatıcı mahiyette teşhis ve tedavi yapılamaz.*"; Hekimlik Meslek Etiği Kuralları 5. m.: "*Hekimin öncelikli görevi, hastalıkları önlemeye ve bilimsel gerekleri yerine getirerek hastaları iyileştirmeye çalışarak insanın yaşamını ve sağlığını korumaktır. Meslek uygulaması sırasında insan onurunu gözetmesi de, hekimin öncelikli ödevidir. Hekim, bu yükümlülüklerini yerine getirebilmek için, gelişmeleri yakından izler.*"; Yargıtay 13. HD, E. 2006/10068, K. 2006/13288, T. 10.10.2006 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2006/10057, K. 2006/13842, T. 19.10.2006 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

95 **Ümit, Ceyda** (2021) "Tıbbi Müdahalede Dikkat ve Özen Yükümlülüğünün Önemi": Korkusuz, M. Refik/Hakeri, Hakan/Doğan, Cahid (Editörler), V. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi (27-28 Ağustos 2021) Bildiriler Kitabı, Ankara, Adalet Yayınevi, ss. 373-400, s. 381.

96 **Gökcan**, s. 470.

maddesinde ise kişinin özgürlüklerinden vazgeçmesi veya sınırlandırması açıkça yasaklanmıştır[97]. Kişilik haklarına karşı yapılan her türlü müdahale ise saldırı niteliğindedir. TMK'nin 24'üncü maddesi ile de kişilik haklarına yapılan her türlü müdahale, kişinin rızası, üstün nitelikli kamu yararı veya kanun hükmü olmadıkça hukuka aykırı olarak nitelendirilmiştir[98].

Her türlü tıbbi müdahale için hastanın rızasının alınması TŞSTİDK'nin 70'inci maddesine göre yasal bir zorunluluktur[99]. Biyo-Tıp Sözleşmesi'nin 5'inci maddesinin 1'inci fıkrası, "*Sağlık alanında herhangi bir müdahale, ilgili kişinin bu müdahaleye özgürce ve bilgilendirilmiş olarak muvafakat vermesinden sonra yapılabilir*." şeklinde düzenlemiştir. HHY'nin 22 ve 24'üncü maddelerinin 1'inci fıkralarında da hastanın tıbbi müdahaleye rıza göstermesini açıkça zorunlu kılmıştır[100].

Hastanın kişilik haklarına yapılacak müdahaleye rıza göstermesi, hekimin hastayı bilgilendirme (aydınlatma) yükümlülüğünü yerine getirmesine bağlıdır[101]. Yeteri kadar aydınlatma yapılmadan alınan rızada, iradenin sakatlanmasına yol açabilmektedir[102]. Aydınlatılmış rıza; tıbbi müdahalenin yapılmaması durumunda ortaya çıkacak riskler, yapılması durumunda ise elde edilecek fayda ile ortaya çıkabilecek komplikasyonlar, tedavi öncesi, süreci ve sonrası hekim tarafından hastanın bilgi seviyesine uygun ve yeterli şekilde açıklaması ve hasta tarafından tıbbi uygulama ile ilgili hiçbir tereddüde yer vermeyecek

---

97 TMK 23. m.: "*Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz. Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılanması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.*"

98 **Ayan** (1991) s. 73; **Erdoğan, İhsan/Keskin, Ayşe Dilşad** (2020) Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi, s. 293-296; **Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya** (2024) Medeni Hukuk, 28. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, s. 154; **Kayıhan, Şaban** (2022) Medeni Hukuk Bilgisi, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 197-201.

99 **Ayan** (1991) s. 73; Ceza Hukuku alanında ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun 26'ncı maddesinin 2'nci fıkrası kişinin mutlak suretle tasarruf hakkı bulunan durumlarda ilgilinin rızasını genel hukuka uygunluk nedeni olarak kabul etmiştir. Ayrıca, yine TCK'nin 90/2, 91/1, 99/1 ve 101/1'inci maddelerinde suçun oluşmaması için rızanın varlığı aranmıştır. 21.07.2025 tarihinde yapılan kanun değişikliği ile TŞSTİDK'nin 70. maddesine hastanın aydınlatılmış onamının/rızasının elektronik ortamda da alınabileceği düzenlenmiştir.

100 HHY 22/1. m.: "*Kanunda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, kimse, rızası olmaksızın ve verdiği rızaya uygun olmayan bir şekilde tıbbi ameliyeye tabi tutulamaz*."; 24/1. m.: "*Tıbbi müdahalelerde hastanın rızası gerekir. Hasta küçük veya mahcur ise velisinden veya vasisinden izin alınır*."

101 **Hakeri**, s. 329-341; **Kaya, Mine** (2012) "Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü ve Kişilik Hakkı ile İlişkisi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 8, ss. 45-82, s. 73.

102 **Ayan** (1991) s. 71; **Altunkaş, Aysun** (2015) "Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluk Koşulları": Tacir, Hamide/Söğüt, Sevda İpek/Altunkaş, Aysun (Editörler), Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi II. Ulusal Sağlık Hukuku, Tıbbi Müdahalenin Hukuki Yansımaları Sempozyumu, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, ss. 51-83, s.66.

şekilde anlaşılmasından sonra kendisine tıbbi müdahale yapılmasına rıza göstermesi olarak tanımlanmaktadır[103].

[103] **Ayan** (1991) s. 74-76, 84; **Hakeri**, s. 329; **Aykın/Çınarlı**, s. 275; **Güzeldemir, Erdal Mustafa** (2006) "Hasta Bilgilendirmenin Önemi": Çelik, Faik (Editör), Aydınlatılmış Onam, Konya, Konya Karaman Tabip Odası Yayını, s. 22; AYM, Ahmet Acartürk, B.No: 2013/2084, 15.10.2015, RG. 18.12.2015-29566; Yargıtay 3. HD, E. 2020/9693, K. 2021/9450, T. 04.10.2021 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Danıştay 15. D, E. 2013/4351, K. 2015/2019, T. 08.04.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

3. BORÇLAR HUKUKUNDA VE İDARE HUKUKUNDA RÜCU

3.1. Rücu Kavramı

Rücu sözcüğü lugatta, "*geri dönme, sözünü geri alma, cayma, tersinme*" olarak tanımlanmaktadır[104]. Hukuk sözlüğünde ise; "*dönme, geriye dönme, cayma, sözünden geri dönme*" ile "*bir ödemede bulunan kimsenin, yaptığı bu ödemeyi, kısmen ya da tamamen yapması gereken diğer kişilerden istemesi*" olarak tanımlanmıştır[105].

Rücu kavramı, başkasına ait bir borcu ödeyen kişinin, ödemiş olduğu borcu asıl alacaklıdan talep etmesi, yani geri istemesi olarak tanımlanmaktadır[106]. Bu kapsamda, rücu alacağı, bir kişinin borçlu olmadığı halde borcu ifa etmesiyle veya iç ilişkide kendi payından fazlasını ödeyen borçlunun fazla yaptığı ödemeyi diğer borçlulardan istemiyle ortaya çıkmaktadır[107]. Rücu alacağı, borçlu ile alacaklı arasındaki borç ilişkisinden bağımsız olarak, rücu eden ile rücu edilen arasındaki ilişkiden doğan ayrı bir alacak hakkıdır[108]. Hukuk düzeni, başkasına ait bir borcu ifa eden kişinin malvarlığında meydana gelen eksilmeyi asıl borçludan talep edebilmesi hakkı tanımıştır[109].

---

104 Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/> s.e.t. 04.09.2024.

105 T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, <https://sozluk.adalet.gov.tr/r%c3%bccu> s.e.t. 06.09.2024; **Kayıhan, Şaban/Ünlütepe Mustafa** (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 535.

106 **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 535; **Dağdemir, Müge Gün/Çelik, Seydi** (2024) "İdare Hukukunda Hekimlere Rücu Sorunu", Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi, C. 7, S. 14, ss. 59-72, s. 61.

107 **Nomer, Haluk Nami** (2011) "Rücu İstemine İlişkin Zamanaşımı": Antalya, Osman Gökhan/Topuz, Murat (Editörler), Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011) Sempozyum No: III, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, İstanbul, Legal Yayıncılık, ss. 239-248, s. 250; **Nomer, Haluk Nami** (1997) "Halefiyet ile Rücu Arasındaki İlişki, Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortaların Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 55, S. 3, ss. 243-260, s. 248; **Kılıçoğlu, Ahmet** (2022) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 26. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi, s. 582, 958; **Akıntürk, Turgut** (1971) Müteselsil Borçluluk, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No.295, s. 207.

108 **Eren, Fikret** (2022) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 194; **Badur, Emel/Doğan, Eser Us** (2022) "Hekimin Rücuen Tazminat Sorumluluğu Hakkında Güncel Gelişme ve Değerlendirmeler", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 24, S. 2, ss. 581-618, s. 585.

109 **Nomer, Haluk Nami** (2021) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, s. 337; **Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya** (2020) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 29. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, s. 149; **Rodoslu, Emine Koçano** (2016) Rücu Alacağı, Ankara, Turhan Kitapevi, s. 7.

3.2. Rücu Alacağı Kavramı

Borç ilişkisi TBK'ye göre; sözleşmeden, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden veya kanundan doğmaktadır[110]. Borç ilişkisinin üç süjesi vardır. Bunlar; alacaklı, borçlu ve edimdir[111]. Borç ilişkisi, borçlu ile alacaklı arasında edimin yerine getirilmesi maksadıyla kurulan bir ilişkidir. Bu ilişkide borçlu borcunu bizzat yerine getirmekle yükümlü değildir. Keza TBK'nin 83'üncü maddesi kapsamında borcun bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının herhangi bir menfaati bulunmadıkça borç üçüncü kişi tarafından ifa edilebilmektedir[112]. Borcu ifa eden üçüncü kişinin malvarlığında meydana gelen bu eksilmeyi sebepsiz zenginleşen asıl borçludan talep etmesine rücu denilmektedir. Diğer bir deyişle üçüncü bir kişinin alacaklıya edimi ifa ederse, borcu ifa eden üçüncü kişi ile asıl borçlu arasında rücu alacağı doğmaktadır[113]. Bu alacağın kaynağı ise, gerçekte başkasına ait olan bir borcu ifa eden veya borçta kendi payına düşenden fazlasını ifa eden[114] kişinin üstlendiği bu fedakârlığın bedelini istemesidir[115].

Borcun zarardan kaynaklanması durumunda, zarar veren zarar görenin malvarlığında meydana gelen maddi ve manevi azalmayı tazmin etmek zorundadır. Burada zarar veren borçlu, zarar gören ise alacaklı konumunda olup aralarındaki ilişki dış ilişki olarak tanımlanmıştır[116]. Zarar veren sorumluların birden fazla olması durumunda müteselsil borçlu konumunda olan kişiler arasında borcun paylaştırılması, bütün durum ve koşullar, kusurlarının ağırlığı ve ayrı ayrı yarattıkları tehlikenin yoğunluğu göz önünde bulundurularak belirlenir. Aralarındaki bu borç ilişkisine iç ilişki denir[117]. İç ilişki aynı zamanda rücu ilişkisi olarak da belirtilmekle birlikte zarar verenlerin kendi arasında olan bir ilişki olup bu ilişkide zarara neden olanların alacaklıya karşı zararı tazmin etmesini müteakip

---

[110] **Cansel/Özel**, s. 50-51; **Nomer** (2021) s. 33; **Ünlütepe, Mustafa** (2021) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 8; **Akıntürk/Ateş**, s. 12; **Rodoslu**, s. 37-38.

[111] **Yılmaz, Hazal Dilara** (2023) İdarenin Kusurlu Sorumluluğu ve Rücu, İstanbul, Platon Hukuk Yayınları, s. 102.

[112] **Eren,** s. 61.

[113] **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 283.

[114] TBK 62/2. m.: "*Tazminatın kendi payına düşeninden fazlasını ödeyen kişi, bu fazla ödemesi için, diğer müteselsil sorumlulara karşı rücu hakkına sahip ve zarar görenin haklarına halef olur*."

[115] **Kılıçoğlu** (2022) s. 713; **Rodoslu**, s. 179.

[116] **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 279-282; **Nomer** (2021) s. 283; **Erdoğan, İhsan** (2019) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi, s. 39, 169; TBK 61. m.: "*Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır*."

[117] TBK 62/1. m.: "*Tazminatın aynı zarardan sorumlu müteselsil borçlular arasında paylaştırılmasında, bütün durum ve koşullar, özellikle onlardan her birine yüklenebilecek kusurun ağırlığı ve yarattıkları tehlikenin yoğunluğu göz önünde tutulur*."; **Ayan, Mehmet** (2016) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 328; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 282-283; **Nomer** (2021) s. 254; **Erdoğan** (2019) s. 39, 170; **Ünlütepe**, s. 205

aralarında payından fazla ödeme yapanın diğerlerine karşı hakkını almasını sağlayan ve kanundan doğan bir borç ilişkisidir[118]. İç ilişkide borcun paylaşımı, diğer bir deyişle denkleştirme rücu ile sağlanmaktadır[119].

3.3. Rücu Alacağının Hukuki Niteliği

Rücu hakkı; alacak sebeplerinden olup başkasının asli borcunu ifa eden kişinin uğradığı mali kaybın, borcunu ifa etmeyerek zenginleşen asıl borçlu yararına yapmış olduğu masrafların para ile ölçülebilen karşılığının ödenmesi hususudur[120]. Rücu alacağı esasında bir alacak hakkıdır[121].

Zarar, malvarlığında irade dışında meydana gelen azalmalardır. Malvarlığında rıza ile meydana gelen azalmalar zarar olarak nitelendirilemez[122]. Kişinin iradesi ile başkasına ait olan bir borcu ifa etmesi nedeniyle malvarlığında meydana gelen azalmanın zarar olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bu kapsamda rıza ile malvarlığında meydana gelen azalmayı masraf olarak nitelendirmek gerekmektedir[123].

Rücu alacağı basit rücu alacağı ve halefiyetle güçlendirilmiş rücu alacağı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır[124]**.** Basit rücu alacağı, asıl borçluların aralarındaki iç ilişki sebebiyle ortaya çıkan, ancak halefiyetle desteklenmemiş olan rücu alacağıdır[125]. Çünkü

---

[118] **Doğan, Murat/Şahan, Gökhan/Atamulu, İsmail** (2023) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 274, 356; **Kayar, İsmail** (2019) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 121-122; **Ayan** (2016) s. 64, 77, 365; **Cansel, Erol/Özel, Çağlar** (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 2. Baskı, Ankara Seçkin Yayıncılık, s. 147; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 283, 378; Erdoğan (2019) s. 269; **Yağcıoğlu, Haydar, Ali** (2014) Haksız Fiil Sebebiyle Aynı Zarardan Birden Fazla Kimsenin Müteselsil Sorumluluğu, 6. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 246.

[119] **Eren**, s. 1369; **Antalya, Osman Gökhan** (2019) Marmara Hukuku Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 668.

[120] **Eren**, s. 194; **Antalya, Osman Gökhan** (2019) Marmara Hukuku Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 166.

[121] **Eren**, s. 194; **Nomer** (1997), s. 248.

[122] **Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut** (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, 14. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 39-40; **Nomer, Haluk Nami** (1996) Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi, İstanbul, Beta Basım Yayın, s. 5.

[123] **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 2, s. 40; **Nomer** (1996) s. 5.

[124] **Nomer** (2021) s. 283; **Kılıçoğlu** (2022) s. 714; **Rodoslu**, s. 9.

[125] **Eren**, s. 1371; **Akıntürk/Ateş**, s. 12; **Nomer** (2021) s. 337; Yargıtay Kararlarında da yerleşik şekilde bu ayrıma yer verilmiş ve basit rücu alacağı kavramı kullanılmıştır; Yargıtay 10. HD, E. 2020/392, K. 2020/1188, T. 13.2.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 10. HD, E. 2014/4651, K. 2014/5868, T. 14.3.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 10. HD, E. 2014/750, K. 2014/26099, T. 9.12.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 10. HD, E. 2013/21409, K. 2014/18295, T. 23.9.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 10. HD, E. 2015/2413, K. 2015/4638, T. 12.3.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

halefiyet sadece kanunun düzenlediği durumlarda mevcuttur[126]. Basit rücu hakkında hak sahibine alacaklının hakkı geçmez. Bu haklar alacakla birlikte alacağa bağlı olan fer'i haklar ve ispat vasıtalarıdır[127]. Halefiyetle güçlendirilmiş rücu alacağı ise; rücu hakkı bağımsız bir hak olmasına rağmen TBK, halefiyet ile rücu hakkını güçlendirmiş ve rücu hakkına sahip olan kişinin ifa ettiği borca karşı gösterilmiş olan teminatlardan yararlanması sağlanmıştır[128]. Diğer bir deyişle borca ilişkin teminatlar, ifanın yapılmasıyla rücu hakkına sahip olan kişiye, yani borcu ifa edene geçecektir. Halefiyete dayanan rücu hakkı ancak kanunda yer alan istisnai düzenlemelerde mümkündür[129]. Başkasına ait bir borcu ifa eden kişi alacaklının yerine geçerek alacaklının sahip olduğu haklara sahip olacaktır. Kanunda halefiyetin yer aldığı durumlarda hiçbir hukuki işleme ihtiyaç duyulmadan borç ilişkisindeki alacak ve alacağa bağlı asli ve fer'i haklar halefe yani rücu alacaklısına geçer[130].

Halefiyet, sözleşmeden kaynaklanan akdi halefiyet ve kanundan kaynaklanan kanuni halefiyet olmak üzere ikiye ayrılmaktadır[131]. Ancak, Türk Borçlar Hukukunda sadece kanuni halefiyet tanımlanmış olup akdi halefiyete yer verilmemiştir. Dolayısı ile alacak sözleşmeyle yani akdi bir işlemle üçüncü bir kişiye intikal etmişse, bu durumda alacağın devri söz konusu olmaktadır[132]. Alacağın devrinde; alacaklı ile alacağı devralan üçüncü kişi arasında bir devir sözleşmesi mevcuttur[133]. Alacağın devri sözleşmesinde alacak üçüncü kişiye borcun ödenmesi ile sözleşme hükümleri kapsamında geçmekte iken halefiyette bir sözleşmeye dayalı olarak değil kanunun öngördüğü durumlarda taraflar istemese de kanundan ötürü alacak borcu ifa eden üçüncü kişiye geçmektedir[134].

Halefiyette alacaklının alacağı ödenmiş olsa da borç ortadan kalkmamaktadır. Alacak kanun hükmü gereğince ifada bulunan üçüncü kişiye geçer. Borçlu, alacaklıya karşı borcundan kurtulur, ancak borcu ifa eden borçluya karşı olan borcu devam eder[135]. Bu durum borcun ifa edilmesine rağmen sonlanmamasının istisnası kapsamındadır[136].

---

126 **Cansel/Özel**, s. 258; **Ayan** (2016) s. 66-68.
127 **Rodoslu**, s. 10.
128 **Antalya** (2019) Cilt 2, s. 669.
129 **Kılıçoğlu** (2022) s. 714.
130 **Eren**, s. 1057; **Rodoslu**, s.10-11.
131 **Eren**, s. 1058; **Erdoğan** (2019) s. 281; **Nomer** (2021) s. 338.
132 **Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut** (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 16. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 263; **Eren**, s. 1058; **Çağlayan, Yılmaz** (2024) Açıklamalı İçtihatlı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 396; **Acar, Faruk** (2019) "Borç İlişkilerinin Üçüncü Kişilere Etkisi, A. Alacaklıya Halef Olma, TBK m. 127": İstanbul Şerhi, Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu Cilt II-III Madde 83-206, 3. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, ss. 1489-1514, s. 1505.
133 **Ayan** (2016) s. 66; **Nomer** (2021) s. 544.
134 **Eren**, s. 1058.
135 **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 1, s. 268.
136 **Cansel/Özel**, s. 258

Halefiyet, esas olarak TBK'nin 127'nci maddesinde düzenlenmekle birlikte söz konusu kanunun 85, 168/1 ve 596'ncı maddelerinde de yer almaktadır. Halefiyet rehinden kurtaran lehine ve borçlunun iradesi olmak üzere iki durumdan kaynaklanmaktadır. TBK'nin 127'nci maddesinin 1'inci fıkrası kapsamındaki halefiyet, esasen rehinden kurtaran lehine halefiyet olarak ifade edilmektedir[137]. Üçüncü kişinin mülkiyetinde bulunan veya üçüncü kişinin üzerinde ayni hakka sahip olduğu ve borç nedeniyle rehin olan eşyayı rehinden kurtaran bu kişi alacaklının haklarına halef olmaktadır[138]. Diğer bir deyişle başkasının borcu için kendi mülkiyetinde olan veya üzerinde ayni hakka (rehin hakkı, intifa hakkı, oturma hakkı, üst hakkı, kaynak hakkı veya taşınmaz yükü, hapis hakkı) sahip olduğu eşyayı rehin eden üçüncü kişi, alacaklıya borcu ifa ederek rehin edilenleri kurtardığında kanunun ilgili maddesi kapsamında alacaklıya halef olmaktadır[139]. Başkasının borcu için mallarını rehin eden üçüncü kişiye, mallarını kurtarmak için başkasının borcunu ifa etmesi durumunda, ifa ettiği borcu asıl borçluya karşı rücu edilmesini alacaklının haklarına halef olması ile güçlendirilmiştir[140]. Ancak, burada belirtilmelidir ki üçüncü kişi en geç alacaklıya karşı borcun ifa edilmesi anında ayni hakka sahip olmalıdır[141].

TBK'nin 127'nci maddesinin 2'nci fıkrası kapsamındaki halefiyet ise; borçlunun borcunu ifa eden üçüncü kişinin alacaklıya halef olacağı, borçlu tarafından alacaklıya bildirilen ve üçüncü kişinin alacaklıya karşı yapılan edim oranında asıl borçluya karşı alacaklıya halef olmasıdır. Diğer bir deyişle halefiyet, bu durumda borçlunun iradesine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak her ne kadar borçlunun iradesine de dayansa niteliği itibari ile kanuni bir halefiyettir[142]. Borçlu, borcunu ifa eden üçüncü kişinin alacaklının yerine geçeceği yani halef olacağını alacaklıya en geç ifadan önce veya ifa sırasında bildirmelidir[143]. Aksi halde halefiyet ilişkisi doğmaz[144].

---

137 **Erdoğan** (2019) s. 252; **Rodoslu**, s. 37.
138 **Kılıçoğlu** (2022) s. 715.
139 **Eren**, s. 1059; **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 1, s. 280.
140 **Erdoğan** (2019) s. 282.
141 **Rodoslu**, s. 38.
142 **Eren**, s. 1059.
143 **Kılıçoğlu, Ahmet** (1978) "Borçlunun Alacaklıya İhbarı ile Halefiyetin Doğumu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 35, S. 1, ss. 439-446, s. 445.
144 **Korkmaz, Ekin** (2021) Türk Borçlar Hukukunda Halefiyet, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, s. 555.

3.4. Rücu Alacağının Koşulları

Rücu alacağından söz edilebilmesi için öncelikle ortada bir borç ilişkisinin olması gerekmekte olup bu borç ilişkisi sözleşmeden, sebepsiz zenginleşmeden ya da haksız fiilden doğabilir[145]. Alacaklının menfaati olan durumlar ile edimin bizzat borçlu tarafından yerine getirilmesinin kararlaştırıldığı durumlarda borç, üçüncü bir kişi tarafından yerine getirilemeyeceği için rücu alacağı söz konusu olmayacaktır[146]. Bu nedenle rücu alacağının söz konusu olabilmesi için öncelikle bir borç ilişkisi olmalı ve bu borç ilişkisinin bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinin kararlaştırılmaması veya borcun bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaatinin olmaması gerekmektedir[147]. Borcun bizzat borçlu tarafından yerine getirilmesine örnek olarak; ders verme, konser verme, ameliyat etme, eser sözleşmeleri, vekâlet sözleşmeleri, hizmet sözleşmeleri verilebilir. Söz konusu örneklerde de görüleceği üzerine edimin bizzat borçlu tarafından yerine getirilmesinde alacaklının menfaati vardır[148].

Alacağın, borcu ifa eden üçüncü kişiye devredilmesiyle asıl borçlu, alacaklıya karşı ileri sürebileceği tüm def'i ve itirazları, alacağı devralan üçüncü kişiye karşı da ileri sürebilir[149]. Def'i ve itirazlar her bir borçlunun alacaklı ile olan ilişkisinden kaynaklanan savunma araçlarıdır[150]. Borç ilişkisinin kurulmasına ilişkin sözleşmenin ehliyet, şekil, irade ile beyan arasındaki uyum, ahlaka ve adaba uygunluk gibi borç ilişkisinin kurulmasına yönelik eksilmeler, alacaklıya karşı itiraz olarak ileri sürülebilmektedir[151]. Rücu hakkının kullanılabilmesi için geçerli bir ifanın yapılmış olması ile ortak ve asıl borçluya ait def'ilerin ileri sürülmüş olması gerekmektedir. Ortak def'ileri ileri sürmeyen borçlu, rücu hakkını kullanamaz[152]. Borçluların tümüne ortak bir şekilde tanımlanmış olan müteselsil borcun doğuş sebebinden veya konusundan doğan def'ilere ortak def'i denilmektedir[153]. Borçlulara borcun ifasından kaçınma hakkı veren; ödemezlik def'i, zamanaşımı def'i, borcun muaccel olmadığı def'i gibi def'iler ortak def'ilerden olup TBK'nin 164'üncü maddesi gereğince

---

145 **Cansel/Özel**, s. 50-51; **Nomer** (2021) s. 33; **Ünlütepe**, s. 8; **Akıntürk/Ateş**, s. 12; **Rodoslu**, s. 63.
146 **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 1, s. 265.
147 **Serozan, Rona/Baysal, Başak/Sanlı, Kerem Cem** (2022) Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, 8. Baskı, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, s. 28; **Eren**, s. 1051.
148 **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 1, s. 266.
149 **Kılıçoğlu** (2022) s. 955.
150 **Kılıçoğlu** (2022) s. 955-956.
151 **Kılıçoğlu** (2022) s. 955.; **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 2, s. 476.
152 **Eren**, s. 1366; **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 2, s. 479; **Doğan/Şahan/Atamulu,** s. 348; **Antalya** (2019) Cilt 2, s. 662; **Nomer** (2021) s. 254; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 377; **Ünlütepe**, s. 319; **Ayan** (2016) s. 62
153 **Eren**, s. 1365; **Kılıçoğlu** (2022) s. 955.

ortak def'ilerin ileri sürülmesi, tüm borçluların hakkı olduğu gibi aynı zamanda da yükümlülüğüdür[154].

Rücu alacağından bahsedilebilmesi için geçerli bir borç ilişkisinin varlığının mevcut olması gerektiği ifade edilse de asıl borçlu ve alacaklı arasında borç ilişkisi olmasa da başkasına ait borcu ifa eden üçüncü kişi sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre asıl borçluya başvurabilmektedir[155]. Alacağın söz konusu olabilmesi için borcun şahsen ifa edilmesinin gerekmediği durumlarda borcun asıl borçlu haricinde üçüncü bir kişi tarafından kısmen veya tamamen ifa edilmesi gerekmektedir. Burada ifa edilmesi kavramından alacaklının tatmin edilmesi anlaşılmalıdır. Alacaklının tatmin edilmesi borcun ifa edilmesi, borcu konu eşyanın tevdi edilmesi, yenileme veya ibra yolu ile olabilmektedir[156]. Alacaklıyı tatmin eden üçüncü kişi, borcu kısmen veya tamamen ifa ettiğini asıl borçluya ihbar etmek zorundadır. Haberdar edilmeyen asıl borçlunun, alacaklıya ikinci bir ifada bulunmasına sebebiyet veren üçüncü kişi, rücu hakkını kaybeder[157].

3.5. İdare Hukukunda Rücu

İdare hukuku anlamında ise rücu, memur güvencesi kapsamında, sorumluluğu üçüncü kişi konumundaki idarenin alması ve verilen zararın tazmini öncelikle idare tarafından karşılanması nedeniyle ortaya çıkmaktadır[158]. İdare hukukunda her ne kadar kamu görevlisine doğrudan dava açılarak kamu hizmetlerinin devamı sağlansa da idare ile personel arasında bozulan mali dengenin yeniden sağlanması, zarara neden olanın zarardan sorumlu olması ve personelin hukuka aykırı eylemlerde bulunmasının engellenmesi maksadıyla rücu mekanizması oluşturulmuştur[159]. İdare hukukunda rücu kavramından bahsedilebilmesi için öncelikle zarara yol açan kişinin kamu görevlisi olması gerekmektedir.

---

154 **Eren**, s. 1366; **Kılıçoğlu** (2022) s. 956.
155 **Rodoslu**, s. 65.
156 **Kılıçoğlu** (2022) s. 1070; **Eren**, s. 1431.
157 **Rodoslu**, s. 84.
158 **Gözler, Kemal** (2019) İdare Hukuku Cilt 2, 3. Baskı, Bursa, Ekin Yayıncılık, s. 1163; **Çınarlı, Serkan/Döner, Munise Seray Göncü/Azak, Kerim** (2022) Kamu Görevlilerine Rücu Davaları, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 27; **Kalabalık, Halil** (2023) İdare Hukuku Dersleri Cilt 1, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 483; **Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer Murat/Kaya Cemil** (2024) Türk İdare Hukuku, 18. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 777.
159 **Esin, Yüksel** (1973) Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları, İkinci Kitap: Esas, İdarenin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, Balkanoğlu Matbaacılık, s. 14**; Akyılmaz, Bahtiyar** (2011) "Kamu Zararı ve Kamu Zararında Rücu", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.69, S. 1-2, ss. 61-78, s. 70.

Hekimin rücuen sorumluluğu konusunda kamu görevlisi kavramı, kamu sağlık teşkillerinde çalışan ve kamu görevlisi sıfatını bulunduran hekimlerdir. Bu nedenle idarenin, hekimler ve diğer sağlık çalışanları eliyle kamu hizmetinin bir parçası olan sağlık hizmetini yürütürken vermiş olduğu zararı tazmin etme zorunluluğu bulunmaktadır[160]. Bu zorunluluğun dayanağını ise Anayasa'nın 125'inci maddesi oluşturmaktadır[161]. İdare, kamu hizmetini kamu görevlileri eliyle yürütmektedir. Dolayısı ile idarenin vermiş olduğu zararı esasında kamu görevlileri vermektedir[162]. Anayasa'nın 40 ve 129'uncu maddeleri gereğince kamu görevlilerinin verdiği zararların devlet tarafından karşılanacağı, zararların tazminine yönelik olarak açılacak davaların ancak idare aleyhine açılacağı düzenlenmiş ve kamu görevlilerine görevlerini yürütürken vermiş oldukları zararlar için bir koruma mekanizması getirilmiştir[163]. Kamu görevlilerine yönelik getirilen koruma mekanizması, ortaya çıkan zararda kusuru bulunan kamu görevlisine karşı doğrudan dava açılmamasını kapsamaktadır[164]. Bahsi geçen koruma mekanizması bir güvence sistemi olup esasında hem kamu görevlisini hem de zarara uğrayan kişileri korumayı amaçlamaktadır[165]. Bu düzenleme, kamu hizmetinin yürütülmesi esnasında zarara uğrayanların bu zararlarının tazminini ödeme gücü daha yüksek olan idareye yöneltmesi ile kamu görevlilerini görevlerini icra ederken sürekli olarak yargı mercilerinin önüne çıkması endişesinin engellenmesi suretiyle kamu hizmetinin aksamadan yürütülmesini sağlamaktadır[166].

Zararın idare tarafından tazmin edilmesinden sonra idare, zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan kamu görevlisinden kusuru oranındaki miktarı tahsil etmesi gerekmektedir[167]. Anayasa'nın temel hak ve ödevler başlığı altında düzenlenen 40'ıncı maddesinin 3'üncü fıkrası, haksız fiile dayalı tazminat sorumluluğu bakımından rücuyu düzenlemiştir[168]. Anayasa'nın Cumhuriyet'in temel organları başlığı altında düzenlenen 129'uncu maddesinin 5'inci fıkrası ise kamu görevlilerinin görev ve yetkileri kapsamındaki kusurlu eylemleri nedeniyle rücuen sorumlu oldukları hususunu düzenlemiştir[169]. Bu madde

---

160 **Ayan** (1991) s. 179

161 Anayasa 125/7. m.: "İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

162 **Gözler,** s. 1163; **Kalabalık** (2023) s. 482.

163 **Kalabalık, Halil** (2024) İdare Hukuku Dersleri Cilt 2, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 375; **Ulusoy, Ali Dursun** (2020) Yeni Türk İdare Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 607; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 27; **Gözler,** s. 838.

164 **Gözler,** s. 1163,1165; **Atay, Ender Ethem** (2021) İdari Yargılama Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 324.

165 **Ayan** (1991) s. 179; **Kalabalık** (2023) s. 483; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 777.

166 **Gözler,** s. 1151; UM, E. 1993/42, K. 1993/41, T. 15.11.1993 <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21789> (s.e.t. 19.05.2025)

167 **Kalabalık** (2024) s. 375; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 29.

168 **Gözler,** s. 1165.

169 **Kalabalık** (2024) s. 374.

gereğince, zarar görenin zararını tazmin eden idare, ödemiş olduğu tazminatı kusuru bulunan kamu görevlilerine rücu etmek zorundadır[170].

DMK'nin 13'üncü maddesi, Anayasa'nın 40'ıncı maddesinin 3'üncü fıkrasıyla aynı yönde düzenleme yapmış ve tazminat davalarının idareye karşı açılacağı, idarenin ise genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkının saklı olduğu düzenlemiştir[171]. Kaldı ki, tıbbi müdahaleler sebebiyle ortaya çıkan zararda, hasta sadece ilgili hekim ve sağlık çalışanları ile karşı karşıya bırakılmamalıdır[172]. DMK, bu kanuna tabi olan memurları kapsamaktadır. Ancak, anılan kanun maddesi hükümleri memurlar için de genel hükümlere atıfta bulunması nedeniyle diğer kamu görevlileri açısından da evleviyet ilkesi gereğince TBK'nin hükümlerinin uygulanması gerekmektedir[173].

Anayasa'nın 40, 129'uncu ve DMK'nin 13'üncü maddelerinin lafzından da açıkça anlaşıldığı üzere kamu görevlilerinin eylem ve işlemlerinden dolayı zarar görenler, kamu görevlilerine karşı değil; idareye karşı idare mahkemelerinde tam yargı davası açarak zararlarının tazmini isteyebilirler[174]. Burada belirtmek gerekir ki, kamu görevlisinin sadece kişisel kusurunun bulunduğu durumlarda idare, ödediği tazminatı kusuru oranında kamu görevlisine rücu edebilir[175]. Dolayısıyla kamu görevlisinin görevini yaparken kusurlu davranışta bulunmasının hizmet kusuru mu yoksa hizmetten ayrılabilen kişisel kusuru mu olacağının tespiti gerekmektedir. İdare, hükmedilen tazminatı ödemeyi müteakip kişisel kusuru olan kamu görevlisine rücu edebilecektir. Diğer bir deyişle kamu görevlisinin görevden ayrılamayan kişisel kusurundan dolayı, zarar gören kişiye karşı idare sorumlu olup, kamu görevlisinin ve idarenin zarar görene karşı birlikte sorumlu olması mümkün olmamakta, zarar gören açısından tek sorumlu idare olmaktadır[176].

---

170 **Gözler**, s. 1182-1183; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 776.

171 **Gözler,** s. 1164-1165; **Ayan** (1991) s. 179-180; **Kalabalık** (2024) s. 375; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 776; DMK 13/1. m.: "*Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Ancak, Devlet dairelerine tevdi veya bu dairelerce tahsil veya muhafaza edilen para ve para hükmündeki değerli kâğıtların ilgili personel tarafından zimmete geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden Hazine tarafından hak sahibine ödenir. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır*."

172 **Ayan** (1991) s. 181.

173 **Esin**, s. 113-114; **Artantaş, Çağdaş** (2017) "Türk Hukukunda Kamu Personelinin Mali Sorumluluğu", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, ss. 365-396, s. 372-373.

174 **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, 10. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 132; **Atay** (2021) s. 376; **Gözler,** s. 838.

175 **Gözler,** s. 1182; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 32.

176 **Kalabalık** (2024) s. 336; **Gözler**, s. 1163; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 29; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 780.

Kamu görevlilerinin görevi sırasında veya görevi sebebiyle işledikleri, ancak kendilerine verilen yetkilerin kullanımı ile ilgisi bulunmayan kusurlardan dolayı kamu görevlilerine karşı adli yargıda dava açılmalıdır[177]. Nitekim yerleşik Yargıtay içtihatları da bu yöndedir[178].

İdare hukukunda yer alan rücu mekanizmasının özel hukuk ile karşılaştırıldığında aynı doğrultuda olduğu görülmektedir[179]. Keza idare hukukunda yer alan sorumluluk, idare hukuku özellikleri ve ilkeleri göz önüne alınarak özel hukuktaki sorumluluktan esinlenerek geliştirilmiştir[180]. Ayrıca, idarenin yol açtığı bazı zararların hesaplanmasında özel hukuk ilkeleri esas alınmaktadır[181]. Bu hususa vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesi veya ölüme bağlı zararlar örnek verilebilir. TBK'nin 55'inci maddesinin 2'nci fıkrası, "*Bu Kanun hükümleri, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlara ilişkin istem ve davalarda da uygulanır*." hükmü ile idare hukukunda belirlenen zararların hesaplanmasında borçlar hukukunun esas alınacağı düzenlenmiştir[182]. Ancak özel hukukta müteselsil borçlular arasında bulunan rücu hususu, borç ilişkilerinde özel bir durumu düzenlemekte olup alacaklıya borçlulardan herhangi birisinden borcun tamamını talep etme hakkı vermektedir[183]. Müteselsil borçta kendi payından fazlasını ödeyen borçlu, fazla ödediği miktarı diğer borçlulardan rücu hakkı kapsamında talep edebilir. İdare hukukunda ise kamu görevlileri ve idare, müteselsil borçlu konumunda olmadığı gibi zarara neden olan kamu görevlilerinin birden fazla olması durumunda kamu görevlileri kendi arasında kusurları oranında sorumlu olması nedeniyle de idareye karşı müteselsil sorumlu değillerdir[184]. Kamu görevlisinin görevden ayrılabilen

---

177 **Ulusoy**, s 610; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 33.

178 **Gözübüyük/Tan**, s. 708; **Ulusoy**, s. 610; Yargıtay HGK, E. 2013/417, K. 2014/81, T. 05.02.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay HGK, E. 2013/579, K. 2014/155, T. 26.02.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

179 Yargıtay 4. HD, E. 1985/7369, K. 1985/9399, T. 14.11.1985 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

180 **Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut** (2021) İdare Hukuku C I Genel Esaslar, Ankara, Turhan Kitapevi, s. 698.

181 AYM, E. 2014/94, K. 2014/160, T. 22.10.2014, RG. 04.3.2015-29285.

182 TBK'nin 55/2'nci maddesine paralel bir düzenleme 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nun 3'üncü maddesinde de yapılmış, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlara ilişkin istem ve davaların asliye hukuk mahkemelerinde görüleceği hüküm altına alınmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi 16.02.2012 tarih ve E. 2011/35, K. 2012/23 sayılı kararı ile HMK'nin ilgili hükmünü iptal etmiştir. Bu kapsamda, idare mahkemeleri vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlarda TBK hükümlerini esas alarak karar vermektedirler. Ayrıntılı bilgi için **Gözler**, s. 1055-1056.

183 **Arat, Ayşe** (2018) "Müteselsil Borçlarda Alacaklı ile Borçlular Arasındaki İlişkinin Hüküm ve Sonuçları", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 2, ss. 325-366, s. 326.

184 **Gözler,** s. 1163; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 33, 215.

kişisel kusuru bulunmadığı durumlarda zararın tazmini ancak idareden talep edilebilmektedir[185]. Zararın tazmini bu kapsamda doğrudan kamu görevlisinden talep edilemez. Ayrıca idare hukukunda zarara sebebiyet veren kamu görevlisi zararın tamamından değil, sadece kusurları oranında sorumlu olmaktadır[186]. İdare, kusurlu kamu görevlilerinin meydana getirdiği zararı tazmin etmekte, akabinde ödediği tazminatı kusuru bulunan kamu görevlilerine kusurları oranında rücu etmektedir.

Haksız fiilden kaynaklanan bir borç ilişkisinde zarar gören alacaklı iken zarar veren borçlu konumundadır. İdare hukukunda ise kusurlu kamu görevlisi zarara sebebiyet vermesi nedeniyle borçlu konumunda, kamu görevlisinin kusuru nedeniyle zarar gören vatandaş ise alacaklı konumundadır. Anayasa'nın 40 ve 129'uncu maddeleri gereğince kamu görevlisinin borcunu üstlenen kişi konumundaki idarenin asıl borçluya karşı rücu hakkı bulunmaktadır. Kusurlu kamu görevlisinin borcunu ifa eden idare, ifa ettiği borç nedeniyle kusurlu kamu görevlisine karşı rücu alacaklısı konumundadır[187]. Ancak burada belirtilmelidir ki, borçlar hukukunda borç, kesin olarak belli iken idare hukukunda idarenin ödemiş olduğu tazminatın ne kadarının kamu görevlisine rücu edileceğinin kamu görevlisinin kusuru oranında hesaplanmalı ve varsa hakkaniyet indirimi yapılmalıdır[188].

Haksız fiil sorumluluğunun doğması için; hukuka aykırı fiil, zarar, illiyet bağı ve kusur unsurlarının bulunması gerekmektedir[189]. Haksız fiil sorumluluğunun oluşması için gerekli olan dört unsur ceza hukuku, borçlar hukuku ve idare hukukunda da sorumluluğa hükmedilebilmesi için gerekli olan şartlardır[190]. Bu kapsamda idarenin kusur sorumluluğundan bahsedilebilmesi için gerekli olan dört şart; hukuka aykırı fiil, zarar, illiyet

---

185 Bu kuralın tek istisnası olan 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunun 28/4'üncü maddesi, mahkeme kararlarını 30 gün içinde yerine getirmeyen kamu görevlisine doğrudan dava açılabileceği hükmü 21.02.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6526 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

186 **Gözübüyük/Tan**, s. 713; **Akyılmaz, Bahtiyar** (2006) İdare Hukukunda Kamu Görevlisine Rücu Sorunu, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 1057; **Dönmez, Mert** (2020) İdarenin Mali Sorumluluğu Bağlamında Kamu Görevlisine Rücu, İstanbul, Oniki Levha Yaayıncılık, s. 72; **Yılmaz** (2023) s. 109.

187 **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 779-780.

188 **Gözler,** s. 1182; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 293; **Eren**, s. 699; Yargıtay 4.HD, E. 2016/9448, K. 2018/3900, T. 08.05.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E.2017/3889, K.2018/2175, T. 22.03.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2010/1460, K. 2011/1095, T. 03.02.2011 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2019/1286, K. 2020/4128, T. 24.11.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2018/4731, K. 2019/3987, T. 18.09.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2018/2951, K. 2019/376, T. 29.01.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/13936, K. 2016/1826 , T. 16.02.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/499, K. 2016/1825, T. 16.02.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2016/180, K. 2016/10944, T. 18.11.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

189 Bkz. TBK 49 ve devamı maddeleri; **İpekyüz (**2015) s. 28; **Eren**, s. 594.

190 **Atay, Ender Ethem** (2022) İdare Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.375.

bağı ve kusurun somut olayda bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla kamu görevlilerinin neden olduğu zararların tazminine ilişkin davalarda kamu görevlisinin sorumlu tutulabilmesi için haksız fiil sorumluluğuna ilişkin unsurların somut olayda bulunması gerekir[191].

Haksız fiil sorumluluğundan bahsedilebilmesi için ilk şart kamu görevlisinin hukuka aykırı bir fiilinin bulunmasıdır. Hukuka aykırı fiil, ilgili mevzuat çerçevesinde kamu görevlisinin yapması ve yapmaması gereken kurallara aykırı davranması ile ortaya çıkmaktadır. Hukuka aykırı fiil, yapılmaması gereken bir hareketin yapılması ile ortaya çıkabileceği gibi yapılması gereken bir hareketin yapılmaması ile de ortaya çıkabilmektedir[192].

Haksız fiil sorumluluğunun ikinci şartı ise zararın meydana gelmesidir. DMK'nin 12'inci maddesinin 2'nci fıkrası, "*Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır*." düzenlemesi ile ortaya çıkan zararın rayiç bedel ile tazmin edilmesi hüküm altına alınmıştır. Anılan Kanun'un 13'üncü maddesine dayanılarak çıkartılan, Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik (Genel Yönetmelik)'in 7'inci maddesi hükümlerine göre zarar tespit edilir[193]. Ancak burada belirtilmelidir ki yukarıda da yapmış olduğumuz açıklamalar çerçevesinde zarar, vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümü ile ilgili ise zararın TBK'nin 49'uncu maddesi ve devamı maddeleri kapsamında belirlenmesi gerekmektedir[194].

Haksız fiil sorumluluğunun üçüncü şartı ise meydana gelen zarar ile kamu görevlisinin fiili arasında illiyet bağının bulunmasıdır[195]. Ortaya çıkan zararın, kamu görevlisinin hukuka aykırı fiili neticesinde meydana gelmiş olması gerekmektedir.

Haksız fiil sorumluluğunun son şartı ise kusurdur. Genel Yönetmelik'e göre kamu görevlisi, kasıt, ihmal veya tedbirsizliği ile zarara sebebiyet vermelidir[196]. Daha önceden de belirttiğimiz üzere rücu için kamu görevlisinin görev kusuru olması gerekmektedir.

---

191 **Gözler**, s. 1294; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 780.
192 **Gözler**, s. 1295; **Erdoğan, İhsan** (1990) "Haksız Fiilde Kusurlu Sorumluluk ve Özellikle Kusur Unsuru", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:3 S: 1, ss. 109-134, s. 111; **Kılıçoğlu** (2022) s. 365.
193 13.08.1983 tarihli ve 18134 sayılı Resmî Gazete
194 **Gözler**, s. 1317; **Demir** (2018) s. 225-226.
195 **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 771.
196 **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 772.

3.6. Kamu Görevlisinin Kusurunun Niteliği

Kusur, hukuk düzeninde kınanabilen bir davranış olup başka türlü davranma zorunluluğu ve imkânı varken bundan sapılmış olmasıdır[197]. İdare hukukunda diğer hukuk dallarında olduğu gibi sorumluluğun doğması için kural olarak kusur olması gerekmektedir[198]. İdare hukukunda kusur sorumluluğu; hizmet kusuru, görev kusuru ve salt kişisel kusur olarak incelenmektedir[199].

3.6.1. Hizmet Kusuru

İdarenin kusurlu sorumluluğunda idarenin hizmet kusurundan bahsedilmektedir. İdare, kamu hizmetini kamu görevlileri aracılığı ile yürüttüğüne göre kamu görevlisinin hizmetten ayrılmaz kusurları[200] nedeniyle ortaya çıkan zarardan yine idare sorumlu olmaktadır[201]. Kamu görevlisinin hizmet kusuru teşkil eden işlem ve eylemlerinden yani görevlerinden ayrılmaz nitelikte olan kusurlarından kaynaklanan zararlardan kamu görevlisi değil, idare sorumludur. Zira ortaya çıkan zarar, kamu görevlisinin tutum ve davranışlarından kaynaklanmakla beraber kusur, idarenin işleyiş, organizasyon ve teşkilat gibi anonim, objektif nitelikte ve kişilik dışı olduğundan belli bir kamu görevlisine yüklenemez veya yüklenmesi gerekmez[202].

Hizmet kusuru kamu hizmetinin hiç işlememesi, geç işlemesi veya kötü işlemesi halleridir[203]. Diğer bir deyişle, kamu hizmetinin geç işlemesi, hiç işlememesi veya kötü işlemesi durumunda idarenin hizmet kusurunun varlığı kabul edilir ve idarenin sorumluluğu söz konusudur[204]. Dolayısı ile hizmet kusurunda, kusurlu olan, idarenin çalışanı değil

---

197 Yargıtay HGK, E. 2017/2927, K. 2022/56, T. 25.01.2022 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Yargıtay HGK, E. 2017/1322, K. 2020/11, T. 14/01/2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

198 **Gözler**, s. 1107; **Gözübüyük/Tan**, s. 728; Ancak burada belirtilmelidir ki, kusursuz sorumluluğa ilişkin istisnai düzenlemeler de mevcuttur.

199 **Gözübüyük/Tan**, s. 706; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 541; **Akyılmaz, Bahtiyar** (2022) "İdarenin Kusur Sorumluluğunda 'Görev Kusuru' Karmaşası": Özdamar, Mehmet/Çağlar, Hayrettin/Göktürk, Kürşat/Can, Mehmet Çelebi (Editörler), Prof. Dr. Rıza Ayhan'a Armağan Cilt 2, Ankara, Yetkin Yayınları, ss. 2011-2044, s. 2015-2049.

200 Kusur idareden ayrılamadığı için sorumluluk da idareden ayrılamamaktadır.

201 **Gözler**, s. 1137.

202 **Sarıca, Ragıp** (1949) Hizmet Kusuru ve Karakterleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 15, S. 4, ss. 858-895, s. 860; **Gözübüyük/Tan**, s. 719; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 160.

203 **Duran, Lütfi** (1974) Türkiye İdaresinin Sorumluluğu, Ankara, Sevinç Matbaası, s. 28; **Sarıca**, s. 887; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 546; **Atay** (2021) s. 371.

204 Danıştay 13. D, E. 2011/2603, K. 2011/3886, T. 20.09.2011 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); **Ulusoy**, s. 581.

doğrudan idari hizmettir. Bu nedenle de kamu görevlisinin davranışı nedeniyle ortaya çıkan zarardan idare sorumludur[205]. Hizmet kusurunun en önemli özelliği anonim ve nesnel olmasıdır[206]. Kamu hizmetin hiç işletilmemesine acil olarak hastaneye başvuran hastaya hiçbir işlem yapılmaması, hizmetin geç işlemesine; ameliyat edilmesi gereken hastanın geç ameliyat edilmesi veya ilaç tedavisinin geç başlanması, hizmetin kötü işlemesine; hastaya hatalı enjeksiyon yapılması örnek olarak gösterilebilir[207].

3.6.2. Görev Kusuru

Görev kusuru, kamu görevlilerinin görevlerini icra ederken doğrudan kendi kişisel sorumluluklarını gerektiren, ancak idareye de izafe edilebilen, yürütülen kamu görevi ile ilgili olarak ortaya çıkan kusurlardır[208]. Görev kusurunda, hizmet kusuru ile kişisel kusur kaynaşmıştır[209]. Bu kapsamda, görev kusuru, kamu görevlisinin kusurunun hizmetten ayrılamadığı ve beraber bulunduğu durumlarda söz konusudur[210]. Dolayısı ile görev kusuruna, hizmet kusuru ile kaynaşan kişisel kusur da denilebilir[211]. Zarar, kamu görevlisinin kişisel kusurundan meydana gelse bile eylem, idareye ait bir fiil olarak kabul edilmesi gerektiği için idarenin de sorumluluğuna gidilmesi gereken durumlarda görev kusuru mevcuttur[212].

---

[205] **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 161; **Sancakdar, Oğuz** (2013) İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 772; Danıştay 10. D, E. 2019/6204, K. 2019/10833, T. 24.12.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

[206] **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 540; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 159;

[207] **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 546-551.

[208] **Gözübüyük/Tan**, s. 712; **Ulusoy**, s. 609; **Kalabalık** (2024) s. 375; **Duran, Lütfi** (1974) "Türk Kamu Personelinin Mali Sorumluluğu": Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'ya Armağan, Ankara, Ankara Üniversitesi Türk ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, ss. 59-120, s. 105, 110; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 569; **Atay** (2021) s. 375; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 34; Yargıtay 4. HD, E. 1978/12904, K. 1979/146, T. 15.01.1979 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); UM, E. 1992/15, K. 1992/18, T. 18.05.1992 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); UM, E. 2007/6, K. 2007/117, T. 02.07.2007 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

[209] **Atay** (2021) s. 375; **Yıldırım, Ramazan/Avcı, Mustafa** (2015) Türk İdari Rejimine Giriş, Ankara, Astana Yayınevi, s. 289; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 561; **Güran**, s. 57; UM, E. 2017/214, K. 2017/598, T. 23.10.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

[210] **Atay** (2021) s. 375; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 588; Danıştay 15. D, E. 2014/1489, K. 2018/3894, T. 19.04.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025), "*kamu görevlilerinin idari bir tasarruf yaparken, mevzuata, üstlenilen ödevin ve yüklenen hizmetin kural, usul ve gereklerine aykırı olarak kendilerine izafe edilecek boyutta ve biçimde, ancak yine de resmi yetki, görev ve olanaklarından yararlanarak yaptıkları eylem ve kusurların, idareden ayrılamaması nedeniyle görevle ilgili olarak işlenen 'görev kusuru' niteliğinde hizmet kusurunu oluşturmaktadır.*"

[211] **Gözübüyük/Tan**, s. 706; UM, E. 1997/16, K. 1997/15, T. 04.04.1997 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

[212] **Duran**, Türkiye İdaresinin Sorumluluğu, s. 27; **Kaplan, Gürsel** (2019) İdari Yargılama Hukuku, Güncelleştirilmiş 5. Baskı, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, s. 299.

İdarenin rücu mekanizması işletebilmesi için görev kusurunun varlığı aranmaktadır[213]. Genel Yönetmelik'in 5'inci maddesinin (a) fıkrasında görev kusuru hali; kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile belirlenmiş görevlerini kasıt, ihmal veya tedbirsizlik sonucu gerekli dikkat ve itina ile yapılmaması olarak ifade edilmiş ve zararın, kamu personelinden tazminini görev kusurunun varlığı şartına bağlamıştır[214]. Görev kusurunun bulunduğu durumlarda, zarar gören doğrudan kamu görevlisine değil, idari yargıda idare aleyhine dava açabilir[215]. İdare, idari işlem veya eylem nedeniyle ortaya çıkan zararı, tazmin ettikten sonra, kişisel kusuru bulunan kamu görevlisine kusuru oranında rücu mekanizmasını işletebilmektedir. Ancak, burada görev kusuru nedeniyle birbiri ile kaynaşmış bulunan hizmet kusuru ve kişisel kusurun ne oranda zarara sebebiyet verdiğinin ortaya konulması gerekmektedir[216]. Keza, rücu davasında mahkeme, idare tarafından ödenen tazminatın ne kadarının kamu görevlisinin payına düştüğünü, kamu görevlisinin kişisel kusurunun ağırlığına göre tespit edecektir[217].

Görev kusurunun varlığında idarenin hizmet kusuru da söz konusudur. Görev kusurunun bulunduğu her durumda hizmet kusurunun bulunduğu söylenebilirken her hizmet kusurunda görev kusurunun bulunduğu söylenemez[218].

Anayasa'nın 40'ıncı ve 129'uncu maddeleri ile DMK'nin 13'üncü maddesi çerçevesinde, meydana gelen zararda görev kusuru bulunuyorsa idarenin ödediği tazminatı kusurlu kamu görevlisine kusuru oranında rücu etmesi gerekmektedir. Keza idarenin hizmet kusurunun ve kamu görevlisinin kişisel kusurunun birlikte bulunduğu durumlarda görev kusurunun varlığı kabul edilmektedir[219]. Bu durumlarda meydana gelen zarar, hem idarenin kusuru nedeniyle hem de kamu görevlisinin kusuru nedeniyle meydana geldiğinden zararın tazmini konusunda esasen kusuru bulunan her iki tarafın (idare ve kamu görevlisi) birlikte borçlu konumunda olması gerekmektedir. Ancak müteselsil sorumluluğun idare hukukunda uygulanmayıp mevzuat gereği idarenin tüm zararı tazmin etmesi (yani payına düşen borçtan

---

213 **Yılmaz** (2023) s. 76-77.

214 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 38; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 782.

215 **Ayan** (1991) s. 180; **Kaplan**, s. 299; **Ulusoy**, s. 609; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 779.

216 **Atay, Ender Ethem/Odabaşı, Hasan/Gökcan, Hasan Tahsin** (2003) Teori ve Yargı Kararları Işığında İdarenin Sorumluluğu ve Tazminat Davaları, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.62.

217 **Esin**, s. 165; **Duran**, Türkiye İdaresinin Sorumluluğu, s. 116; **Gözübüyük/Tan**, s. 713; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 186, 255.

218 Danıştay 10. D, E. 2020/84, K. 2020/1382, T. 14.05.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Danıştay 10. D, E. 2008/643, K. 2010/5353, T. 14.06.2010 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); UM, E. 2019/649, K. 2019/812, T. 23.12.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

219 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 34.

fazlasını ifa ettiği) akabinde ödemiş olduğu tazminattan zarara neden olan kamu görevlisine sadece kusuruna orantılı miktarını rücu etmesi gerekmektedir[220].

Görev kusuru esasen kamu personelinin suç niteliğindeki davranışları, yargı kararlarına uymama, kamu görevlilerinin kötü niyetli davranması ve kamu görevlisinin ağır kusur vb. durumlarda ortaya çıkmaktadır[221]. Kamu görevlisinin görevini icra ederken gerçekleştirdiği kusurlu davranışı ceza hukuku bağlamında suç niteliği taşıyorsa bazı durumlarda görev kusurunun varlığı kabul edilmektedir[222]. Örnek olarak; tedavi sırasında hekim taksirle yaralanmaya sebebiyet vermişse, yaralının uğradığı zararın tazmininin idareden talep edilmesi gerekmektedir[223].

2577 sayılı İdari Yargılama Kanunu'nun 28'inci maddesi gereğince mahkeme kararlarının otuz gün içinde uygulanması gerekmektedir. Yargı kararlarını yerine getirmeyen idare, ortaya çıkacak zararı tazminle yükümlüdür[224]. İdare, ödemiş olduğu tazminatı yargı kararını uygulamayan kusurlu kamu görevlisine, kusuru oranında rücu edecektir[225].

Görev kusuru, kamu görevlisinin görevli olduğu zaman diliminde görevini icra ederken veya görev dışı bir hareketle zarara neden olması ya da kamu görevlisinin görevli olduğu zaman dilimi haricindeki bir zamanda görev ile ilgili kendisine tahsis edilen bilgi, belge, araç ve gereçlerin kullanılması suretiyle olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır[226]. Bu durumlardan birincisine, kamu görevlisi hekimin görev sırasında sağlık malzemesini kişisel amaçlarla kullanırken yaralanmaya sebebiyet vermesi, ikincisine ise, kamu görevlisi hekimin görev saatleri dışında hukuka aykırı olarak yaptığı tıbbi müdahalede, görevi sebebiyle elde ettiği bilgileri ve kamuya ait tıbbi cihazları kullanması örnek olarak verilebilir[227].

---

220 **Kalabalık** (2024) s. 375; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 29; **Gözler,** s. 1182.

221 **Gözler,** s. 837; **Atay** (2021) s. 377-378; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 781; Danıştay 10. D, E. 1996/2383, K. 1997/4163, T. 06.11.1997 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

222 **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 572; Danıştay 10. D, E. 2009/9938, K. 2014/1117, T. 25.02.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); Danıştay 10. D, E. 2006/1212, K. 2009/652, T. 06.02.2009 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); UM, E. 2018/410, K. 2018/564, T. 22.10.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

223 **Gözler**, s. 1143.

224 **Atay** (2021) s. 378; Danıştay 13. D, E. 2014/3359, K. 2018/1887, T. 28.05.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025); İdari Yargılama Usulü Kanunu 28/4. m.: "*Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi halinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir*."

225 **Kalabalık** (2024) s. 375; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 29; **Gözler**, s. 1182; **Eren**, s. 699.

226 **Gözler**, s. 1141; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 568.

227 **Gözler**, s. 1142; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 564.

Amirin verdiği hukuka aykırı ancak bağlayıcı olan yazılı emri yerine getiren kamu görevlisinin eyleminden dolayı ortaya çıkan zararda, kamu görevlisinin eyleminin hizmet ile bağlantısı kesilmediğinden idari işlemi gerçekleştiren kamu görevlisinin kusuru bulunmasa da hukuka aykırı olarak emir veren amir pozisyonundaki kamu görevlisinin kusurunun bulunması nedeniyle görev kusurunun varlığı söz konusudur. Bu tür durumlarda idarenin hizmet kusuru ile kamu görevlisinin kişisel kusuru ayrılamadığından görev kusurunun varlığı kabul edilmektedir. İdare, bu durumda ödediği tazminatı kusuru bulunan amir pozisyonundaki kamu görevlisine kusuru oranında rücu edebilecektir[228].

3.6.3. Salt Kişisel Kusur

Kamu görevlilerinin görev kusuru dışında kalan kişisel kusurları, diğer bir deyişle kamu hizmeti ve görevi ile bağlantısı bulunmayan kusurları salt kişisel kusur olarak tanımlanmaktadır[229]. Kamu görevlilerinin resmi sıfatlarından ayrılan, kamu hizmeti ile tamamen kopuk olan ve tamamen kişiye ait olan kusurlu davranışları, salt kişisel kusur sayılmaktadır[230]. Salt kişisel kusur da ise kamu görevlisinin kusurunun görevi ve hizmeti ile hiçbir ilgisi bulunmamaktadır[231]. Kamu görevlisinin salt kişisel kusurun bulunduğu durumlarda idareye herhangi bir sorumluluk yükletilemediğinden doğrudan kamu görevlisine karşı haksız fiil hükümlerine göre dava açılabilmektedir[232]. Bu tür durumlarda

---

228 **Gözler**, s. 1144; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 186.

229 **Gözler**, s. 1138; **Gözübüyük/Tan**, s. 712; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 566.

230 **Gözler**, s. 1138; **Gözübüyük/Tan**, s. 708; **Atay** (2021) s. 376.

231 Danıştay 8. D, E. 2020/3456, K. 2021/3660, T. 08.07.2021 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025), "*... Bir başka anlatımla; kamu kurum ve kuruluşlarında psikolojik tacizin (mobbing) görülüş şekilleri dikkate alındığında; ilgililerin mobbinge maruz kaldıkları yolundaki iddiaları, psikolojik tacizin kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanın aşağılanması, küçümsenmesi, dışlanması, kişiliğinin ve saygınlığının zedelenmesi, çalışma hayatı içerisinde rencide edilmesi suretiyle doğrudan kamu görevlisinin kişisel davranışlarıyla gerçekleşmesi halinde, kişisel kusur kapsamında doğrudan kamu görevlisi aleyhine açılacak tazminat davaları adli yargıda; kurum ve kuruluşlar içerisindeki hiyerarşi ilişkisinden kaynaklı olarak kamu görevlisi tarafından, görev ve yetkisinde olan idari işlemlerin hukuka aykırı olarak tesisi suretiyle (hukuka aykırı olarak verilen ve süreklilik arz eden disiplin cezaları, atama, atamama ve nâkile ilişkin işlemler, ders görevlendirmesine yönelik tesis edilen işlemler, geçici görevlendirme vb.) çalışanın baskı altına alınarak yıldırılması halinde görev kusuru kapsamında doğrudan idare aleyhine idari yargıda açılacak tazminat davaları ise idari yargıda görülecektir. ...*"; aynı yönde Yargıtay 4. HD, E. 2015/16592, K. 2016/7912, T. 15.06.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 19.05.2025).

232 **Ayan** (1991) s. 180; **Güran, Sait** (1979) "İdarenin ve Ajanının Sorumluluğunun Belirlenmesine İlişkin Düşünceler", Amme İdaresi Dergisi, C. 12, S. 1, ss. 55-62, s. 56; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, s. 561; **Gözübüyük/Tan**, s. 708; **Ulusoy**, s. 610.

kamu görevlisinin kusurunun hizmetten tamamen kopuk olması nedeniyle kamu görevlisi, kendi kusurundan ötürü bizzat sorumlu olacaktır[233].

Salt kişisel kusura, izinli bulunan hekimin hastane dışında kimseye haber ve bilgi vermeden altı aylık bir gebeliği sonlandırarak ölüme sebebiyet vermesi örnek olarak gösterilebilir. Bu örnekte idare ile zarar arasında herhangi bir illiyet bağı bulunmaması ve kamu görevlisinin her ne kadar hastanede bu cerrahi müdahaleyi yapsa da izinli bulunduğu dönemde kimseye bilgi ve haber vermeksizin eylemi gerçekleştirmesi nedeniyle idareye atfedilecek bir kusur bulunmamaktadır. Hekimin kusurunun hizmetle herhangi bir bağlantısı ve ilgisi de bulunmadığından salt kişisel kusurunun bulunduğu ve doğrudan hekime karşı adli yargıda dava açılması gerekmektedir[234].

İdarenin eylem ve işlemlerinden veya kamu görevlisinin tutum ve davranışlarından dolayı zararın oluşması durumunda dava açılacak yargı yeri ve aleyhine dava açılacak tarafın idare mi yoksa doğrudan kamu görevlisi mi olduğuna karar verilebilmesi için somut olayda hizmet kusuru, görev kusuru ve salt kişisel kusurdan hangisinin bulunduğunun tespit edilmesi gerekmektedir[235].

[233] **Yıldırım, Ramazan/Çınarlı, Serkan** (2020) Türk İdare Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 340; **Ulusoy**, s. 610.
[234] **Atay** (2022) s. 399-400.
[235] **Gözübüyük/Tan**, s. 712-713; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 34-35.

İKİNCİ BÖLÜM
TIBBİ MÜDAHALE UYGULAMALARI ALANINDA RÜCU

1. RÜCU SORUMLULUĞU

Sağlık alanında rücu kavramı, hem kamu hastanelerinde kamu görevlisi sıfatıyla görev yapan hekimler açısından hem de özel hastanelerde görev yapan hekimler açısından söz konusu olabilmektedir. Kamu görevlisi sıfatı ile kamu hastanelerinde görev yapan hekimlerin yürüttükleri sağlık hizmetinde idareye ve hekime kusur atfedilen tıbbi müdahalelerde, diğer bir deyişle görev kusurunun bulunması durumunda zarar gören, zararının tazmini için idareye başvurmakta, idare ise ödemiş olduğu tazminattan hekime kusuru oranındaki miktarı rücu etmektedir[236]. Anayasa'nın 129'uncu maddesi kapsamında idarenin rücu edip etmemekte takdir hakkı bulunmamaktadır. 7406 sayılı Kanun ile 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu (SHTK)'na eklenen Ek Madde 18 ile kamuda çalışan sağlık çalışanlarının tıbbi işlem ve uygulama sorumluluklarına yönelik yeni bir idari usul/prosedür getirilmiştir[237]. Akabinde kanunun ilgili maddesinin uygulamasına ilişkin Sağlık Meslek Mensuplarının Tıbbi İşlem ve Uygulamaları Nedeniyle Soruşturulmasına ve İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği) yürürlüğe girmiştir[238]. Bu kapsamda, kamuda görevli olan ve kamu görevlisi sıfatı bulunan hekimlerin tıbbi işlem ve uygulamaları nedeniyle bir zarar meydana gelirse ve bu zararda görev kusuru söz konusu ise idare, ödemiş olduğu tazminatı hekime kusuru oranında rücu ederken anılan mevzuatta öngörülen usul işlemlerini izlemesi gerekmektedir[239].

Özel hastanelerde çalışan hekimler açısından ise idare hukuku uygulama alanı bulmayacak ve sorumluluk, özel hukuk hükümlerine göre belirlenecektir. Özel hukukta

---

[236] **Sever, Dilşad Çiğdem** (2023) "Tıbbi Malpraktis Davalarında Rücu": Gümrükçüoğlu, Berna Özpınar/Yüksel, Gözde Buse/Tatlıcan, Melis Selin/Damnalı, Muhammed Yusuf / Şen, Canberk (Editörler), Ankara Barosu IX. Sağlık Kurultayı 23-24 Eylül 2022, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, ss. 59-70, s. 59.

[237] SHTK Ek Madde 18: "…*Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir*…"

[238] 15.06.2022 tarihli ve 31867 sayılı Resmî Gazete

[239] **Ayan** (1991) s. 181; **Gökcan**, s. 309, 1577.

kendi payından fazlasını ödeyen müteselsil borçlu, diğer borçlulara ödediği fazla pay oranında rücu edebilmektedir. Dolayısıyla hastanın zararının tazmini, özel hastane tarafından yapılmışsa, özel hastane ve hekimin verilen zararda müteselsil sorumluluğu da mevcutsa, özel hastane kendi payından fazla ödeme yaptığı için müteselsil borçlu konumundaki hekime payından fazla ödediği miktarı rücu edebilir. Burada özellikle belirtilmelidir ki ortaya çıkan zararda hekim, kusuru ile zarara sebebiyet vermiş olması gerekmektedir. Keza ortaya çıkan zararda hekim kusuru ile zararın oluşmasına sebebiyet vermeli veya da zararın oluşmasında payı olmalıdır ki müteselsil olarak borçlu konumunda olsun[240].

Hekimlerin tıbbi işlem ve uygulamaları nedeniyle rücu sorumluluğunda kamuda çalışanlar ile özelde çalışanlar farklı hukuki rejimlere tâbidir. Bu nedenle hekimlerin rücuen sorumluluğu iki ayrı başlık altında incelenecektir.

[240] **Hakeri**, s. 1236; **Ayan** (1991) s. 180; **Gökcan**, s. 1576; **Özdemir,** s. 118.

2. KAMU GÖREVLİSİ HEKİMLER AÇISINDAN RÜCU

Kamu görevlilerinin kusurları ile vermiş oldukları zararlarda Anayasa'nın 129'uncu maddesi ve DMK'nin 13'üncü maddesi kapsamında rücuen sorumlulukları bulunmaktadır. İdari eylem ve işlemler neticesinde zararın meydana gelmesi ile hem idareye hem de kamu görevlisine atfedilen görev kusurunun bulunması durumunda zararın tazmini idare tarafından gerçekleştirilmektedir. Zararın idare tarafından karşılanmasını müteakip Genel Yönetmelik esaslarına göre zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan kamu görevlisine kusuru oranında rücu edilmesi gerekmektedir. Kamu görevlisinin sağlık çalışanı olması durumunda ise zarara konu idari işlem veya eylemin nevi önem kazanmaktadır. Zarar, tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle ortaya çıkmışsa rücu, Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği esaslarına göre yapılır. Zarar, tıbbi işlem ve eylemler haricindeki bir işlemden veya eylemden kaynaklanıyorsa Genel Yönetmelik esaslarına göre yapılması gerekmektedir[241].

Kamu görevlisi olan hekimlere rücu edilip edilmemesine Sağlık Bakanlığı bünyesinde yeni teşkil edilen MSK karar vermektedir[242]. MSK kamu sağlık teşkillerinden[243] gelen dosyayı öncelikle yetki ve görev açısından incelemektedir. Rücuya konu kusurlu işlem sağlık mensubunun tıbbi müdahalesinden, diğer bir deyişle sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapılan muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin ise MSK yetkili ve görevlidir. Rücuya konu kusurlu işlem diğer sebeplerle vuku bulmuş ise MSK yetkili değildir[244].

Kamu görevlisi hekimlerin tıbbi müdahalede bulundukları kamu sağlık teşkilleri; aile hekimlikleri, sağlık ocakları, toplum sağlığı merkezleri, hastaneler ve bölge hastaneleridir.

---

241 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 37, 75.

242 **Doğramacı, Yakup Gökhan** (2024) Tıbbi Uygulamadan Kaynaklanan Manevi Tazminat, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 324; **Kaygusuz, Serap** (2023) "7406 sayılı Kanun'un Sağlık Çalışanları Bakımından Getirdiği Yeni Düzenlemeler", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 53, ss. 247-284, s. 247; **Ben, Mehmet** (2024) "Sağlık Bakanlığı Bünyesinde Kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu'nun Görevleri ve Hukuki Yapısı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S 1, ss. 847-877, s. 847; **Badur/Doğan**, s. 581.

243 **Ayan** (1991) s. 46, 171; **Hakeri**, s. 1064; Kamu Sağlık Tesisleri Ruhsatlandırma Yönetmeliği 2. m.: "*Bu Yönetmelik; Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları, Devlet üniversiteleri, belediyeler, organize sanayi bölgeleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşları bünyesindeki sağlık tesisleri ile Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki sağlık teşkillerini kapsar.*"; Kamu sağlık teşkilleri kavramından, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler (devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi, şehir hastanesi), belediye hastaneleri, diğer kamu kurum ve kuruluşları hastane ve sağlık birimleri, aile hekimlikleri ve devlet üniversite hastaneleri anlaşılmalıdır.

244 MSK teşkil edilmeden önce rücu mekanizması diğer kamu birimlerinde olduğu gibi Genel Yönetmelik esasları çerçevesinde yürütülmekte iken sağlık çalışanlarının tıbbi müdahaleler nedeniyle verdikleri zararlarda rücu edilip edilmemesine karar verme yetkisi Mesleki Sorumluluk Kuruluna geçmiştir. Bu kapsamda, tıbbi müdahalelerin neden olduğu zararlarda Kurul yetkili iken tıbbi müdahale dışında meydana gelen zararlarda, zarara neden olan kişi kamu görevlisi hekim olsa dahi eskiden olduğu gibi yine genel Yönetmelik olan Genel Yönetmelik esas alınacaktır.

Ancak, çalışmamızda en çok tıbbi müdahalenin gerçekleştiği sağlık teşkili olan kamu hastaneleri esas alınmıştır[245].

2.1. Kamu Hastanesi ve Hasta Arasındaki İlişki

Kamu hastaneleri, kamu hizmeti amacıyla Devlet tarafından kurulan ve işletilen kurumlardır. Anayasa'nın 56'ncı maddesiyle sağlık hizmetlerinin sunulması sorumluluğu devlete verilmiştir. Bir kısım sağlık teşkillerinin işletilmesi idari teşkilat içerisinde yapılırken, sağlık hizmetlerinin sunumunda özel sektöre de izin verilmiştir. Bu durum sağlık hizmeti sunumunda özel hastane ve kamu hastanesi ayrımına neden olmuştur.

Kamu hastanelerinde hastane ve hasta arasında sözleşme ilişkisi bulunmaz[246]. Kamu hastaneleri, devletin vatandaşa sağlık hizmeti sunmak maksadıyla bizzat idari teşkilat bünyesinde kurduğu sağlık teşkilleridir. Diğer bir deyişle, devletin sağlık hizmetini yürütme görevi sebebiyle devlet veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca kurulan ve işletilen hastaneler, kamu hastanesi kapsamındadır[247]. Devlet, sunmuş olduğu sağlık hizmeti karşılığında herhangi ücret talep etmez[248]. Devletin yürüttüğü sağlık hizmeti, kamu hizmeti kapsamındadır.

Devlet hastaneleri haricinde devlet üniversiteleri hastaneleri, belediye hastaneleri, özel idarelerce kurulan hastaneler, bazı kamu kuruluşlarınca kurulan hastaneler de kamu hastanesidir. Kamu hastaneleri kuruluş ve işleyiş bakımından kamu hukuku kurallarına tabidir[249]. Kamu hastanelerinde çalışan personel, kamu görevlisi statüsündedir. Ayrıca, kamu hastanelerinde yürütülen sağlık hizmeti sunumu da idari işlem ve idari eylem niteliğindedir. Bu nedenle, kamu hastanelerinde yapılan tıbbi müdahaleler idari işlem veya eylem sayılmakta ve tıbbi müdahale nedeniyle ortaya çıkan zararlar ve uyuşmazlıklar idare hukukunun konusunu oluşturmaktadır. Kamu hastanelerinde ortaya çıkan tıbbi müdahale sebebiyle oluşan zararlarda idarenin sorumluluğu söz konusudur. Anayasa'nın 125'inci maddesi gereğince idare, kendi eylem ve işlemlerinden kaynaklanan zararları ödemekle yükümlüdür. Anayasa'nın 129'uncu maddesinin 5'inci fıkrası gereğince kamu görevlilerinin

---

[245] **Gökcan**, s. 141.

[246] **Yücel, Özge** (2023) "Hasta ve Hekim ile Sağlık Hizmeti Sunucusu Arasındaki Hukuksal İlişkinin Niteliği": Yücel, Özge/Sert, Gürkan (Editörler), Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, ss. 337-354, s. 337.

[247] **Ayan** (1991) s. 171; **Gökcan**, s. 139; Detaylı bilgi için 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun hükümlerini inceleyiniz.

[248] **Ayan** (1991) s. 171.

[249] **Gökcan**, s. 1578.

yetkilerini kullanırken vermiş olduğu zararların giderilmesi için ancak idare aleyhine tazminat davası açılabilmektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK)'nun 2'nci maddesi uyarınca da zarara uğrayanlar, idari yargı yerinde tam yargı davası açabilmektedir.

Kamu hastanelerinde görev yapan personelin kamu görevlisi olduğuna şüphe bulunmamaktadır. Hastaya tıbbi müdahalede bulunan sağlık çalışanı (hekim, diş hekimi, hemşire) da kamu görevlisidir. Kamu hastanelerinde sağlık çalışanlarının kusurlu davranışları nedeniyle hastaya vermiş oldukları zararlar, idare hukuku ilkeleri çerçevesinde idareye karşı idare mahkemelerinde açılacak tam yargı davasının konusunu oluşturmaktadır[250].

2.2. Mesleki Sorumluluk Kurulu

7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14'üncü maddesiyle SHTK'ye eklenen Ek 18'inci madde ile MSK teşkil edilmiştir. Söz konusu maddenin 2'nci fıkrası ile de bu MSK; kamu kurum ve kuruluşları ve devlet üniversitelerinde[251] görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına karar vermeye yetkili kılınmıştır.

MSK'nin hangi üyelerden oluşacağı SHTK Ek Madde 18 ile belirlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre; MSK, Sağlık Bakanı tarafından belirlenen bakan yardımcısı, sağlık hizmetleri, kamu hastaneleri, hukuk hizmetleri, yönetim hizmetleri genel müdürleri veya yardımcıları ile profesör veya doçent unvanlı biri dâhili diğeri cerrahi branştan iki hekim olmak üzere toplam yedi üyeden oluşmaktadır. MSK ihtiyaç halinde en az üç kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilmektedir. Bu komisyonların üyeleri, sekretarya

[250] **Erkal, Atila** (2021) "Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Sağlık Personelinin İstihdamı Nedeniyle İdarenin Mali Sorumluluğu", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, ss. 235-271, s. 239; İYUK 13. m. gereğince tam yargı davası açılmadan önce idareye başvuru yapılması zorunludur.

[251] Devlet üniversitelerinin özerkliği nedeniyle MSK'nin karar vermeye yetkili olması hususunu AYM, E. 2022/90, K. 2023/201, T. 30.11.2023, RG. 02.02.2024-32448 kararı ile devlet üniversiteleri açısından iptal etmiştir. Akabinde AYM'nin iptal kararının gerekçesine uygun olarak, MSK'nin kararını gözönünde bulundurularak son kararın üniversite yönetimi tarafından verilmesine ilişkin yasal düzenleme yapılmıştır.

tarafından konunun uzmanları belirlenerek teklif edilir ve Başkan tarafından seçilirler. Komisyon üyeleri oy kullanamazlar[252].

MSK'nin gerekli gördüğü hallerde bilirkişiye başvurabileceği, teknik ve uzmanlık gerektiren konularda görüşüne başvurmak üzere ihtisas komisyonları oluşturabileceği, resmi bilirkişilik hizmeti veren kurumlardan ve kanunen bilimsel ve teknik görüş bildirmeye yetkili olan kurum ve kuruluşlardan görüş alabileceği düzenlenmiştir[253]. Her ne kadar Kurul, teknik ve uzmanlık gerektiren konularda çeşitli birimlerden görüş alabilecek ve ihtisas komisyonu kurabilecek ise de sağlık mesleğinin icrası kapsamındaki tıbbi müdahale hatalarında sağlık mensubu personelin, özellikle de hekimin kusur oranını belirleyecek olan MSK'de sadece biri dâhili biri cerrahi branştan iki hekim bulunması oldukça yetersizdir. Sağlık alanında bu kadar fazla branşlaşma söz konusu iken karar verici bir kurulda sadece iki hekim bulunması öğretide bazı yazarlar tarafından eleştirilmiştir[254].

Sağlık meslek mensuplarının, mesleklerinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminatın ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevi kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek bir yıl içerisinde MSK tarafından karar verilir[255]. Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 12'nci maddesi; kasten görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi halinde ilgili sağlık meslek mensubunun kusur oranı karşılığı belirlenen miktar oranında rücu edilmesini hüküm altına almıştır. İdare, söz konusu hüküm gereğince ödemiş olduğu tazminatı ancak kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş mahkeme kararı ile tespit edilmesi halinde rücu edebilecektir[256]. Sağlık meslek mensubunun kasten görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevi kötüye kullandığı hususunun tespiti, MSK'ye bırakılmayarak kesinleşmiş mahkeme kararı aranmasının yerinde bir düzenleme olduğu değerlendirilmekle

252 Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği 5/7. m.

253 Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği 6. m.

254 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s.78.

255 Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesine göre Kurulun başlıca görevleri; gerektiğinde ilgili sağlık meslek mensubunu, zarar gören veya hak sahibini veya kanuni temsilcilerini ve varsa sigorta şirketi temsilcisini dinlemek, İdari yargı kararı uyarınca ödenen meblağın hangi miktarının sağlık meslek mensubunun kesinleşmiş ceza mahkemesi kararına konu fiilinden kaynaklandığını gerekirse uzman bilirkişiye tespit ettirmek, Sağlık meslek mensubunun tazminata konu olaydaki kusur oranına göre rücu edilip edilmeyeceğine, edilecek ise miktarına görevi kötüye kullandığını tespit eden ceza mahkemesinin kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde gerekçeli olarak karar vermek ve verilen kararın usulüne uygun olarak ilgili, idarelere, sağlık meslek mensubuna ve varsa sigorta şirketine bildirilmesini sağlamaktır.

256 **Doğramacı**, s. 324; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 91; **Badur/Doğan**, s. 605; **Kaygusuz**, s. 257; **Ben**, s. 869.

birlikte düzenlemenin yönetmelik yerine kanun ile yapılmasının daha uygun olacağı kıymetlendirilmektedir.

Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 13'üncü maddesi gereğince; öncelikle kesinleşen idari yargı kararı uyarınca ödenen tazminata konu sağlık mesleğinin uygulanması kapsamındaki tıbbi müdahalede kusuru olduğu değerlendirilen sağlık meslek mensubunun bağlı olarak çalıştığı idare tarafından inceleme yapılması gerekmektedir. İnceleme neticesinde ortaya çıkan rapor, mali sorumluluk sigortası poliçe ve ekleri, sigortacıya ihbar yapıldığına dair belge ve kasten görevi kötüye kullanmak suçundan kesinleşmiş mahkeme kararı ile birlikte incelemenin tamamlanmasını müteakip yedi gün içerisinde MSK'ye gönderilir[257]. MSK, gelen bilgi ve belgeleri göz önünde bulundurarak karar verir[258].

2.3. Mesleki Mali Sorumluluk Sigortasının Durumu

5947 sayılı Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8'inci maddesi ile TŞSTİDK'ye eklenen Ek Madde 12 ile hekimlere tıbbi hata nedeniyle yapılacak rüculara karşı sigorta yaptırma zorunluluğu getirilmiştir[259]. Düzenleme ile kamuda çalışanların söz konusu sigorta primlerinin yarısının hekim tarafından, diğer yarısının ise döner sermayeden, döner sermayesi olmayan kurumlarda çalışanların prim ödemelerinin kurum bütçesinden ödeneceği, serbest olarak çalışanların kendileri tarafından karşılanacağı, özel sağlık kuruluşunda çalışanların ise özel sağlık kuruluşlarınca ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla hekimlerin tıbbi uygulama nedeniyle kişilere verebilecekleri zararlar ile bu zarar nedeniyle kendilerine yapılacak rüculara karşı zorunlu mesleki sorumluluk sigortası

---

257 Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından yapılan incelemede tazminata konu olayda sağlık mensubu personelin olayda kusur oranı tespit edilerek, bu kusur oranına uygun bir rücu bedeli belirlenir. Ancak, burada belirtilmelidir ki, Kurulun ceza mahkemesi kararının kesinleşmesinden en geç bir yıl içerisinde kararını vermesi gerekmektedir. Kurul tarafından verilen karar ilgili idareye bildirilir. İlgili idare Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilen kararın icrasını yerine getirmekle yükümlüdür.

258 **Doğramacı**, s. 337; **Ben**, s. 873; Mesleki Sorumluluk Kurulu ayda en az bir defa toplanmaktadır. Toplam yedi üyeden oluşan bu kurulun toplanabilmesi için en az dört üyenin katılımı aranmaktadır. Ancak, ilgili mevzuat hükümleri gereği kararlar, üye tam sayısının salt çoğunluğu olan dört oy ile alınabilir. Oylamada çekimser oy kullanılamamaktadır. Toplantı gündemi dışında görüş bildirilmesi yasaktır. Gündem Başkan tarafından belirlenmektedir. Kurulun sekretarya hizmetleri Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

259 TŞSTİDK Ek 12. m.: "*Kamu sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan tabipler, diş tabipleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar, tıbbi kötü uygulama nedeniyle kendilerinden talep edilebilecek zararlar ile kurumlarınca kendilerine yapılacak rüculara karşı sigorta yaptırmak zorundadır. ... Özel sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan veya mesleklerini serbest olarak icra eden tabip, diş tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar, tıbbi kötü uygulama sebebi ile kişilere verebilecekleri zararlar ile bu sebeple kendilerine yapılacak rücuları karşılamak üzere mesleki malî sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadır...*"

yaptırma yasal zorunluluğu bulunmaktadır[260]. SHTK'nin Ek 18'inci maddesinin 3'üncü fıkrası; idare tarafından avukatlık vekâlet ücreti ve yargılama giderleri de dâhil olmak üzere ödenen tazminatın, tıbbi hata nedeniyle idarenin tazminat ödemesine neden olan hekimin kusuru oranında ve teminat dâhilinde sigorta şirketinden talep edileceği şeklinde düzenlemiştir[261].

Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinin 1'inci fıkrası göre tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare aleyhine açılan davalarda idarenin, ilgili sağlık mensubuna, mesleki malî sorumluluk sigortası bulunan ilgili sağlık meslek mensubunun da sigortacıya dava açıldığını ihbar etmesi gerekmektedir[262]. Düzenlemeye paralel bir hüküm de söz konusu Yönetmelik'in 13'üncü maddesinde yer almaktadır. Buna göre rücu edilip edilmemesine ilişkin karar verilmeden önce sigortacıya ihbar yapıldığına dair belgelerin MSK'ye gönderilmesi gerekmektedir[263].

MSK tarafından rücu edilmesine ilişkin karar verilebilmesi için Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinin 2'nci fıkrası kapsamında 2 şartın gerçekleşmesi aranmaktadır. Bu şartlardan birincisi, idari yargı tarafından hükmedilen tazminatın idare tarafından ödenmiş olması, diğer şart ise hekimin hatalı tıbbi işlem ve uygulaması nedeniyle kasten görevi kötüye kullandığına ilişkin kesinleşmiş ceza mahkemesi kararının bulunmasıdır[264].

---

[260] **Gökcan**, s. 1653; **Hakeri**, s. 715; **Çoşkun, Sevda Yaşar/Döner, Munise Seray Göncü** (2021) "Tıbbi Uygulama Kaynaklı Tüketici Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuğun Sigorta Şirketlerine Etkisi", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 4, s.2939.

[261] **Gökcan**, s. 1656; **Hakeri**, s. 1321; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 85; SHTK Ek 18/3. m.: "*İdare, kesinleşen mahkeme kararında hüküm altına alınan tazminatı ödedikten sonra hukuken sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle tazminatın ödenmesine sebep olan ve zorunlu meslekî malî sorumluluk sigortası bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensuplarının yerine geçer. Bu sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle her türlü kusuru ve görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek verdikleri zararlardan dolayı idare tarafından ödenen avukatlık vekâlet ücreti ve yargılama masrafları dâhil tazminat sağlık meslek mensubunun kusuru oranında ve sigorta teminatı dâhilinde tıbbi kötü uygulamaya ilişkin zorunlu malî sorumluluk sigortası yaptırdığı sigorta şirketinden talep edilir.*"

[262] Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 12/1. m.: "*Tıbbî işlem ve uygulama nedeniyle tazminat ödenmesi talebiyle aleyhine dava açılan idare, davayı sağlık meslek mensubuna; mesleki malî sorumluluk sigortası bulunan sağlık meslek mensubu da sigortacıya ihbar eder*."

[263] **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 76; **Ben**, s. 873; Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği 13/2. m.: "*İnceleme neticesinde tanzim edilen rapor, sağlık meslek mensubunun mesleki malî sorumluluk sigortası varsa, poliçe ve ekleri ile hadisenin sigortacıya ihbar edildiğine dair belge ve kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile birlikte rücu değerlendirmesine esas olmak üzere, incelemenin tamamlandığı tarihten itibaren yedi gün içinde idare tarafından Kurula intikal ettirilir.*"

[264] **Doğramacı**, s. 330-332; **Kaygusuz**, s. 268; Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği 12/2. m.: "*Rücu istemi, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle idare aleyhine açılan davada mahkeme kararına göre idarece ödenen meblağın; ancak kasten* görevinin gereklerine *aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi halinde ilgili sağlık*

Tıbbi müdahale nedeniyle rücu mekanizmasının işletilebilmesi için hekimin kasten görevi kötüye kullandığına ilişkin kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı aranmaktadır. Bu nedenle hekimin başka bir suçtan dolayı ceza alması veya ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçundan ceza alması durumunda idare, ödemiş olduğu tazminatı hekime rücu edemeyecektir. İdarenin ödemiş olduğu tazminattan hakkında kesinleşmiş kasten görevi kötüye kullanma suçundan hüküm bulunan hekime, kusuru oranında MSK kararı ile yapılacak rücunun, zorunlu mesleki sorumluluk sigortasının teminatı limitinde öncelikle sigorta şirketince yapılması öngörülmüştür[265]. Sigorta şirketinin teminatını aşan miktar için ise kusurlu hekime karşı rücu mekanizması işletilmelidir. Öngörülen bu usulün işletilebilmesi için zorunlu mesleki sorumluluk sigortasının teminatlarına bakmak gerekmektedir[266].

Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nın sigortacının sigortalıya rücu hakkı başlıklı B.6 maddesi; mesleki faaliyetin ifası sırasında sigortalı tarafından kasten sebep olunan her tür olay ile davranışlarda sigortacının ödediği tazminatı, yargılama giderlerini ve avukatlık ücretini sigortalıya rücu edebileceği düzenlenmiştir[267]. Diğer bir deyişle, sigortalının mesleki faaliyetleri sırasında kasten neden olduğu her türlü davranış ve olay, genel şartların A.3 maddesinde yer almamasına rağmen dolaylı olarak teminat kapsamı dışında tutulmuştur[268]. Ancak düzenleme rücu hakkı kapsamında olduğundan öncelikle zararın tazmini sigorta tarafından karşılanacak, akabinde sigortalı hekime rücu edilecektir.

MSK'nin tıbbi uygulama hatası nedeniyle hekime rücu edilebilmesi için aranan ön koşullardan biri kasten görevin kötüye kullanılmasına ilişkin kesinleşmiş mahkeme

---

meslek mensubundan tazminata konu olaydaki kusur oranı gözetilerek Kurul tarafından belirlenen miktarının ödenmesinin istenilmesidir."

265 Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği 12/3. m.: "*İdare, kesinleşen mahkeme kararında hüküm altına alınan tazminatı ödedikten sonra hukuken sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle tazminatın ödenmesine sebep olan ve zorunlu meslekî malî sorumluluk sigortası bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile Devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensuplarının yerine geçer. Bu sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle her türlü kusuru ve görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek verdikleri zararlardan dolayı idare tarafından ödenen avukatlık vekâlet ücreti ve yargılama masrafları dâhil tazminat sağlık meslek mensubunun kusuru oranında ve sigorta teminatı dâhilinde tıbbi kötü uygulamaya ilişkin zorunlu malî sorumluluk sigortası yaptırdığı sigorta şirketinden talep edilir.*"

266 **Gökcan**, s. 1660.

267 Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, Erişim: https://www.tsb.org.tr/content/Legislations/T%C4%B1bbi_Kotu_Uygulamaya_Iliskin_Zorunlu_Mali_Sorumluluk_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf, 24.10.2024

268 **Gökcan**, s. 1663; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 86; **Yıldırım, İsmail** (2015) "Tıbbi Malpraktis ve Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası", Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, C. 6, S. 3, ss. 121-129, s. 125.

kararının varlığıdır. Bu nedenle zorunlu mesleki sorumluluk sigortası tarafından ödenen tazminat kusurlu hekime rücu edilecektir. Keza hekimin kasten görevi kötüye kullandığı bir ceza mahkemesi kararı ile de kesinleşmiştir. Her ne kadar kasten davranışlar, teminat dışında bırakılmamış olsa da rücu edilmesi kapsamına alınmıştır. Bu nedenle MSK tarafından verilen rücu kararının öncelikle sigorta tarafından teminat dâhilinde karşılanması öngörülmüşse de hekimin kasten yapmış olduğu hatalı tıbbi müdahalesi nedeniyle sigorta ilk başta sorumlu gibi görünecek, fakat ödemiş olduğu rücu miktarını genel şartların B.6 maddesi gereğince doğrudan hekime rücu edecektir. Tıbbi müdahalelerde rücu düzenlemesi, TŞSTİDK'nin Ek 12'nci maddesi ile getirilen hekimlerin mesleki sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğunun kamu görevlisi hekimler açısından anlamını yitirmesine neden olmuştur. Buna rağmen sigorta primlerinin yarısının döner sermayeler ile kurum bütçelerinden karşılanmaya devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda sigortanın en baştan rücu hakkının saklı olduğu bir ödemeyi yapmasının zorunlu tutulması hem gereksiz yargılamalara hem de uzun bir süre hekiminin kusurlu davranışının gündemde tutulmasına neden olacaktır. Sigortacının ödeyeceği rücu alacağını hekime tekrar rücu edeceği söz konusu olduğundan sigorta prim ödenmesinin yarısının kamu bütçesinden ödenmeye devam edilmesinin kamu zararı oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır[269].

Sonuç olarak, kanunen yaptırılması zorunlu olan mesleki sorumluluk sigortasının genel şartlarında değişiklik yapılması gerekmektedir. Kasten görevin kötüye kullanılması suçu nedeniyle hekime rücu edilmesi durumunun sigortacının rücu edebileceği durumlardan çıkarılması yönünde düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

2.4. Dava Şartı İzin Usulü

Dava şartları, mahkemelerin yargılama yapabilmesi için ön koşul olarak aranan şartlardır[270]. Hukuk mahkemelerinde görülen davalar için dava şartları 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nun 114'üncü maddesinde belirlenmiştir. Anılan maddenin 2'nci fıkrasında diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Hekimlere rücu davasının açılmasının dava şartı, SHTK'nin Ek 18'inci maddesi gereğince Sağlık Bakanlığı nezdinde teşkil edilen MSK'nin hekime kusuru oranında rücu edilmesine

[269] **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 86; **Doğramacı**, s. 330.

[270] **Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim** (2024) Medenî Usûl Hukuku, Güncellenmiş 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 133; **Kuru, Baki** (2016) İstinaf sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Birinci Baskıya Ek 1. Tıpkı Baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, s. 190; **Kuru, Baki/Aydın, Burak** (2023) İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 130.

ilişkin karar vermesidir. MSK tarafından karar verilmeden açılan davalar HMK'nin 114'üncü maddesinin 2'nci fıkrası gereğince, diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümlere uyulmaması nedeniyle dava şartı yokluğundan reddedilecektir[271].

MSK, 12.05.2022 tarihinde yürürlüğe giren 7406 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesi ile SHTK'ye eklenen Ek 18'inci madde ile kurulmuştur. Bu tarihten önce açılan ve yargılaması devam eden rücu davalarına yönelik ise SHTK'ye Geçici Madde 13 eklenmiştir. Bu maddenin 2'nci fıkrası; "*Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı açılan rücu davalarından, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yargılaması devam edenler bakımından ek 18 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca karar verilmek üzere Mesleki Sorumluluk Kuruluna başvurması için davacıya iki aylık süre verilir. Başvuru yapılmaması hâlinde dava usulden reddedilir*." şeklinde düzenlenmiş ve yeni getirilen dava şartının tamamlanması için davacıya iki aylık süre verilmiştir[272].

Yapılan düzenlemelere göre, hekimlerin sağlık mesleğinin icrası kapsamında yapmış oldukları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı haklarında rücu davası açılmadan önce MSK tarafından ilgili hekime kusuru oranında rücu davası açılmasına ilişkin karar verilmelidir.

2.5. Mesleki Sorumluluk Kurulunun İzin Verme Şartları

Sağlık meslek mensuplarının tıbbi işlem ve uygulamaları nedeniyle idarenin ödemiş olduğu tazminatın kusurlu personele rücu edilebilmesi için SHTK'nin Ek 18'inci maddesi gereğince Sağlık Bakanlığı nezdinde teşkil edilen MSK tarafından kusurlu personele kusuru oranında rücu edilmesine ilişkin karar vermesi gerekmektedir. MSK'nin kararı dava şartı kapsamında olup, kurul kararı olmaksızın kusurlu personel aleyhine açılan rücu davaları, dava şartı yokluğundan reddedilmesi gerekmektedir. MSK tarafından kamu kurum ve

---

[271] **Atalı/Ermenek**, s. 134; **Kaygusuz**, s. 271; 6100 sayılı Hukuku Muhakemeleri Kanunu 115/2. m.: "*Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder*."; Yargıtay 4. HD, E. 2021/24948, K. 2024/380, T. 15.01.2024 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 25.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2021/25051, K. 2022/10595, T. 19.09.2022 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 25.05.2025); Yargıtay 4. HD., E. 2021/21259, K. 2024/2121, T. 27.2.2024 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 25.05.2025).

[272] Yargıtay 4. HD, E. 2023/3926, K. 2023/7621, T. 07.06.2023 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025)

kuruluşlarında görev yapan hekimlerin sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek bir yıl içinde karar verilmektedir.

Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 13'üncü maddesi gereğince; hekimin görev yaptığı kurum tarafından yapılan inceleme neticesinde tanzim edilen rapor, sağlık meslek mensubunun mesleki malî sorumluluk sigortası varsa, poliçe ve ekleri ile hadisenin sigortacıya ihbar edildiğine dair belge ve kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı incelemenin tamamlandığı tarihten itibaren yedi gün içinde MSK'ye intikal ettirilir. MSK, idare tarafından ödenen tazminattan dolayı rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı hususundaki kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile mahkûmiyetine karar verilen sağlık meslek mensubunun tazminata konu olaydaki kusur oranı gözetilerek ceza mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde karar verir.

MSK'nin rücu edilip edilmemesine karar verebilmesi için üç şartın gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bu şartlardan birincisi, zarara neden olan eylemin hekimin tıbbi müdahalesinden (tıbbi uygulama ve işlemler) kaynaklanmış olması; ikincisi, idari yargılama neticesinde hükmedilen tazminatın idare tarafından tazmin edilmesi; üçüncüsü ise hekim hakkında TCK'nin 257'nci maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenen kasten görevi kötüye kullanma suçundan ceza mahkemesinin kesinleşmiş hükmünün bulunması gerektir[273]. Bu şartların gerçekleşmesi halinde MSK, rücu ile ilgili karar verebilir. Bu şartlardan tıbbi müdahale kavramı birinci bölümde detaylı açıklandığından tekrara girmemek için bu bölümde yeniden açıklanmamıştır.

2.5.1. İdare Tarafından Tazminat Ödenmiş Olması

İdarenin görev kusuru bulunan işlem veya eyleminden kaynaklanan zararın tazmini için idari yargıda tam yargı davası açılmaktadır[274]. Özellikle nitelikli kamu hizmeti olan

[273] **Doğramacı**, s. 324; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 91; **Badur/Doğan**, s. 605; **Kaygusuz**, s. 257, 268; **Ben**, s. 868-869.

[274] İYUK 12. m. : "*İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan*

sağlık hizmetinin sunulmasında sağlık hizmetlerinin planlanması, sunulması ve belli standartlarda hareket edilmesi gerektiğinden hekimlerin kişisel kusurları ile birlikte hizmet kusuru da bulunduğundan sağlık hizmetlerinde çoğunlukla görev kusurunun varlığı söz konusudur[275]. Tam yargı davası neticesinde ortaya çıkan zararın tazmini için belirlenen tazminatın, avukatlık ücretlerinin ve yargılama giderlerinin idare tarafından ödenmesi gerekmektedir. Keza idare, mahkemeler tarafından verilen kararı otuz gün içinde uygulamak zorundadır[276].

İdare mahkemesinin ortaya çıkan zararın tamamının tazmini için belirlediği maddi ve manevi tazminat; zarara neden olan ve kusurlu idare ve hekimin müteselsil borcu iken borcun tamamının ödenmek suretiyle alacaklının tatmin edilmesi külfeti idare üzerinde kalmaktadır. Kendi payından fazlasını ödeyen idarenin, idare hukuku ilkeleri ve kuralları kapsamında kusurlu hekime rücu hakkı vardır[277]. Dolayısıyla rücu mekanizmasından bahsedilebilmesi için öncelikle idarenin rücu alacağının bulunması gerekmektedir[278]. İdarenin rücu alacağının bulunması da idare mahkemelerince hükmedilen tazminatın idarece ödenmiş olmasına bağlıdır. İdare bu tazminatı ödemişse ve zararda kişisel kusuru bulunan kamu personeli varsa idarenin rücu alacağının olduğu kabul edilmektedir.

2.5.2. Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Kesinleşmiş Mahkûmiyet Kararı

İdare tarafından ödenen tazminatın, MSK'nin kusuru bulunan sağlık çalışanına rücu edilip edilmemesine yönelik karar verebilmesi için Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 12'nci maddesi gereği; kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle idare, idari yargı kararı gereği kendisine yüklenen tazminatı ödemiş olsa dahi sağlık çalışanının kasten görevi kötüye kullanıp kullanmadığının ceza yargılaması neticesinde

---

dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. *Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır*."

[275] **Er, Ahmet/Topaç, Ömür/Kaygusuz, Serap,** s. 877; Danıştay 15. D, E. 2017/2511, K. 2018/3779, T. 11.04.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025); Yargıtay HGK, E. 2011/592, K. 2012/25, T. 01.02.2012 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

[276] Anayasa 138/4. m. : "*Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez*."; 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu 28. M.: "*Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez*."

[277] **Badur/Doğan**, s. 584-585.

[278] **Ben**, s. 868.

kesin olarak ortaya konulması gerekir. Kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı olmadan rücu edilip edilmemesine karar verilemeyecek, dolayısıyla rücu davası da kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı olmadan açılamayacaktır[279].

Söz konusu düzenleme yapılmadan önce, rücu davası açılması hususunda ceza mahkemesi kararının bekletici mesele yapılıp yapılmadığı hususu önem arz etmekteydi. Hukuk hâkiminin, ceza mahkemesinin kararı ile bağlı olmadığına şüphe yoktur. Hukuk hâkimi, ceza mahkemesinin kusurun varlığı ve derecesi tespitleri, zarar miktarının tespiti bakımından farklı sonuçlara ulaşmasındaki gerekçeleri belirtmek suretiyle bağımsızdır[280]. Kaldı ki, TBK'nin 74'üncü maddesi, "*Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz*." hükmüyle hukuk hâkiminin ceza mahkemesi kararlarıyla bağlı olmadığını açıkça belirlemiştir. Ancak, ceza mahkemesinde belirlenen maddi vakıalar hukuk hâkimini bağlar. Bu maddi vakıalara; suçun sanık tarafından işlenip işlenmediği, olayın gerçekleşme biçimi örnek verilebilir. Diğer bir deyişle ceza yargılaması sonucu tespit edilen maddi vakıanın varlığı hukuk hâkimi açısından bağlayıcıdır[281].

Konuya ilişkin Yargıtay yerleşik içtihatları;

"*…Kural olarak, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 53. (TBK 74.) maddesi gereği; ceza mahkemesinde verilen beraat kararı hukuk hâkimini bağlamaz ise de, hukuk hâkiminin bu bağımsızlığı sınırsız olmayıp, ceza mahkemesinin maddi vakıalarının belirlenmesine ilişkin mahkûmiyet kararı hukuk hâkimi yönünden bağlayıcı ve taraflar yönünden kesin delil niteliği taşıyacaktır…*[282]",

---

279 **Doğramacı**, s. 324; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 91; **Badur/Doğan**, s. 605; **Kaygusuz**, s. 257; **Ben**, s. 869.

280 **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 2, s. 84-85; **Eren**, s. 944; Yargıtay 4. HD, E. 2016/7239, K. 2018/1164, T. 22.02.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2016/245, K. 2017/7483, T. 21.11.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/5959, K. 2016/4225, T. 30.03.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

281 **Ünver, Tülay Aydın** (2016) "Ceza Yargılamasında Haksız Tahrik Nedeniyle İndirim Yapılmasının Tazminat Davasına Etkisi", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S. 2-1, ss. 233-253, s. 241.

282 Yargıtay 4. HD, E. 2018/592, K. 2018/2740, T. 05.04.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

"*…Davalı hakkında açılan ve kesinleşen ceza davasında davalı kusurlu bulunduğuna ve mahkûmiyet kararı verildiğine göre bu maddi olgu BK'nun 53. maddesi gereğince hukuk hâkimi yönünden bağlayıcıdır…*[283]",

"*…6098 sayılı TBK'nın 74. maddesi (818 sayılı BK'nın 53. maddesi) uyarınca hukuk hakimi, ceza mahkemesinin beraat kararı ile bağlı değil ise de hem ilmi, hem de kökleşmiş yargı kararlarında ceza mahkemesince belirlenen maddi olgunun hukuk hakimini bağlayacağı kabul edilmelidir….*[284]" şeklindedir.

Bu kapsamda, yerleşik Yargıtay içtihatlarında da belirtildiği üzere, ceza mahkemesince belirlenen maddi olgu hukuk hâkimi açısından bağlayıcıdır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, MSK'nin idare tarafından ödenen tazminatın kusurlu personele rücu edilip edilmeyeceğine karar vermesinin ön koşulu olarak sağlık çalışanı hakkında kasten görevi kullanmak suçundan mahkûmiyet kararı verilmiş olmasının aranmasının isabetli bir düzenleme olduğu değerlendirilmektir.

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun Ek Madde 18'in 2'nci fıkrası, ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ilgilinin görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevi kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek MSK tarafından karar verileceğini hüküm altına almışken, Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 1'inci maddesi, "*görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi halinde*" ifadesine, 12'nci maddesinin 2'nci fıkrası, "*kasten görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi halinde*" ifadesine yer vermiştir.

Görevi kötüye kullanma suçu, TCK'nin 257'nci maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin 1'nci fıkrasında kasten görevin kötüye kullanılması, 2'nci fıkrasında ise ihmal ve gecikme göstermek suretiyle görevin kötüye kullanılması suçunu hüküm altına almıştır[285]. Bu kapsamda MSK tarafından idarece ödenen tazminatın rücu edilip edilmemesine karar verilebilmesi için hekimin, TCK'nin 257/1'nci maddesinden hüküm alması gerekmektedir. Dosyanın işlemden kaldırılması kararı, kovuşturmaya yer olmadığı kararı veya kasten

[283] Yargıtay 4. HD, E. 2010/12396, K. 2012/548, T. 19.01.2012 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).
[284] Yargıtay 4. HD, E. 2015/8068, K. 2016/8127, T. 21.06.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).
[285] TCK 257. m.: "*(1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*."

görevin kötüye kullanılması dışında bir hüküm bulunuyorsa MSK, ilgilisine rücu edilmesine dair karar veremeyecektir. Sağlık Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 26.07.2022 tarihli ve 170055774 sayılı konuya ilişkin yayımlamış olduğu yazıda; "*Kanunun Ek 18 inci ve Yönetmeliğin 6/b maddesine göre, kusur değerlendirilmesi yapılabilmesi ve rücu edilip edilmeyeceğine karar verilebilmesi için sağlık meslek mensubunun görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığını tespit eden kesinleşmiş ceza mahkemesi kararının bulunması zorunlu olup, bu karar bulunmadan Kurulca kusur değerlendirmesi yapılması ve karar verilmesi mümkün olmadığından, sağlık meslek mensubunun görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığını tespit eden kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı bulunup bulunmadığı araştırılacak; şayet böyle bir karar bulunmuyor ise usul ekonomisi ilkesi dikkate alınarak dosya Kurul'a gönderilmeksizin ve ayrıca 659 sayılı KHK'ya göre bir vazgeçme onayı alınmaksızın il sorumlu avukatının teklifi ve il sağlık müdürünün onayı ile bu durum tespit edilerek dosya saklıya kaldırılacaktır. Devam etmekte olan ceza soruşturması veya kovuşturması mevcut ise takip edilerek kesinleşmesi beklenecektir*." demek suretiyle görevin kötüye kullanılması suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı bulunmayanlar için rücu edilmesine karar verilemeyeceğinden dosyanın kaldırılması talimatı verilmiştir[286].

Hekimlerin tıbbi müdahale işlemleri ile ilgili genellikle öldürme, yaralama ve ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçlarının faili oldukları ve bu suçların işlenmesinin tıp alanında kuvvetle muhtemel olduğu göz önünde bulundurulduğunda, rücu edilip edilmemesi hususunun sadece kasten görevin kötüye kullanılması suçu işlenmesine bağlanmış olması kamu görevlilerinin rücuen sorumluluğu mekanizmasını fazlaca daraltmaktadır[287]. Bu nedenle, daha ağır suçlar için rücu edilememesi sonucunu doğuran mevzuat düzenlemelerinin isabetli olmadığı değerlendirilmektedir[288]. Konuya ilişkin kanun maddesinin ve yönetmeliğin ilgili hükümlerinin, Anayasa'nın 40 ve 129'uncu maddeleri ile 657 sayılı DMK'nin 13'üncü maddesine aykırı olması nedeniyle yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.

---

286 **Ben**, s. 871.

287 MSK'nin karar verebilmesi için ilgili kanun maddesinde yer almamasına rağmen yönetmelikle kasten görevin kötüye kullanılması suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı aranmaktadır.

288 **Tezcan/Erdem/Önok**, s. 1262; **Gökcan**, s. 1216; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 92; TCK 257/1. m., "*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında…*" şeklindeki lafzı ile görevi kötüye kullanma suçunun genel ve tamamlatıcı bir suç olarak düzenlemiş olması nedeniyle görevin kötüye kullanılması eylemine unsur olarak yer veren özel nitelikli suç mevcutsa TCK 257'nci maddeden dolayı faile ceza verilemez. Görevin kötüye kullanılması suçundan cezalandırılabilmesi için eylem başka bir suça vücut vermemesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, hekime tıbbi müdahale kapsamında rücu edilebilmesi için sadece TCK'nin 257'nci maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenen kasten görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı bulunması durumunda rücu edilip edilmeyeceğine MSK tarafından karar verilebilecektir. Bu kapsamda MSK'nin karar verebilmesinin ön koşulu, kasten görevin kötüye kullanılması suçundan kesinleşmiş mahkûmiyet kararı olmasıdır[289].

2.6. Mesleki Sorumluluk Kurulu Kararının Hukuki Niteliği

Tıbbi müdahale, işlem ve uygulamalar nedeniyle görev kusurunun söz konusu olduğu ve idare tarafından zararın tazmin edildiği durumlarda hekim hakkında kasten görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş mahkeme kararının da bulunması akabinde MSK hekime rücu edilip edilmemesine ilişkin karar verecektir[290]. MSK tarafından verilen kararların hukuki niteliğinin tespit edilmesi bu kararların yargısal denetiminin yapılması açısından önem arz etmektedir. MSK'nin Sağlık Bakanlığı nezdinde idari teşkilatın içinde olması nedeniyle kurulun yapmış olduğu işlemler idari işlem kapsamında olduğu düşünülse de kurulun verebileceği kararları ayrı ayrı açıklamakta fayda vardır. MSK'nin verebileceği üç farklı karar vardır. Bunlar: rücu edilmesine izin verilmeme kararı, rücu edilmesine izin verilme kararı ve rücu miktarını belirlenmesi kararıdır.

MSK tarafından verilen rücu edilmesine izin verilmeme veya verilme kararları nitelik itibari ile tek yanlı icrai bir karar olup bir idari işlemdir[291]. Ayrıca MSK'nin bu kararları yükümlendirici veya yararlandırıcı bireysel kollektif idari işlem niteliğindedir[292].

MSK ile ilgili SHTK ve Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği, kurulun rücu edilmesi veya edilmemesi kararlarına karşı herhangi bir itiraz başvurusu düzenlememiştir[293]. Anayasa'nın 125'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre, idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır[294]. Bu kapsamda, MSK'nin almış olduğu karara karşı idari yargıda

---

289 Görevi kötüye kullanma suçu için TCK'nin öngörmüş olduğu ceza altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır. Bu durumda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı veya kamu davası açılmasının ertelenmesi kararı verilmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu durumda Kurul rücu edilmesine karar veremeyecektir. **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 95.

290 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 94.

291 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 95; **Akgül, Yıldız Şerife** (2023) "Kamu Sağlık Personelinin Kusuru Nedeniyle İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesi", Sayıştay Dergisi, C. 34, S. 131, ss. 571-601, s. 588.

292 **Akgül,** s. 579; **Badur/Doğan**, s. 606.

293 **Badur/Doğan**, s. 606.

294 Anayasa 125/1. m.: "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır*."

altmış gün içinde iptal davası açılabilir[295]. Bu hususta belirtilmelidir ki, 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasına göre sadece menfaati ihlal edilenler iptal davası açabilmektedir[296]. Bu durumda MSK'nin kararlarına karşı rücuya muhatap kusurlu hekim de dava açabilmektedir[297]. Bunun yanı sıra, devlet tüzel kişiliği içerisinde yer almayan kamu kurum ve kuruluşları da MSK'nin rücuya izin vermeme kararına karşı iptal davası açabilir[298]. Ayrıca zarar gören hasta da bu konuda iptal davası açabilecektir. MSK tarafından rücu edilmesine ilişkin verilen karara karşı idari yargıya başvurulması durumunda rücu alacağı davasının görüleceği adli yargı (Asliye Hukuk Mahkemesi) bu hususu bekletici mesele yapmalı, idari yargının kararın kesinleşmesini müteakip rücu alacağı davasına bakmalıdır[299].

MSK'nin rücu alacağı miktarının belirlenmesi kararları adli yargı hâkimini bağlamayacağından, mahkemenin rücu miktarını personelin kusuru oranını göz önünde bulundurarak yeniden tespit etmesi gerekmektedir[300]. İdare tarafından ödenen tazminatın hiçbir oranlama yapılmaksızın doğrudan kamu görevlisine rücu edilmesi hukuka ve hakkaniyete uygun düşmemektedir[301]. Rücu alacağına karşılık olan tazminat miktarı olayın gelişimi, özellikleri, hakkaniyet ilkesi de göz önünde bulundurulmak suretiyle adli yargı hâkimi tarafından oranlama yapılarak belirlenir[302]. Yargılama sırasında rücu alacağının idarenin belirlediği miktardan fazla çıkması durumunda idarenin ıslah talebinin kabul edilmesi gerekmektedir[303].

---

295 **Akgül**, s. 588; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu 7. m. : "*Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.*"

296 Danıştay 5. D, E. 2007/7369, K. 2008/3234, T. 3.06.2008 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

297 **Badur/Doğan**, s. 607.

298 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 97.

299 **Akgül**, s. 589.

300 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 99.

301 Yargıtay 4. HD, E. 2014/6047, K. 2015/4153, T. 06.04.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2014/411, K. 2014/16207, T. 27.11.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

302 Yargıtay 4. HD, E. 2015/16493, K. 2016/6769, T. 23.05.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/6730, K. 2016/7292, T. 01.06.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/4712, K. 2015/11803, T. 21.10.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

303 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 100; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 176. m.: "*(1) Taraflardan her biri, yapmış olduğu usul işlemlerini kısmen veya tamamen ıslah edebilir. (2) Aynı davada, taraflar ancak bir kez ıslah yoluna başvurabilir*.", Ancak, burada belirtilmelidir ki, idare açacağı rücu davasında fazlaya ilişkin hakları ile ıslah hakkını saklı tuttuğunu dilekçeler safhasında belirtmelidir.

2.7. Üniversite Hastaneleri Dışındaki Kamu Hastanelerinde Görevli Hekimler Açısından Değerlendirme

Kamu sağlık kuruluşları, kamu hizmetinin bir parçası olan sağlık hizmetini sunmak maksadıyla teşkil edilen ve idari teşkilatın içinde yer alan sağlık birimleridir[304]. Bu kuruluşlar, devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan, işletilen ve sunmuş olduğu sağlık hizmeti karşılığında kazanç ve kâr etme amacı taşımayan kamu hukuku rejimine tabi sağlık teşekkülleridir[305].

Kamu sağlık kuruluşlarında görev yapan ve kamu görevlisi statüsünde bulunan hekimlerin tıbbi müdahale, işlem ve uygulamaları nedeniyle vermiş oldukları zararlarda idare tarafından karşılanan tazminatın ilgili hekime rücu edilmesi için Sağlık Bakanlığı nezdinde teşkil edilen MSK'nin bu yönde karar vermesi gerekmektedir. Hali hazırda idari teşkilat içerisinde bulunan ve kusuru nedeniyle rücu edilmesi gerekli olan kamu görevlisine rücu edilmesi için uygulanacak usul işlemleri, DMK'nin 13'üncü maddesi kapsamında çıkarılan, Genel Yönetmelik esas alınarak yürütülmektedir. Söz konusu Yönetmelik'in 2'nci maddesine göre yönetmelik hükümlerinin; Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanması gerekmektedir[306].

Genel Yönetmelik'in 7'nci maddesine göre; memurun kusurundan doğan zararın miktarı, üst yönetici tarafından belirlenen iki kişi ile kusurlu memurun ilk amirinden oluşan üç kişilik bir heyet tarafından belirlenmektedir[307]. Görevlendirilen heyet on gün içinde kusurlu personeli ve kusuru oranındaki zarar miktarlarını belirlemek zorundadır[308].

---

[304] **Ayan** (1991) s. 171; **Avcı, Mustafa** (2012) "Sağlık Hizmetlerinde İdarenin Mâlî Sorumluluğu", Ankara Barosu Dergisi, S. 1, ss. 105-140, s. 129.

[305] **Ayan** (1991) s. 171.

[306] Genel Yönetmelik 2. m: "*Bu yönetmelik hükümleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 1 nci maddesinin 1 inci fıkrası kapsamına giren kurumlarda çalışan memurlar hakkında uygulanır. Aynı maddenin 3 ncü fıkrasında sayılanlar hakkında bu yönetmelik hükümleri uygulanmaz.*"; DMK 1/1. m. : "*Bu Kanun, Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanır.*"

[307] Genel Yönetmelik 7/2. m: "*Memurların 5 nci maddenin (a) fıkrasında tanımlanan hizmet kusurlarından doğan zararların miktarı kurum ve kuruluşların en üst yöneticilerinin belirleyeceği iki kişi ile zarara sebebiyet veren memurun ilk amirinden oluşan 3 kişilik bir heyet tarafından tesbit edilir.*"

[308] Genel Yönetmelik 10/1. m: "*Zararı veren memurun amirleri, zararın vukubulduğu tarihi izleyen 3 gün içinde zararın konusu ile memurun sorumluluğunu belirten tüm bilgi ve belgeleri, o kurum ve kuruluşun en üst yöneticisine iletirler. En üst yöneticiler bilgi ve belgelerin kendilerine intikal ettiği tarihi izleyen 10 gün içinde bu yönetmeliğin 7 nci maddesinde belirtilen usul ve esaslar uyarınca zarar miktarını tesbit ettirirler*."

Belirlenen miktarın ödenmesi maksadıyla kusurlu kamu görevlisine borç bildirim belgesi tebliğ edilerek borcun ödenmesi talep edilmektedir[309]. Danıştay, belirlenen miktarın ödenmesi kapsamında gönderilen borç bildirim belgesine karşı idari yargıda iptal davası açılamayacağı, davanın incelenmeksizin reddine karar verilmesi gerektiği, keza borç bildirim belgesi ile rücu alacağının resen icrasına imkân bulunmadığı, bu belge idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu idari işlem niteliğinde olmadığı, adli yargı nezdinde açılacak dava ile takip ve tahsil edilebileceği kanaatindedir[310]. Borç bildirim belgesinin, kamu zararının rıza ile ödenmesinin sağlanmasına ilişkin bir bildirim niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Keza, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 12'nci maddesi tespit edilen kamu zararının rızaen ve sulh yolu ile ödenebileceğini düzenlemiştir[311]. Bu nedenle kusurlu kamu görevlisine gönderilen borç bildirim belgesi, ilgilinin oluşan kamu zararını rızaen ödeyip ödemeyeceğine ilişkin bir bildirim niteliğindedir. Bu belgenin tebliğinden sonra ilgili kamu görevlisinin ödemeyi kabul edip etmediğine ilişkin yazılı beyanı alınır. Yazılı beyan alınma işlemi, en geç on gün içinde tamamlanır[312]. Kamu zararının sulh yolu ile ödenmesi hem idare açısından hem de kamu görevlisi açısından lehe bir yoldur. Bu nedenle yazılı bildirim alınma hususunun, dava şartı olarak düzenlenmesinin gereksiz yargılamaların önüne geçebileceği değerlendirilmektedir.

Hekimler açısından Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği esasları gereğince, MSK tarafından kusur oranında rücu alacağı miktarının tespiti ve rücu edilip edilmemesine karar verilebilmesi için öncelikle ceza mahkemesinin ilgili hekim hakkında TCK 257/1 kapsamında kasten görevi kötüye kullanma suçunun işlediğine yönelik kararın kesinleşmesi ve hekimin görev yaptığı idare tarafından hazırlanan inceleme raporunun kurula gönderilmesi gerekmektedir. MSK tarafından verilen rücu edilmesine ilişkin karar, ilgili idareye bildirilir ve rücu işlemleri ilgili idare tarafından genel hükümlere göre tahsil edilir[313]. İlgili idare, kusuru bulunan hekime önce borç bildirim belgesi tebliğ etmeli, hekimin ödemeyi kabul edip etmediğine ilişkin yazılı beyanını almalı ve akabinde ödeme kabul

---

309 Danıştay 2. D, E. 2017/4200, K. 2020/2090, T. 07.07.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

310 Danıştay İDDK, E. 2020/3086, K. 2021/1015, T. 20.5.2021 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025); Danıştay 2. D, E. 2017/4200, K. 2020/2090, T. 07.07.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

311 Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 12/2-a. m.: "*Tespit edilen kamu zararları rızaen ve sulh yolu ile ödenmek suretiyle tahsil edilir*."

312 Genel Yönetmelik 10/2. m: "*Zarar miktarının bu yönetmeliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen miktarı geçmediği hallerde, zararlarla ilgili belgeler en üst yöneticiler tarafından karar verilmek üzere ilgili disiplin amirine, gerektiğinde yetkili disiplin kuruluna gönderilir. Ayrıca zarar veren memurdan ödemeyi kabul edip etmediği hususunda yazılı beyanda bulunması istenir. Bu işlemler en geç 10 gün içinde tamamlanır*."

313 Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 13/5-6. m.: "*(5) Kurul tarafından verilen kararın ilgili idarelere intikali sağlanır. (6) Kurulca rücu edilmesine karar verilen miktar, ilgili idarelerce genel hükümlere göre tahsil edilir.*"

edilmezse adli yargıda rücu alacağı davası açmalıdır. MSK tarafından belirlenen rücu alacağı miktarının adli yargı hâkimini bağlamadığını tekrar belirtmekte fayda vardır.

Kamu görevlisine rücu edilip edilmemesine karar veren merci üst yönetici amirler iken sağlık çalışanları için karar merci MSK olmuştur[314]. MSK'nin teşkili ile ilgili olarak kurulda sadece iki hekimin görevli olması eleştirilmiş olsa da MSK, gerekli gördüğü durumlarda danışma görevi yapmak, görüş ve önerilerini sunmak üzere en az üç kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilmektedir[315]. Sağlık çalışanları açısından MSK'nin karar vermesine esas teşkil eden inceleme raporu ise ilgili idareler tarafından diğer kamu görevlilerine uygulanan usul işlemleri çerçevesinde yürütülecektir.

Genel hükümlere göre kamu görevlisine rücu edilecek miktarın tespiti üst yönetici tarafından görevlendirilen iki kişi ile kusuru olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin ilk amirinden teşkil edilen heyet tarafından belirlenip yine üst yönetici tarafından karar verilmektedir. Hekimler ve diğer sağlık çalışanlarının tıbbi işlem ve uygulamaları nedeniyle vermiş oldukları zararlarda rücu miktarına, ceza mahkemesinin kasten görevi kötüye kullanma suçunun işlendiğine ilişkin kararı ile ilgili idare tarafından yapılan inceleme neticesinde hazırlanan inceleme raporu göz önünde bulundurularak MSK tarafından karar verilmektedir[316].

SHTK'nin Ek 18'inci maddesinin 3'üncü fıkrası gereğince MSK tarafından belirlenen rücu miktarı kusurlu hekimin zorunlu mali sorumluluk sigortası yaptırdığı şirketten sigorta teminatı limitlerinde talep edilir[317]. Sigorta teminatından fazla olan miktar ise ilgili hekimin tarafından ödenmesi gerektiğinden diğer kamu görevlilerine uygulanan

---

[314] Genel Yönetmelik 9/b. m: "*Memurlarca verilen zararların miktarının tesbiti ve ilgililerden bu yönetmelik veya genel hükümlere göre tahsili konusunda yapılacak işlemlerin zamanında ve eksiksiz yürütülmesinden, zararı veren memurların görevli bulundukları kurum ve kuruluşların o mahaldeki amirleri müteselsilen sorumludurlar.*"

[315] Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 5/7. m.: "*Kurul toplantılarında ele alınacak teknik ve uzmanlık gerektiren konular hakkında danışma görevi yapmak, görüş ve önerilerini sunmak üzere en az üç kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurulabilir. İhtisas komisyonu üyeleri Genel Müdürlükçe teklif edilen konunun uzmanı adaylar arasından Başkan tarafından seçilir. Komisyon üyeleri Kurulda oy kullanamazlar*."

[316] **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 76.

[317] SHTK Ek 18/3. m.: "*İdare, kesinleşen mahkeme kararında hüküm altına alınan tazminatı ödedikten sonra hukuken sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle tazminatın ödenmesine sebep olan ve zorunlu meslekî malî sorumluluk sigortası bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensuplarının yerine geçer. Bu sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle her türlü kusuru ve görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek verdikleri zararlardan dolayı idare tarafından ödenen avukatlık vekâlet ücreti ve yargılama masrafları dâhil tazminat sağlık meslek mensubunun kusuru oranında ve sigorta teminatı dâhilinde tıbbi kötü uygulamaya ilişkin zorunlu malî sorumluluk sigortası yaptırdığı sigorta şirketinden talep edilir.*"

usul işlemleri uygulanır. Rücu edilmesine ilişkin bu usul işlemlerinin ise amirler tarafından yürütülmesi gerekmektedir[318]. Bu usul işlemleri; ilgili hekime borç ödeme belgesinin tebliği, ödemeyi kabul edip etmediğine ilişkin yazılı beyanı ve ödemeyi kabul etmeyenler için genel hükümlere göre dava açılmak üzere ilgili birime[319] dosyanın gönderilmesi işlemlerini kapsamaktadır[320].

Tıbbi müdahalelerin çok çeşitlilik göstermesi, tıbbi işlem ve uygulamaların çok teknik ve bilimsel olması nedeniyle, tıbbi hata yani kötü tıbbi müdahaleler ile ilgili kararların tek bir kurul tarafından verilmesi, hekimler açısından olumlu bir gelişmedir. MSK, tek yetkili birim olarak bütün hekimler açısından aynı kararları vermek suretiyle idarenin eşitlik ilkesine uygun davranmasını sağlayacaktır. Ayrıca, kurulun teknik bilgi ihtiyacının ihtisas komisyonları aracılığıyla sağlanması da olumludur. MSK bu komisyonların çalışmaları ile daha doğru karar verebilecektir.

Tıbbi müdahaleler insan bedeni üzerinde yapılan, en ufak bir hatanın sonuçlarının çok ağır olabildiği işlem ve uygulamalardır. Bu nedenle hatalı hekim uygulamaları birçok suçun oluşmasına sebebiyet vermektedir. Özellikle taksirle öldürme ve yaralama suçları, uygulamada sıklıkla karşılaşılan suçlardır[321]. Yapılan tıbbi müdahale, tıbbi standartların dışında ve komplikasyon sayılamayacak bir müdahale ise neticede kasten veya taksirle yaralama suçu oluşmaktadır. Dolayısı ile hekimlere tıbbi müdahalelerinden kaynaklanan zararlarda rücu edilebilmesinin şartı olarak sadece diğer suçlara sebebiyet verilmemesi durumunda uygulama alanı bulan kasten görevi kötüye kullanma suçundan mahkûmiyet kararının kesinleşmesinin aranmasının, Anayasanın 129'uncu maddesinin 5'inci fıkrasına aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir[322]. Keza kamu görevlisinin kusurlu olduğu durumlarda, idarenin rücu için takdir hakkı bulunmamaktadır. Bu sebeple idare, kusurlu kamu görevlisine kusuru oranında rücu etmek zorundadır. Ayrıca, sağlık çalışanları özelinde

---

[318] Genel Yönetmelik 10/3-4. m: "*(3) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren miktardaki zararları ödemeyi kabul eden memurlar hakkında düzenlenen dosya disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulunca dosyanın intikalini izleyen 10 gün içinde incelenip karara bağlanır. Kararda aylıklardan yapılacak kesinti miktarı ve taksit sayısı belli edilir. (4) İdareye verdikleri zararı ödemeyi kabul etmeyen memurlar hakkında genel hükümlere göre takibat yapılmak ve dava açılmak üzere zarara ait bütün bilgi ve belgeler kurum ve kuruluşun en üst yöneticilerince konuyla ilgili mercilere gönderilir*."

[319] 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. maddesi gereği söz konusu işler ile ilgili birim Muhakemat Genel Müdürlüğü olarak düzenlenmiştir.

[320] **Akyılmaz** (2011) s. 70; **Özcan, Zeynep/Şeker, Keriman Nisa** (2024) "Hekimin Hukuki Sorumluluğundan Doğan Tazminat Davalarında Görevli Mahkemenin Tüketici Mahkemesi Olması ve Taleplerin Arabuluculuk Çözüm Yolu ile Sonuçlanabilmesi Hakkında Değerlendirme", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 73, S. 2, ss. 1361-1411, s.1371.

[321] **Gökcan**, s. 996-997; **Doğramacı**, s. 324

[322] **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 94-95.

sadece kasten görevi kötüye kullanma suçundan mahkûmiyet olması durumunda rücuya karar verilebilmesi, suçların ağırlığı açısından da oldukça tutarsızdır. Görevi kötüye kullanma suçu, genel bir suç olarak düzenlendiğinden eylem başka bir suçu oluşturuyorsa görevi kötüye kullanma suçu oluşmayacaktır[323]. Kasten öldürme, taksirle öldürme, kasten yaralama, taksirle yaralama suçları görevi kötüye kullanmak suçundan daha ağır bir suç olmasına rağmen bu suçlardan mahkûmiyet alan hekime rücu edilemeyecek, sadece daha hafif bir suç olan kasten görevi kötüye kullanma suçundan mahkûmiyet varsa rücu edilebilecektir.

Kasten görevi kötüye kullanmak suçu için öngörülen ceza[324] da göz önünde bulundurulduğunda cezanın ertelenmesine, seçenek yaptırımlara veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi de imkân dahilindedir[325]. Rücu edilebilmesi için mahkûmiyetin aranması nedeniyle bu durumda yine rücu edilemeyecektir[326]. Bu nedenle de hekimlere rücu edilebilmesi çok sıkı şartlara bağlanmıştır. Anayasa'nın 129'uncu maddesi gereğince idarenin kusurlu kamu görevlisine rücu edilip edilmemesinde herhangi bir takdir hakkı bulunmamakta iken sağlık çalışanları için sadece kasten görevin kötüye kullanılması suçundan mahkûmiyet hükmü aranması açıkça Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. Sağlık çalışanlarına tıbbi müdahaleler nedeniyle rücu edilmesine ilişkin ilgili düzenlemelerin açıklanan nedenlerle yeniden düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

2.8. Devlet Üniversitelerinde Görevli Hekimler Açısından Değerlendirme

Devlet üniversite hastanelerinde görev yapan hekimlerin kamu görevlisi olduğuna ilişkin şüphe yoktur. Anayasa'nın 130'uncu maddesinin 1'inci fıkrası kapsamında üniversiteler bilimsel özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği olan kurumlardır[327]. 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 2 sayılı cetveline göre Devlet üniversiteleri özel bütçeli idareler kapsamındadır. Bu kapsamda özerklik, kanunla belirlenen sınırlar içerisinde kalmak şartıyla kendi faaliyetlerine ilişkin karar alma ve uygulama yetkisi

---

323 **Gökcan**, s. 1203.

324 TCK 257/1 de düzenlendiği üzere altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır.

325 Ayrıntılı bilgi için 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171 ve 231'nci maddelerini inceleyiniz.

326 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 95.

327 Anayasa 130/1. m.: "*Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur*."

demektir[328]. Bu doğrultuda Anayasa'da güvence altına alınan bilimsel özerklik, idari ve mali özerklikle birlikte üniversitelerin bağımsızlığı için gerekli unsurlardır[329].

Anayasa Mahkemesi, devlet üniversitelerinde görevli sağlık çalışanları yönünden, MSK'nin rücu edilip edilmemesine karar vermesi konusunda, üniversitelerin özerkliği gerekçesiyle SHTK'nin Ek 18'inci maddesinin 2'nci fıkrasını iptal edilmiştir[330]. Yasa hükmünün bu yönüyle iptal edilmesini müteakip 21.02.2024 tarihinde 7496 sayılı Yasanın 21'inci maddesi ile SHTK'nin Ek 18'inci maddesinin 2'nci fıkrasına ek cümle eklenmiş ve devlet üniversitelerinde çalışan hekimler açısından MSK'nin kararı ile varsa görevin gereklerine aykırı etmek suretiyle görevi kötüye kullandığına dair kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı göz önünde bulundurularak ilgili üniversite tarafından karar verilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenlemeye paralel olarak 05.06.2025 tarihinde Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 13'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasına cümle eklenmek suretiyle değişiklik yapılmıştır[331]. Bu kapsamda, tıbbi hata yapan hekimin görev yaptığı ilgili üniversite tarafından MSK kararı ve varsa görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak altı ay içinde nihai karar verilecektir. Yapılan düzenleme ile kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hekimler için MSK'nin karar vermesinin ön koşulu kasten görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararının bulunması iken devlet üniversitelerinde görev yapan hekimler yönünden karar verilmesi için böyle bir ceza mahkemesi hükmü ön koşul olarak belirlenmemiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hekimler açısından nihai karar verme yetkisi MSK'de iken, devlet üniversitelerinde görevli hekimler açısından nihai karar yetkisi üniversitededir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hekimler açısından kasten görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı aranmakta iken, devlet üniversitelerinde görevli hekimler için görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı olması mutlak bir koşul olarak düzenlenmemiş, varsa denilmek suretiyle olması durumunda rücu edilip edilmemesine karar verilmesine etki edeceğine yer verilmiştir. Özellikle belirmek gerekir ki, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hekimler açısından sadece TCK 257/1'de düzenlenen kasten görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı aranırken, devlet üniversitelerinde

328 AYM, E. 2019/112, K. 2020/35, 25.06.2020, RG. 19.8.2020-31218.
329 AYM, E. 2015/61, K. 2016/172, 02.11.2016, RG. 9.12.2016-29913.
330 AYM, E. 2022/90, K. 2023/201, T. 30.11.2023, RG. 02.02.2024-32448.
331 RG. 05.06.2025-32921.

görevli hekimler açısından TCK 257/1 ve 257/2'de düzenlenen kasten veya ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararının dikkate alınması düzenlenmiştir[332].

Devlet üniversitelerinde görev yapanlar açısından MSK, üniversitenin ilgili birimi tarafından düzenlenecek inceleme raporunu aranıp aranamayacağı hususları düzenlenmemiştir. MSK'nin somut olaya ilişkin re'sen araştırma yapmasına imkân olmadığı göz önünde bulundurulduğunda yine üniversite yönetiminin görevlendireceği heyet tarafından inceleme raporu hazırlanacak ve MSK bu raporu esas alarak bir karar verecektir. MSK'nin kararı dikkate alınarak rücu edilip edilmemesine ilişkin nihai karar yine üniversite tarafından verilecektir. Bu usul işlemlerinin de yönetmelikle netliğe kavuşturulması gerekmektedir.

Devlet üniversitelerinde tıbbi hata söz konusu olduğunda üniversitenin rücuya yönelik inceleme raporu hazırlaması, bu rapora göre MSK'nin konuya ilişkin kararı vermesi, sonrasında MSK kararı ve varsa görevi kötüye kullanmak suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak üniversite tarafından rücu edilip edilmemesine karar verilmesi gerekmektedir. Nihai karar yetkisinin devlet üniversitelerinde görev yapanlar açısından MSK'den alınarak ilgili üniversiteye verilmesi Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesine uygun bir düzenleme olmuştur. Böylece, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanlar açısından yetki, MSK'de iken devlet üniversitelerinde görev yapanlar açısından yetki üniversite yönetiminde kalmıştır. Üniversite teşkilatı dışında yer alan MSK kararının, üniversitenin rücuya karar verebilmesi için ön şart olarak düzenlenmesinin usul işlemlerini artıracağı, yetkili birimin kanaatine etki edeceği ve gereksiz zaman ve emek kaybına neden olacağı kıymetlendirilmektedir. Bunun yerine üniversiteler bünyesinde ayrı ayrı MSK oluşturulmasının veya Yüksek Öğretim Kurulu bünyesinde MSK oluşturulmasının daha doğru bir hal tarzı olacağı değerlendirilmektedir. Bu şekilde yapılacak bir düzenleme ile hem üniversitelerin özerkliği korunmuş hem de

[332] SHTK Ek Madde 18/2: *"Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir.* ***(Ek cümle:21/2/2024-7496/21 md.)*** *Devlet üniversitelerinde görev yapanlar bakımından, ilgili üniversite tarafından Mesleki Sorumluluk Kurulu kararı ve varsa ilgili hakkında görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığına dair kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak altı ay içinde nihai karar verilir."*

üniversiteler dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarındaki gibi rücu edilip edilmemesine karar verecek yetkili MSK teşkil edilmiş olacaktır.

2.9. Vakıf Üniversitelerinde Çalışan Hekimler Açısından Değerlendirme

Anayasa'nın 130'uncu maddesi gereği vakıf üniversiteleri mali ve idari konular hariç akademik çalışmalar, öğretim elemanları ve güvenlik konularında devlet üniversiteleri ile aynı hukuk kurallarına tabidir[333]. Vakıf üniversiteleri bünyesinde bulunan tıp fakültelerine bağlı üniversite hastanelerinin de bu kapsamda devlet üniversiteleri ile aynı hukuki rejime tabi olması gerekmektedir. Ancak, burada özellikle belirtilmelidir ki vakıf üniversitesi bünyesinde bulunmayan, vakıf üniversitesi ile özel hastanelerin iş birliği kapsamında özel hastanelerde yürütülen tıbbi işlemler kamu hukuku rejimine değil, özel hukuk rejimine tabidir[334].

Vakıf üniversite hastanelerinin sunmuş oldukları sağlık hizmeti nedeniyle devlet üniversiteleri ile hukuken aynı kabul edilmektedir. Burada çalışan hekimler de kamu görevlisi kapsamında değerlendirilmektedir[335]. Vakıf üniversite hastaneleri, özel hastane gibi görünse de sağlık hizmeti sunumunda kamu tüzel kişiliğini haiz idareler gibi kabul edilmektedir[336]. Bu nedenle vakıf hastanelerinde meydana gelen tıbbi hatalarda zararın

---

333 Anayasa 130/10. m., "Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir."; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek 2. m., "Vakıflar; kazanç amacına yönelik olmamak şartıyla ve mali ve idari hususlar dışında, akademik çalışmalar, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden bu Kanunda gösterilen esas ve usullere uymak kaydıyla, Yükseköğretim kurumları veya bunlara bağlı birimlerden birini veya birden fazlasını ya da bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın, ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlarda yüksek nitelikli işgücü yetiştirmek amacıyla, bu Kanun hükümleri çerçevesinde kalmak şartıyla meslek yüksekokulu kurabilir. Bu meslek yüksekokulu, kamu tüzel kişiliğini haiz olup, Cumhurbaşkanı kararı ile kurulur. Kurulacak meslek yüksekokullarına, meslek ve teknik eğitim bölgesinde gereksinim duyulması esastır.".

334 **Çakır, Hüseyin Melih** (2015) Sağlık Hizmetlerinin Özel Hukuk Kişileri Tarafından Yürütülmesi, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, s. 518; **Özdemir, Halit Eyüp/Seçkin, Sinan** (2020) "Vakıf Üniversiteleri ile Özel Hastaneler Arasında İşbirliğinin Hukuki Rejimi", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, ss. 115-158, s. 151; **Alkan, Oktay** (2024) "Yüksek Mahkeme Kararları Çerçevesinde Malpraktisten Kaynaklı Olarak Üniversite Hastanelerine Karşı Açılan Davalarda Görevli Mahkemenin Tespiti", T.C. Danıştay Dergisi, S. 158, ss. 169-202, s. 197; UM., E. 2023/471 K. 2023/625 T. 16.10.2023 <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr> (s.e.t. 27.06.2025).

335 UM., E. 2019/895, K. 2020/311, T. 28.05.2020 <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr> (s.e.t. 27.06.2025); Yargıtay HGK, E. 2014/566, K. 2015/1339, T. 13.5.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.06.2025); Yargıtay 13. HD., E. 2015/41186 K. 2017/4377 T. 12.4.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.06.2025); Danıştay 10. D., E. 2019/6353 K. 2020/3593 T. 12.10.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.06.2025).

336 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu 3/d. m., "Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur."

tazmini, idari yargıda, idare hukuku kurallarına göre üniversite yönetiminden istenmektedir[337].

SHTK'nin Ek 18'nci maddesinin 2'nci fıkrası MSK'nin yetkisini, kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekimler hakkında, sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına karar verme olarak düzenlediğinden vakıf üniversite hastanelerinde görevli hekimler sağlık hizmeti sunumunda her ne kadar kamu görevlisi olarak kabul edilse de MSK'nin yetkisi dâhilinde değildirler. Bu sebeple, vakıf üniversite hastanelerinde görevli hekimlerin tıbbi hata nedeniyle vermiş oldukları zarar öncelikle vakıf üniversitesi tarafından karşılanacak, akabinde kamu görevlisine rücu edilmesine ilişkin genel kurallara göre hekimin kusuru oranında rücu edilebilecektir. İdarenin ödemiş olduğu tazminatı kusurlu kamu görevlisine genel kurallara göre rücu etmesine ilişkin açıklamalara daha önce yer verildiğinden tekrara girilmemiştir.

[337] UM ve Yargıtay 2012 yılından beri yerleşik şekilde vakıf üniversite hastanelerinde meydana gelen tıbbi hatalarda, vakıf üniversitelerinin hastanelerinin, Devlet üniversiteleri hastanelerinden farklı tutulmasını hukuken olanaksız bulmuş, bu bağlamda, sağlık hizmetinin sunulmasından kaynaklanan zararların da, tazmin sorumluluğunun doğup doğmadığının, idari yargı yerince hizmet kusuru ilkesi kapsamında incelenerek karar verilmesi gerektiğine karar vermiştir. Ancak, Yargıtay 6. HD., E. 2022/9, K. 2022/285, T. 26.01.2022 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.06.2025) kararında, vakıf üniversitesi hastanesinin kamu tüzel kişiliğine haiz olsa da; ticari veya mesleki amaçla hareket eden girişimci sıfatıyla 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca sağlayıcı kapsamına girmekte olduğundan bahisle görevli mahkemenin adli yargı yeri olan tüketici mahkemesi olduğuna karar vermiştir. Bu kapsamda Yargıtay'ın önceki yerleşik içtihatlarının aksi yönünde vermiş olduğu bu kararın tutarsız olduğu ve yeniden gözden geçirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

3. ÖZEL HASTANELERDE ÇALIŞAN HEKİMLER AÇISINDAN RÜCU

Özel hastaneler, 2219 sayılı Hususi Hastaneler Kanunu (HHK)'nda düzenlenen ve Sağlık Bakanlığı izni ile kurulan ve Sağlık Bakanlığı denetimine tabi olan en az yüz yatak kapasiteli, ayakta ve yatarak muayene, tahlil, tetkik, tıbbi müdahale, ameliyat, tıbbi bakım ve diğer tedavi hizmetleri veren özel hukuk tüzel kişiliğine sahip tedavi kuruluşlarıdır[338]. Özel hastaneler, sunacağı sağlık hizmetinin nev'ine göre genel hastaneler veya belli bir branşta hizmet sunmak üzere ihtisas hastaneleri olarak kurulurlar[339].

Özel hastanelerin yeterli ve nitelikli personel sağlama, güvenlik önlemleri alma, hijyen sağlama, tıbbi kayıtları tutma ve saklama, tıbbi cihaz ve malzemeleri temin etme, teşhis ve tedavi için uygun fiziki imkân sağlama, hasta bilgilendirmesi yapma gibi sorumlulukları bulunmaktadır[340]. Bu sorumlulukların yerine getirilmemesi veya eksik ya da hatalı olarak yerine getirilmesinde sorumluluk, özel hastaneye aittir.

Özel hastanenin sunmuş olduğu sağlık hizmeti kapsamına göre hasta ile hastane arasındaki ilişkinin hukuki niteliği önem kazanmaktadır. Özel hastanelerin ticari kuruluş olduğu ve sunmuş oldukları sağlık hizmeti karşılığında ücret alması sebebiyle bu hastanelerin hukuki ilişkileri özel hukuk kurallarına tabidir[341]. Özel hastaneler ile hastalar arasındaki, özel hastaneler ve burada çalışan hekimler arasındaki, özel hastanelerde çalışan

---

338 **Özcan/Şeker**, s. 1373; **Karan, Gözpınar, Gülşah** (2015) Özel Hastanelerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 23-24; HHK 1. m.: "*Devletin resmi hastanelerinden ve hususi idarelerle belediye hastanelerinden başka yatırılarak hasta tedavi etmek veya yeni hastalık geçirmişlerin zayıfları yeniden eski kuvvetlerini buluncaya kadar sıhhi şartlar içinde beslenmek ve doğum yardımlarında bulunmak için açılan ve açılacak olan sağlık yurtları "hususi hastaneler" den sayılır. Bunların açılma, kullanma, kapanma şartları bu kanunun hükümlerine bağlıdır.";* Özel Hastaneler Yönetmeliği 5. m: *"Özel hastaneler, bu Yönetmelikte asgari olarak öngörülen bina, hizmet ve personel standartlarını haiz olmak kaydıyla, yirmi dört saat süreyle sürekli ve düzenli olarak, bir veya birden fazla uzmanlık dalında hastalara ayakta ve yatırarak muayene, teşhis ve tedavi hizmeti verir. Özel hastaneler, gözlem yatakları hariç en az yüz hasta yataklı olarak açılabilir. Ayrıca yoğun bakım yatak sayısı ile kuvöz sayılarının toplamı, toplam hasta yatak sayısının yüzde 30'unu geçemez. Ruhsatlı ve faal özel hastanelerin bu Yönetmelikteki bina ve fiziki şartları mevcut binasında veya yeni binaya taşınarak sağlamaları kaydıyla; a) Yatak sayısı yüzün altında olan ve uzman hekim kadrosu asgari 33 olan özel hastanelerin kapalı alanı 25 bin metrekareyi aşmaması halinde yatak sayılarının yüze çıkarılmasına izin verilir. b) 25 bin metrekarenin üzerinde kapalı alanda faaliyet göstermek isteyen özel hastanelerin tek başına veya birleşerek asgari uzman hekim kadrosunun 2 katı kadar klinisyen uzman hekim kadrosu olması durumunda bu alanı kullanmasına ve toplam yatak sayısı yüzün altında ise yüze çıkarılmasına izin verilir*.".

339 **Çakır**, s. 174; **Seçkin, Sinan** (2021) Özel Hastanelerin Ruhsatlandırılması ve Denetlenmesi, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, s. 9; **Gökcan**, s. 1380.

340 **Şenocak, Zarife** (2012) "Özel Hukukta Tıbbi Kayıtların Tutulmasından Sorumluluk,": Akgül, Salih/Buhur, Oğuzhan/Özpınar, Berna/Doğan, Cahid (Editörler), Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı (7-8 Kasım 2010), Ankara, Ankara Barosu Yayınları, ss. 622-631, s. 622; **Gökcan**, s. 1384-1407.

341 **Hakeri**, s. 1057; **Metiner, Fatma Candan Kavşat/Metiner, Ali Akın** (2022) "Özel Hastane ve Hekimin Vekâletsiz İş görmeden Doğan Sorumluluğu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 51, ss. 411-442, s. 419.

hekimlerle hastalar arasındaki hukuki ilişkiler özel hukuk kurallarına tabi olup niteliği itibari ile sözleşme ilişkisidir[342].

3.1. Özel Hastane ve Hasta Arasındaki İlişki

TBK'nin 1, 12 ve 26'nci maddeleri kapsamında, kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak şartıyla taraflar, karşılıklı irade beyanıyla hiçbir şekle bağlı olmaksızın sözleşme akdedebilmektedirler. Tedavi ve tıbbi yardım için özel hastaneye iradesi ile başvuran hasta ile hastayı kabul eden ve sağlık hizmeti (tedavi, teşhis, laboratuvar hizmetleri, yatak, ısınma, yemek, hijyen, bakım vb.) sunmak amacı güden özel hastane arasında karşılıklı irade beyanı söz konusu olduğundan bir sözleşmenin varlığı kabul edilmektedir[343]. Özel hastane ve hasta arasında akdedilen bu sözleşmeye, hastaneye kabul sözleşmesi denilmektedir[344]. Sözleşme niteliği itibari ile iki tarafa da edim yükleyen bir sözleşmedir. Özel hastanelerde sunulan sağlık hizmetinin karşılığında belli bir ücret alınması nedeniyle hasta ile özel hastane arasındaki ilişki vekâlet sözleşmesi veya tıbbi müdahalenin türüne göre eser sözleşmesi biçimindedir[345]. Özel hastane tedavi, bakım, barınma ve beslenme gibi sağlık hizmeti edimleri yüklenirken, hasta bu hizmetlerin karşılığında ücret ödeme edimini yüklenmektedir[346].

Hasta kabul sözleşmeleri kendi içinde tam hastaneye kabul sözleşmesi ve bölünmüş hastaneye kabul sözleşmesi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır[347]. Tam hastaneye kabul sözleşmelerinde hasta, doğrudan hastaneyle tedavi ile ilgili olan tüm hizmetlerin sağlanmasına yönelik sözleşme yapmaktadır[348]. Hastane tarafından verilecek sağlık hizmeti, hastane bünyesinde görevlendirilen ve çalışan hekimler tarafından yürütülmektedir. Diğer

---

342 **Er, Ünal** (2019) Sağlık Hukuku, Ankara, Savaş Yayınevi, s. 75.

343 **Gökcan**, s. 1408; **Hakeri**, s. 1057

344 **Ayan** (1991) s. 131; **Demir, Mehmet** (2009) Hekimin Hukuksal Sorumluluğunun Kaynakları ve Özel Hastane – Kamu Hastanesi Ayırımı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 276; **Akkanat, Halil** (2006) Hastaneye Kabul Sözleşmesinin Görünüm Tarzları ve Sorumluluk Düzeni, Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 26; **Aşçıoğlu** (1993) s. 118.

345 **Çekin, Deniz Kardelen** (2020) Özel Hastanelerin Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukuki Sorumluluğu (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, s. 22; Yargıtay 15. HD, E. 2018/2039, K. 2018/3025, T. 11.07.2018.

346 **Özcan/Şeker**, s. 1374.

347 **Ayan** (1991) s. 133; **Karan**, s. 46; **Arslan, Firdevs** (2020) "Hekimin Sorumluluğunun Belirlenmesi Bakımından Hekim ile Hasta Arasındaki İlişkinin Hukuki Mahiyeti", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 1, ss. 400-422, s. 414.

348 **Ayan** (1991) s. 134; **Gökcan**, s. 1410; **Arslan**, s. 414.

bir deyişle hastane, hastaya karşı hekimlik hizmeti de (tıbbi müdahale) dâhil olmak üzere tüm sağlık hizmetlerini diğer yardımcı hizmetlerle birlikte üstlenmiş durumdadır[349].

TDN'nin 18'inci maddesi kapsamında hekimlerin hastaya bakmama hakları bulunmaktadır[350]. Bu nedenle hastanın, hekim tarafından kabul edilmesi anında sözleşme akdedilmekte ve hekim, TBK'nin 116'ncı maddesi kapsamında ifa yardımcısı sıfatı kazanmaktadır[351]. Hekim ile hastane arasında hizmet sözleşmesi bulunduğundan hekim, tıbbi müdahaleyi hastane adına ve hesabına yapmakta olduğundan hastanenin ifa yardımcısı konumundadır[352]. İfa yardımcısı kullanmasına rağmen sözleşmeden doğan tüm sorumluluklar borçluda yani hastanede kalmaya devam eder[353]. Hastane, hekimlik hizmetinin yanında tüm diğer sağlık hizmetlerini de sunmayı borçlanmıştır[354]. Sözleşmenin tarafları hasta ve hastane olduğundan tam hastaneye kabul sözleşmesinin söz konusu olduğu durumlarda hekimin sözleşme ile ilgili hastaya karşı bir sorumluluğu olmaz, tüm sorumluluk hastanede bulunur[355]. Hasta, tedavi süreci ile ilgili bir zarar gördüğünde hastaneye başvurması gerekmekte olduğundan, sözleşmeye aykırılık nedeniyle hekime başvurması söz konusu değildir. Hekim, yapmış olduğu tıbbi müdahaleden dolayı sadece şartlar oluşmuşsa haksız fiilden veya yardımcı kişilerin sorumluluğu kapsamında sorumlu olur[356]. Hekimin haksız fiil sorumluluğu söz konusu olduğunda özel hastane, TBK'nin 66'ncı maddesi uyarınca adam çalıştıranların sorumluluğu kapsamında sorumlu olacaktır.

Hekimin ifa yardımcısı sıfatı ile yapmış olduğu hatalı tıbbi müdahale nedeniyle hastaya vermiş olduğu zararın tazmininde sözleşmeye aykırılıktan dolayı özel hastane

---

349 **Akkanat**, s. 28.

350 TDN 18. m.: "*Tabip ve diş tabibi, acil yardım, resmi veya insani vazifenin ifası halleri hariç olmak üzere, mesleki veya şahsi sebeplerle hastaya bakmayı reddedebilir*."

351 **Korkusuz, Mehmet Refik/Korkusuz, Mustafa Halit** (2015) "Sağlık Elamanlarının Görevleri Nedeniyle Verdikleri Zararlara Karşı Kamu Kurumlarının Rücu Hakkı", Tıp Hukuku Dergisi, C. 4, S. 8, ss. 19-44, s. 21; **Durak, Yasemin** (2014) "Hastaneye Tam Kabul Sözleşmesi", Tıp Hukuku Dergisi, C. 3, S. 6, ss. 147-175, s. 150; **Seyhan, Ahmet** (2023) "Özel Hastane ile Hasta Arasındaki Sözleşmenin Hukuki Niteliği", Eskişehir Barosu Dergisi, Cilt:8, Sayı: 1, ss. 170-185, s. 174.

352 **Ayan** (1991) s. 150; **Gökcan**, s. 1460.

353 **Kılıçoğlu** (2022) s. 834; **Gültekin, Fatih** (2018) "Yardımcı Kişinin Fiillerinden Borçlunun Sorumluluğu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 35, ss. 375-403, s. 377.

354 **Doğan, Murat** (2014) "Özel Hastanelerin Tazminat Sorumluluğu": Hakeri, Hakan/Doğan, Cahid (Editörler), Türkiye Barolar Birliği Uluslararası Sağlık Hukuku Sempozyumu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 16-17 Ekim 2014, Türk Barolar Birliği Yayınları, ss. 21-62, s. 25.

355 **Gökcan**, s.1411; Yargıtay HGK, E. 2009/393, K. 2009/452, T. 21.10.2009: "… *Özel hastanelerde kural olarak hekim ile hasta arasında değil; hastane ile hasta arasında bir sözleşme ilişkisi vardır. Özel hastane ile hasta arasındaki sözleşme, Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş tipik bir sözleşme değildir. Özel hastaneye başvuran bir hasta veya kanuni temsilcisi ile yapılan ve özel hastane işleticisinin hem tıbbi hem de diğer mutad edimleri (yatırma, yedirip içirme vs.) yerine getirmeyi üstlendiği sözleşmeye "Hastaneye Kabul Sözleşmesi" adı verilmektedir.* …" <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).

356 **Arslan**, s. 414.

sorumlu olacaktır. Özel hastane, TBK'nin 116'ncı maddesinde rücuya ilişkin bir hüküm bulunmadığından genel hükümlere göre ödemiş olduğu tazminatı kusurlu ifa yardımcısına yani hekime rücu edebilir[357]. Hekimin hatalı tıbbi müdahalesinden dolayı haksız fiil sorumluluğu nedeniyle TBK'nin 66'ncı maddesi kapsamında adam çalıştıranların sorumluluğu çerçevesinde zararın tazmini özel hastane tarafından yapılmışsa TBK'nin 61, 62 ve 66/3'üncü maddeleri gereğince özel hastane ödediği tazminatı hekime kusuru oranındaki miktarını rücu edebilir[358].

Tıbbi müdahale nedeniyle hastanın zarar görmesi durumunda hekim ile özel hastane arasındaki ilişki vekâlet, eser, hizmet gibi sözleşme ilişkisine dayanıyorsa özel hastane verilen zarar nedeniyle ödediği tazminatı sözleşmeye aykırılık nedeniyle hekime rücu edebilir. Ancak, arada bir sözleşme hükmü söz konusu değilse özel hastane, hastaya ödediği tazminatı TBK'nin 62'nci maddesi kapsamında hekime rücu edebilir ki burada hekimin kusurlu olması şarttır[359]. Diğer bir deyişle, kusur yoksa hekime rücu edilemez[360].

Tam hastaneye kabul sözleşmeleri nadiren de olsa hekimlik sözleşmesi ekli olarak da yapılmaktadır[361]. Bu sözleşme tipinde hasta tam hastaneye kabul sözleşmesinden farklı olarak, bu sözleşmeye ilaveten ayrıca bir hekimle sözleşme yapmaktadır[362]. Bu durumda hasta ile hastane arasında hastaneye kabul sözleşmesi akdedilirken, hekim ile hasta arasında da hekimlik sözleşmesi akdedilmektedir[363]. Bu durumda, özel hastane tedavi yanında diğer hastane hizmetlerini sağlamayı üstlenirken, hekim tedavi ve tıbbi müdahale edimini yüklenmektedir. Bu kapsamda tıbbi müdahaleden doğan zararlarda hem özel hastanenin hem de hekimin sorumluluğu vardır[364]. Hastane hizmetleri ile ilgili olarak ise sadece hastanenin sorumluluğu söz konusudur[365].

Hekim sözleşmesi ekli hastaneye tam kabul sözleşmesinde hekimin, tıbbi müdahale ve tedavi nedeniyle sözleşme sorumluluğu, haksız fiilden dolayı sorumluluğu, tıbbi müdahale sırasında yardımcı personel kullanmışsa (hemşire, asistan vs.) ifa yardımcısının kusurlu eylemlerinden dolayı sorumluluğu varken hastanenin ise ifa yardımcısı hekimin

357 **Kılıçoğlu** (2022) s. 835; **Gültekin**, s. 378.
358 **Akıntürk/Ateş**, s. 99-100; **Ünlütepe**, s. 176.
359 **Eren**, s. 1226.
360 **Ayan** (2016) s. 292; **Nomer** (2021) s. 212; **Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla** (1993) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Yayınevi, s. 901.
361 **Ayan** (1991) s. 136; **Akkanat**, s. 26.
362 **Arslan**, s. 414.
363 **Demir** (2009) s. 277; **Ayan** (1991) s. 136.
364 **Akkanat**, s. 26; **Gökcan**, s. 1412.
365 **Arslan**, s. 415.

kusurlu eyleminden, sözleşmeden dolayı ve hekimin haksız fiilinden kaynaklı adam çalıştıranların sorumluluğu vardır.[366]. Bu kapsamda, oluşan zararın tazminini kendi payına düşenden fazla ödeyen hastane veya hekimin diğer müteselsil borçluya genel hükümlere göre rücu hakkı vardır.

Diğer bir sözleşme tipi ise bölünmüş hastaneye kabul sözleşmesidir. Bu sözleşmede birbirinden bağımsız iki sözleşme vardır. Hasta tedavisini yaptırmak için belirlediği hekim ile hekimlik sözleşmesi akdetmektedir. Hekim, hekimlik sözleşmesi ile tedavi ve tıbbi müdahale ile ilgili edimleri yüklenen taraftır[367]. Hasta ayrıca, özel hastane ile tıbbi müdahale hariç olmak üzere diğer hastane hizmetlerinin (teknik hizmet, barınma, yardımcı sağlık personeli sunumu, tıbbi müdahale için yer tahsisi vb.) sunulması için ayrı bir sözleşme akdetmektedir[368]. Ancak, bu sözleşmede tıbbi müdahaleyi yapacak hekimin tıbbi müdahaleden dolayı şahsen sorumlu olduğu ve özel hastanenin tıbbi müdahale ile ilgili herhangi bir sorumluluğunun bulunmadığının açıkça belirtilmesi gerekmektedir[369]. Bu sözleşme tipi genellikle bağımsız çalışan ve muayenehanesi olan hekimlerin ameliyat ve yatarak tedavi gerektiren hastaları için önceden anlaştıkları özel hastanelerle yapılmaktadır[370].

Bölünmüş hastaneye kabul sözleşmesinde, hastane tıbbi müdahale haricinde sunmuş olduğu hastane hizmetlerinden dolayı sorumlu iken, hekim tıbbi müdahaleden dolayı sorumludur. Hekimin tıbbi müdahalesinden dolayı hastanenin herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır[371]. Ancak, tıbbi müdahale sırasında hekimin ifa yardımcısı konumunda olan hastane personelinin kusurlu davranışları nedeniyle hekim ve hastane, TBK'nin 116'ncı maddesi kapsamında müteselsilen sorumludurlar[372]. Bu sorumluluk nedeniyle ödemiş oldukları tazminatı ilgili ifa yardımcısına rücu edebilirler. İfa yardımcısının sorumsuzluğuna ilişkin sözleşme yapılmış olsa da hemşire, laborant, anestezi uzmanı, doktor gibi uzmanlığı gerektiren meslek veya sanat, kanun veya yetkili makamın izni ile icra ediliyorsa sorumsuzluğa ilişkin sözleşme hükümleri geçerli değildir[373].

---

366 **Gökcan**, s. 1412.
367 **Arslan**, s. 415
368 **Gökcan**, s. 1412.
369 **Seyhan**, s. 177.
370 **Durak**, s. 165.
371 Yargıtay 13. HD, E. 2006/905, K. 2006/5549, T. 13.04.2006 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 27.05.2025).
372 **Ayan** (1991) s. 155.
373 TBK 116/3. m.: "*Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.*"; 27. m.: "*Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin içerdiği*

3.2. Mesleki Mali Sorumluluk Sigortasının Durumu

Mesleki mali sorumluluk sigortası, TŞSTİDK'nin Ek 12'nci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince özel hastanelerde çalışan hekimler ile bağımsız olarak çalışan hekimler için tıbbi kötü uygulama nedeniyle verecekleri zararlar ile kendilerine bu konuda yapılacak olan rücuları karşılamak üzere yaptırılması zorunludur. Özel hastanelerde çalışanların sigorta primlerinin yarısının istihdam eden özel hastane tarafından karşılanması, ilgili yasa hükmü gereğince zorunludur[374].

Tıbbi müdahaleden kaynaklanan zararın meydana gelmesi neticesinde zararın tazmin edilmesini müteakip hekime rücu edilmesi maksadıyla hekim aleyhine adli yargı yerinde rücu davası açılmaktadır. Açılan bu davanın hekim tarafından sigortacıya ihbar edilmesi gerekir. Sigortacı davaya her aşamada katılabilir. Dava sonucunda hükmedilen tazminat, yargılama giderleri ve avukatlık ücretleri genel hükümler çerçevesinde sigortacı tarafından teminat sınırlarını aşmayan miktar kadarı zarar görene ödenir[375]. Teminatı aşan kısımlar doğrudan hekim tarafından ödenmek zorundadır[376].

Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nın sigortacının sigortalıya rücu hakkı başlıklı B.6 maddesi; mesleki faaliyetin ifası sırasında sigortalı tarafından kasten sebep olunan her tür olay ile davranışları, sigortalı veya çalıştırdığı kişilerin, poliçe kapsamındaki mesleki faaliyeti ifa ederken alkol, uyuşturucu ya da narkotik maddelerin tesiri altında bulunması sonucunda meydana gelen olaylar, sigortalının talebi üzerine zeyilname yapılması gereken durumlarda sigortalının bu talepte bulunmaması halinde ödenen tazminatın eksik prim oranına denk gelen kısmı sigortalıya rücu edileceğini hüküm altına almıştır[377]. Bu kapsamda, söz konusu durumların varlığı halinde sigorta, ödemiş olduğu tazminat, yargılama giderleri ve avukatlık ücretini hekime rücu edecektir. Keza, kasten sebep olunan her türlü olay ile davranışlar her ne kadar genel şartların A.3 maddesinde yer alan teminat dışı durumlardan olmasa da B.6 maddesinde sayılan durumlarda dolaylı olarak teminat dışında tutulmuştur. İki ayrı madde yer alan

---

hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur."

374 **Şükür, Görkem** (2021) Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortalarında Riziko, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 42-43; **Erol, Hatırnaz, Gültezer** (2023) Özel Hastanelerin Hukuki Sorumluluğu ve Hasta Hakları, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 541.

375 **Gökcan**, s. 1660.

376 **Erol**, s. 538, 541.

377 **Şükür**, s. 142; Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, <https://www.tsb.org.tr/content/Legislations/T%C4%B1bbi_Kotu_Uygulamaya_Iliskin_Zorunlu_Mali_Sorumluluk_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf> s.e.t. 08.11.2024.

durumların farkı, genel şartların A.3 maddesinde yer alan durumların doğrudan teminat dışında kalması ve sigorta tarafından bu durumlarda hiç ödeme yapılmaması, B.6 maddesindeki durumlarda ise sigortanın teminat limitleri dâhilinde ödemeyi gerçekleştirmesi, akabinde sorumlu sigortalıya rücu etmesi söz konusudur[378].

3.3. Özel Hastanelerde Çalışan Hekimler Açısından Değerlendirme

Özel hastanelerde çalışan hekimlerin rücuen sorumluluğu iki şekilde söz konusu olmaktadır. Özel hastanenin borçlu olarak yapmış olduğu payından fazla ödemeyi sorumlu hekime rücu edebilir. Müteselsilen sorumlu olan hekimlerden birinin kendi payını aşan miktarda ödeme yapması durumunda kendi payını aşan miktarı diğer borçlu hekimlere rücu edebilir[379].

Özel hastanede çalışan hekimlerin vermiş olduğu zararda özel hastanenin de sorumluluğu bulunmaktadır[380]. Keza, hekimlerin kendisine verilen tıbbi müdahalede bulunma görevinin icrasında hastalara vermiş olduğu zararda TBK'nin 66'ncı maddesine göre adam çalıştıranların sorumluluğu ile TBK'nin 116'ncı maddesine göre ifa yardımcısının vermiş olduğu zarardan dolayı sorumluluk kapsamında özel hastanenin ortaya çıkan zararı tazmin yükümlülüğü bulunmaktadır[381]. Ancak, burada belirtilmelidir ki TBK'nin 66'ncı maddesinde düzenlenen sorumluluk ile 116'ncı maddesinde düzenlenen sorumluluk farklıdır. Zarar gören hasta ile özel hastane arasında bir sözleşme ilişkisi var ise TBK'nin 116'ncı maddesinin esas alınması gerekirken, zarar gören hasta ile özel hastane arasında hiçbir hukuki ilişki yoksa TBK'nin 66'ncı maddesinin esas alınması gerekmektedir[382]. Bu kapsamda, hastanın sağlık hizmeti almak üzere özel hastaneye başvurduğu ve hastane ile hasta arasında sağlık hizmeti sunumu ile ilgili bir sözleşme olduğu göz önünde bulundurulduğunda, özel hastanede çalışan hekimlerin tıbbi müdahaleler sebebiyle vermiş oldukları zararlarda özel hastanenin sorumluluğunun kaynağı TBK'nin 116'ncı maddesidir[383]. Bu sorumluluk nedeni ile de tam hastaneye kabul sözleşmelerinde hastanın zararını özel hastane tazmin etmek zorundadır.

---

[378] **Şükür**, s. 109-110.
[379] **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 319.
[380] **Eren**, s. 706; **Nomer** (2021) s. 210.
[381] **Eren**, s. 708; **Kayar,** s. 172; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 319.
[382] **Eren**, s. 708; **Kayar,** s. 172; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 320; **Ünlütepe**, s. 263.
[383] **Kayar,** s. 168; **Nomer** (2021) s. 211; **Ünlütepe**, s. 264.

Özel hastane ile hasta arasındaki hukuki ilişki hastaya karşı sorumlu olanı da belirlemektedir. Hasta ile hastane arasında, hastanenin tüm tıbbi müdahaleler ve hastane hizmetlerini sunmayı vaat ettiği hastaneye tam kabul sözleşmesi söz konusu olduğu durumda hastaya yapılacak olan tıbbi müdahaleden hastane sorumlu olurken, bölünmüş hastaneye kabul sözleşmesinde tıbbi müdahale nedeniyle sorumlu hekim olmaktadır. Bu kapsamda, özel hastanede çalışan hekimler açısından tıbbi müdahale sorumluluğu sözleşmeye aykırılık ve haksız fiil nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Hasta ile hastaneye arasında tam hastaneye kabul sözleşmesinin bulunduğu durumlarda hasta tıbbi müdahale nedeniyle gördüğü zararın tazmini için sözleşmeye aykırılık veya haksız fiil kapsamında zararının tazminini özel hastaneden isteyebilir. Özel hastane zararı tazmin etmeyi müteakip kusurlu doktora kusuru oranındaki miktarı rücu edebilir. Özel hastane ödemiş olduğu tazminatı her ne kadar bir kusur değerlendirmesi yaparak veya yapmadan doğrudan hekimden talep etse de kusur değerlendirmesi hukuk hâkiminin görevi olup rücu alacağı için genel yetkili ve görevli mahkemede rücu alacağı davası açılması gerekmektedir. Bölünmüş hastaneye kabul sözleşmesinin söz konusu olduğu durumlarda ise tıbbi müdahale sorumluluğu hekimde olduğundan, hekim sözleşmeye aykırılıktan veya haksız fiilden dolayı doğrudan sorumlu olan kişidir. Ancak, burada belirtilmelidir ki, zararın meydana gelmesinde tıbbi müdahaleyi gerçekleştiren birden fazla hekim varsa ve bu hekimler müteselsilen borçlu konumunda olup birisi diğerlerinin payına düşen miktarı da tazmin etmiş ise, kendi payından fazla yapmış olduğu ödemeyi diğer hekimlere rücu edebilir. Hatalı tıbbi müdahale nedeniyle hekime yüklenen ödeme teminat limitleri ve kapsamında kaldığı durumlarda zararın tazmini zorunlu mesleki sorumluluk sigortası tarafından karşılanacaktır[384].

Özel hastanede çalışan hekimler, soruşturma izni açısından MSK'nin kapsamına dâhil iken, rücu edilip edilmemesine ilişkin verilecek kararda kapsam dışında tutulmuştur. Diğer bir deyişle, tıbbi müdahale nedeniyle ortaya çıkan zararlarda rücu edilip edilmemesine ilişkin karar vermek üzere oluşturulan MSK sadece kamu görevlisi hekimler hakkında karar vermektedir.

7406 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesi ile SHTK'ye eklenen Ek Madde 18'in gerekçesi, "*Sağlık çalışanları, hastaların şifa bulması ve tedavi sürecinde zarar görmemesi için, mesleki tüm şartları yerine getirmek ve somut durumun gerektirdiği önlemleri almak zorundadır. Ancak sağlık çalışanlarının fedakârca çalışmalarına ve sağlık hizmetlerinin sunumundaki tüm gayretlerine rağmen, hastaya, hastalığa veya sağlık imkânlarının*

[384] **Şükür**, s. 16, 20; **Erol**, s. 534.

niteliğine bağlı olarak beklentilerin tam olarak karşılanamadığı durumlar meydana gelebilmektedir. Sağlık çalışanlarının mesleğin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle cezai ve hukuki sorumlulukları doğabilmektedir.

...

Bununla birlikte, uygulamada birlik sağlamak amacıyla, hâlihazırda 4483 sayılı Kanundaki izin usulüne tabi, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sağlık meslek mensupları bakımından soruşturma izninin, anılan Kanunda belirtilen merciler yerine Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilmesi öngörülmektedir. Böylece düzenlemeyle gerek kamu gerekse özel sektör bünyesinde ruhsatlandırma, izin veya ilgili mevzuatı uyarınca faaliyette bulunan her basamaktan sağlık hizmet sunucusunda görev yapan hekim, diş hekimi ve diğer sağlık meslek mensubunun; sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptığı muayene, tetkik, tahlil, teşhis, tedavi, tıbbi bakım, rehabilitasyon ve bunlar gibi tüm tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar için izin alınması usulü getirilmektedir. Bu çerçevede aile sağlık merkezleri, kurum tabiplikleri, özel veya resmi poliklinikler, semt poliklinikleri, muayenehaneler, devlet hastaneleri, özel hastaneler, tıp merkezleri, ağız ve diş sağlığı merkezleri, diyaliz merkezleri, toplum ruh sağlığı merkezleri gibi her basamaktan kamu veya özel sağlık hizmet sunucusunda görev yapan, ister askeri ister sivil olsun, tüm hekim, diş hekimi ve diğer sağlık meslek mensupları hakkında yapılacak soruşturmalarda bu usul uygulanacaktır.

...

Diğer yandan, kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından tazminat ödenmesi durumunda; ödenen tazminatın ilgili meslek mensubuna rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilmek suretiyle Mesleki Sorumluluk Kurulunca karar verilmesi hükme bağlanmaktadır.

Ayrıca maddede Kurulun oluşumu ile toplanma ve karar alma usulü düzenlenmekte ve maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği ifade edilmektedir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu üyelerinin rücu konusunda verdikleri kararlar sebebiyle mali ve idari yönden sorumlu tutulabilmeleri için görevlerinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır." şeklindedir[385].

Madde gerekçesinde de görüldüğü üzere hekimleri gereksiz yargılamalarla meşgul edilmesinin önlenmesi ve uygulama birliği açısından tek bir birimin yetkili olması gayesiyle MSK oluşturulmuştur. MSK, soruşturma izni verip vermeme konusunda kamu ve özel hastanelerde çalışan tüm hekimler ile ilgili karar verme yetkisine haiz iken, rücu konusunda her ne kadar uygulama birliği ve gereksiz yargılamalardan korunma amaçlanmış ise de sadece kamu görevlilerinin MSK'nin yetkisine dâhil edilmesi isabetli bir düzenlemedir. Keza, kamu görevlisi hekimler kamu hukuk rejimine tabi iken, özel hastanede çalışan hekimler özel hukuk rejimine tabidir. Kamu hastanelerinde tedavi olan hasta idare hukuku kurallarına göre zararının tazminini idareye yöneltirken, özel hastanelerde tedavi olan hasta özel hukuk kurallarına göre (sözleşmeye aykırılık veya haksız fiil) zararının tazminini özel hastaneye yöneltmektedir. Özel hastane ve hekim arasındaki ilişki yine özel hukuk rejimine tabi olup sözleşme hükümlerine göre belirlenmektedir. Bu kapsamda, idari teşkilat içinde yapılandırılan bir idari kurulun özel hukuk rejimine tabi olan hukuki ilişki ile ilgili karar vermesi hukuken de uygun değildir. Ancak soruşturma izni ile ilgili MSK'nin tüm hekimler açısından yetkili kılınması, ceza hukukunun bir kamu hukuku alanı olması nedeniyle kabul edilebilir bir istisna olduğu değerlendirilmektedir.

[385] SHTK Ek Madde 18'in gerekçesi, https://mevzuat.tbmm.gov.tr/Kanun/KanunDetay?YasamaKanunId=f72877c1-ccae-037b-e050-007f01005610&kanunNumarasi=7406#ste p-2 s.e.t. 09.01.2025.

4. HEKİMİN TAZMİNAT SORUMLULUĞUNUN UNSURLARI

Hastanın tıbbi müdahaleden dolayı zarar görmesi durumunda ortaya çıkan zararının tazmini için başvuracağı yargı yolu, husumeti yönlendireceği taraf ve uygulanacak hukuk dalının belirlenmesi için öncelikle hastanın hangi sağlık biriminden hizmet aldığının tespit edilmesi önem kazanmaktadır. Tıbbi müdahalenin yapıldığı yer, kamu sağlık birimi ise idare hukuku kurallarına göre idari yargıda idareye karşı tam yargı davası açılması gerekmektedir[386]. Tam yargı davaları, idarenin faaliyetlerinden dolayı hakları zarara uğrayanlar tarafından idare aleyhine açılan tazminat davalarıdır[387]. Özel hastane veya bağımsız çalışan bir hekim tarafından yapılan tıbbi müdahalelerde ise sözleşmeye (hastaneye kabul, vekâlet, eser vb.) aykırılıktan veya haksız fiilden dolayı özel hukuk kurallarına göre adli yargı yerlerinde maddi ve/veya manevi tazminat davası açılmaktadır[388].

İdare hukuku açısından idarenin tazminat sorumluluğundan söz edilebilmesi için zararın idari bir davranıştan kaynaklanması, bu idari davranış nedeniyle maddi veya manevi bir zararın meydana gelmesi, idari davranış ile zarar arasından illiyet bağının bulunması gerekmektedir[389]. Ayrıca, idarenin kusuru olduğu durumlarda idarenin kusurlu sorumluluğu, kusurunun bulunmadığı durumlarda kusursuz sorumluluğu vardır[390]. Rücunun söz konusu olabilmesi için de ortada görev kusurunun yani hem idareye atfedilebilen hizmet kusurunun hem de hekime atfedilebilen kişisel kusurun aynı anda bulunması gerekmektedir[391]. İdarenin kusurlu sorumluluğunun şartları incelendiğinde, idarenin kusurlu sorumluluğunun özel hukuktan esinlendiği görülebilir[392].

Özel hukuk açısından ise hekimin tazminat sorumluluğu; haksız fiil, sözleşmeye aykırılık ve vekâletsiz iş görmeden kaynaklanmaktadır[393]. TBK'nin 114'üncü maddesinin 2'nci fıkrasına göre haksız fiile ilişkin hükümler uygun düştüğü ölçüde sözleşmeye aykırılık nedeniyle doğan borçlara da kıyasen uygulanmaktadır[394]. Bu nedenle TBK'nin 49'uncu

---

386 **Ayan** (1991) s. 178-179.
387 Danıştay 15. D, E. 2018/3251, K. 2018/8233, T. 13.12.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).
388 **Ayan** (1991) s. 149; **Hakeri**, s. 1082.
389 **Gözübüyük/Tan**, s. 747-751; **Ulusoy**, s. 613.
390 **Kalabalık** (2024) s. 354.
391 **Kalabalık** (2024) s. 353; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 775; **Ulusoy**, s. 609.
392 **Atay** (2021) s. 343; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 157.
393 **İpekyüz (**2015) s. 27; **Şenocak, Zarife** (1998) Özel Hukukta Hekimin Sorumluluğu, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:529, s. 3-4; borçlar hukukunda borcun genel kaynakları için bakınız, **Eren**, s. 119; **Ünlütepe**, s. 205; **Nomer** (2021) s. 33; **Akıntürk/Ateş**, s. 12; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 53.
394 **Ayan** (1991) s. 121; **Nomer** (2021) s. 274; **Ünlütepe**, s. 245; TBK 114/2. m.: "*Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hâllerine de uygulanır.*"

maddesi ve devamı maddeleri sözleşmeye aykırılık içinde uygulanacaktır. Bu kapsamda, özel hukukta tazminatın söz konusu olabilmesi için, hukuka aykırı eylem, kusur, zarar ve illiyet bağı unsurlarının bulunması gerekmektedir[395].

Görüleceği üzere, idarenin kusurlu sorumluluğunun oluşması için aranan unsurlar ile özel hukukta tazminat sorumluluğu için aranan unsurlar aynı olup, sadece hukuka aykırı eylemin, idare hukukunda, idari işlem veya idari eylem olması gerekmektedir[396]. Bu nedenle, sağlık hukukunda hekim ister kamu sağlık birimlerinde görevli olsun ister özel hastanelerde görevli olsun tıbbi müdahale nedeniyle tazminat sorumluluğunun doğması için öncelikle yapılan tıbbi müdahalenin hukuka aykırı olması gerekmektedir[397]. Sağlık hukukunda tazminat sorumluluğunun unsurları; hukuka aykırı tıbbi müdahale, kusur, zarar ve illiyet bağıdır[398].

4.1. Hukuka Aykırı Tıbbi Müdahale

Hukuk düzeninin koyduğu emir, yasaklar ve kuralların ihlal edilmesi durumunda hukuka aykırı hareket edilmiş olmaktadır[399]. Diğer bir deyişle, zarara neden olan eylem bir başkasının hukuken korunan hakkını ihlal ettiğinde hukuka aykırılıktan söz edilmektedir[400]. Sağlık hukukunda bunun en temel örneği, hekimin yapmış olduğu tıbbi müdahalede kendisinden beklenen asgari dikkat ve özen yükümlülüğünü göstermemesidir[401]. Hekim, kamu görevi veya sözleşme hükümleri gereğince gerçekleştirmek zorunda olduğu tıbbi müdahale yükümlülüğünü tıp bilimi kurallarına ve standartlarına uygun yerine getirmek zorundadır[402]. Aksi takdirde tıbbi müdahale nedeniyle ortaya çıkan zararda hekim, kusurunun bulunmadığını ispat etmedikçe sorumluluktan kurtulamaz[403].

---

395 **Eren**, s. 395; **Nomer** (2021) s. 167; **Ünlütepe**, s. 139; **Erdoğan** (2019) s. 120; **Akıntürk/Ateş**, s. 88; **Gökcan**, s. 1465.

396 **Akyılmaz/Sezginer/Kaya** (2024) Türk İdare Hukuku, s. 775.

397 **Ayan** (1991) s. 167.

398 **Ayan** (1991) s. 116; **İpekyüz (**2015) s.28; **Polat** (2024) s. 285.

399 **Eren**, s. 394; **Nomer** (2021) s. 168; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 227; **Akıntürk/Ateş**, s. 88; **Ünlütepe**, s. 139; **Erdoğan** (2019) s. 120; **Yalçınkaya, Bahri/Atalık, Burhan** (2024) "İlaç Tedavisinde Hekimin Sorumluluğu", Karatekin Hukuk Dergisi, C. 2, S. 2, ss. 131-165, s. 148.

400 **Eren**, s. 397-598; **Gökcan**, s. 1465.

401 **Ayan** (1991) s. 64, 117, 174; **Tunçer** (2019) s. 206.

402 **Gökcan**, s. 468-471.

403 **Ayan** (1991) s. 117; TBK 112. m.: "*Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür*."; Burada belirtmek gerekir ki haksız fiil sorumluluğunda hukuka aykırılığı ispat yükü davacı hastadadır, ancak, tıp biliminin karmaşıklığı ve teknik bilgiler içermesi nedeniyle, zararın tıbbi müdahale nedeniyle meydana geldiği öngörülebiliyorsa, bu husus kabul edilmeli ve mahkemece uygun illiyet bağı bilirkişi marifeti ile tespit edilmelidir. Nitekim Yargıtay kararları da bu doğrultudadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için illiyet bağı başlığına bakınız.

TMK'nin 24'üncü maddesinin 2'nci fıkrası kapsamında başkasının sağlığı ve vücut bütünlüğüne yönelik müdahaleler kişilik haklarına saldırı olup hukuk düzeni tarafından yasaklanmıştır[404]. Tıbbi müdahale de hastanın beden ve ruh bütünlüğüne yöneliktir[405]. Bu müdahaleyi hukuka uygun kılan ise, hastanın rızası ile tıp biliminin ve sağlık mevzuatının gereklerine uygun davranılmasıdır[406]. Genel olarak hukuka uygunluk nedenleri; hastanın rızası, daha üstün nitelikteki özel ve kamusal yarar ve kanunun verdiği yetkinin kullanılmasıdır[407]. Bu durumlardan biri mevcut ise hekimin tıbbi müdahalesinde hukuka aykırılık giderilmiştir. Diğer bir deyişle hukuka uygunluk nedenlerinin bulunması durumunda yapılan tıbbi müdahale hukuka uygun yapılmış demektir[408].

Hukuka uygunluk nedenlerinden kanunun verdiği yetkinin kullanılması, TŞSTİDK gereğince tıbbi müdahalede bulunma yetkisi asli olarak hekimlerde bulunduğundan, tıbbi müdahalenin yetkili olan hekim tarafından yapılmış olmasıdır[409]. Hekim kendisine kanun ile verilen tıbbi müdahalede bulunma yetkisini kullanmaktadır[410].

Daha üstün nitelikteki özel ve kamusal yarar ise, kişinin rızası olmasa bile kamusal yararın daha önemli olduğu durumlarda yapılacak tıbbi müdahalelerin hukuka uygun olduğu kabul edilmektedir[411]. Ailenin rızası olmamasına rağmen çocukların aşılanması bu duruma örnek olarak gösterilebilir[412].

---

404 TMK 24/2. m.: "*Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.*"

405 **Ayan** (1991) s. 5; **Gökcan**, s. 289; **Kahraman**, s. 479.

406 **Hakeri**, s. 293; **Gökcan**, s. 1466; **Aykın/Çınarlı**, s. 208-209; **Polat** (2024) s. 20.

407 **Erol**, s. 220; **Aykın/Çınarlı**, s. 288; **İpekyüz (**2015) s.28; TBK 63. m.: "*Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz. Zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması, yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması veya zorunluluk hâllerinde de fiil, hukuka aykırı sayılmaz*."

408 **Aykın/Çınarlı**, s. 209.

409 **Hakeri**, s. 294; **Ayan** (1991) s. 5; **Aykın/Çınarlı**, s. 270.

410 **Hakeri**, s. 295; **Ayan** (1991) s. 5.

411 **Aykın/Çınarlı**, s. 338; **Doğramacı**, s. 86; **Özdemir**, s. 280, 314; Yargıtay 4. HD, E. 1976/6297, K. 1977/2541, T. 07.03.1977 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

412 **Hakeri**, s. 471; **Polat** (2024) s. 346; Danıştay 10. D, E. 2001/4681, K. 2005/671, T. 23.2.2005 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 2. HD, E. 2015/637, K. 2015/10057, T. 13.05.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2014/43786, K. 2015/198, T. 13.01.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025): "Ana babanın çocuklarla alakalı karar verirken çocuklarının çıkarlarını ve yararlarını göz önünde bulundurmaları gerekir. Buna aykırı bir davranış haksızdır. Küçüğe uygulanacak müdahalenin gayesi, özelliği ve sonuçları ile gerçekleştirilmemesi durumunda meydana gelebilecek neticeler hususunda aydınlatılmış olmalarına rağmen ana ve babanın haklı neden belirtmeden müdahaleye karşı çıkmaları halinde çocuğun üstün yararı temel alınarak müdahalenin gerekliliğine dair sonuca varılmalıdır. Ana ve babanın rıza vermemeleri çocuğun üstün yararına aykırı ise rıza aranmamaktadır."

Hastanın rızasının alınması hususu ise, hastanın tüm ayrıntılar gözden geçirilip, meydana gelebilecek sonuçlar değerlendirildikten sonra, bilinçli ve özgür iradesiyle karar verebilecek duruma getirerek rızasının yani aydınlatılmış onamının alınmasıdır[413]. Hastanın rızasının aydınlatılmış olarak alınması, hastanın kendi yararına vücut bütünlüğü üzerinde karar verebilmesi; hastanın, uygulanacak tedaviyi, hastalığın sebeplerini, yapılacak müdahaleyi, sınırlarını ve kapsamını bilmesi ile mümkündür[414].

4.2. Kusur

Kusur, hukuk düzeni tarafından uygun bulunmayan ve kınanan davranışlardır[415]. TBK'nin 49'uncu maddesi kusuru, sorumluluğun kurucu unsuru olarak düzenlemiştir[416]. Kusursuz sorumluluk hükümleri hariç olmak üzere kusurun bulunmadığı durumlarda sorumluluktan bahsetmek mümkün değildir[417]. Bir davranışın kusurlu olması aynı zamanda hukuka aykırı bir davranıştır[418]. Keza hukuk düzeni, toplumda insan ilişkilerini düzenleyen ve kişilerin birbirlerine zarar vermeden belli kurallara göre yaşamaları için gösterilen özen ve çabadan oluşan ortalama davranış biçimidir[419]. Kişilerden beklenen bu ortalama davranış biçiminden sapan ve ayrılan hukuka aykırı davranışlar kusur olarak nitelendirilmektedir[420].

Kusur, sorumluluğun nedenini oluştururken, aynı zamanda kapsamını ve sınırını da belirlemektedir[421]. Kusurun ağırlığı tazminat miktarının belirlenmesinde önemli bir rol

---

413 **Hakeri**, s. 485; **Ayan** (1991) s. 71; **Erol**, s. 415; **Helvacı, Serap** (2001) Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyan Davalar, İstanbul, Beta Basım Yayın, s.107; **Arpacı, Abdülkadir** (1993) Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), İstanbul, Filiz Kitapevi, s. 107, **Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay, Saibe** (2002) Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler, İstanbul, Filiz Kitapevi, 119; **Hakeri**, s. 103.

414 **Hakeri**, s. 394; **Polat** (2024) s. 172; **Güzeldemir**, s. 22; Yargıtay 13. HD, E. 2013/30822, K. 2014/10772, T. 09.04.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

415 **Ayan** (2016) s. 100; **Eren**, s. 653; **Kılıçoğlu** (2022) s. 407.

416 **Eren**, s. 655; **Ayan** (2016) s. 100, 168; **Ünlütepe**, s. 153; **Nomer** (2021) s. 185; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 206, 208; **Kayar,** s. 114; **Akıntürk/Ateş**, s. 90; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 244; **Erdoğan** (2019) s. 124; **Yalçınkaya/Atalık** (2024) s. 1489; TBK 49/1. m.: "*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.*"

417 **Gökcan**, s. 1468; **Eren**, s. 655; **Ayan** (2016) s. 100, 168; **Ünlütepe**, s. 153; **Nomer** (2021) s. 185; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 206, 208; **Kayar,** s. 114; **Akıntürk/Ateş**, s. 90; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 244; **Erdoğan** (2019) s. 124.

418 **Eren**, s. 653.

419 **Eren**, s. 653; **Eren**, s. 655; **Ayan** (2016) s. 100, 168; **Ünlütepe**, s. 153; **Nomer** (2021) s. 185; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 206, 208; **Kayar,** s. 114; **Akıntürk/Ateş**, s. 90; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 244; **Erdoğan** (2019) s. 124.

420 **Antalya** (2019) Cilt 2, s. 21; **Hakeri**, s. 1295.

421 **Eren**, s. 655; **Gökcan**, s. 1469.

oynar[422]. Ceza hukukunda olduğu kadar önem taşımasa da sorumluluk hukukunda kusur, kast ve ihmal olarak ikiye ayrılmaktadır[423]. Kısaca kast, hukuka aykırı sonucun meydana gelmesini istemek, ihmal ise, hukuka aykırı davranıştan kaçınmak için yeteri kadar irade göstermemek olarak tanımlanabilir[424]. Kasta, yüksek tedavi ücreti için tedavi süresini bilerek ve isteyerek uzatmak, tıbbi gereklilik olmamasına rağmen ameliyat yapılması; ihmale, ameliyatta vücutta sargı bezi unutulması örnek olarak gösterilebilir[425].

4.2.1. Tıbbi Standart

Hekimler, tıbbi müdahalede bulunurken mevzuata ve tıp biliminin kabul ettiği kurallara uygun davranmak zorundadır. Tıp biliminin kabul ettiği bu kurallar, esasen tıbbi standartlardır[426]. Bu kapsamda tıbbi standart kavramı, doğruluğu ve geçerliliği bilimsel ve evrensel olarak ortaya konulmuş olan ve yeteri kadar tecrübe edilerek başarı elde etmiş tıbbi esaslar olarak tanımlanabilir[427]. Bu kurallar tüm tıp âleminin üzerinde fikir birliği sağladığı ve uygulamaya geçirdiği tıbbi müdahale kurallarıdır[428]. Hekim, tıbbi müdahalede bulunurken bu tıbbi standartlara uygun davranmalıdır.

Hekimin tedavi amacını gerçekleştirmesi için gerekli olan, denenerek geçerliliği ispatlanmış olan, tecrübe ile tıp biliminin o anki ulaşmış olduğu en son düzey esas alınarak belirlenen tıp bilimi mesleği kuralları tıbbi standardı oluşturmaktadır[429]. Tıbbi standart kavramı, ortaya çıkan yeni hastalık, olay, tehlike ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayan dinamik ve daima gelişen kurallar ve standartlardır[430]. Robotik cerrahinin ilerlemesi, uzaktan tıbbi sağlık hizmeti sunumu, görüntüleme cihazlarının gelişimi, yapay zekânın sağlık alanında kullanımı ile Covid-19 salgını sonrası daha da geliştirilen m-RNA aşıları ve yeni

---

422 **Nomer** (2021) s. 275; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 250; **Ünlütepe**, s. 196; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 268; TBK 51/1. m.: "*Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler*."

423 **Kılıçoğlu** (2022) s. 409; **Ayan** (1991) s. 101; **Reisoğlu, Safa** (2011) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Beta Basın Yayın, s. 170; **Eren**, s. 658.

424 **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 2, s. 56; **Nomer** (2021) s. 185; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 245, 247; **Ünlütepe**, s. 154-155; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 208-209.

425 **Ayan** (1991) s. 10; **İpekyüz (**2016) s. 132; Yargıtay 13.HD., E.2011/7697, K.2011/10489, T. 30.06.2011 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

426 **Ayan** (1991) s. 105-106.

427 **Hakeri**, s. 1094; **Polat** (2024) s. 30; **Gökcan**, s. 227-228; **Yalçınkaya/Atalık** (2023) s. 190.

428 **Hakeri**, s. 1094; **Akkaya, Süleyman** (2024) Sağlık Hakkı Kapsamında Hekimin Cezai Sorumluluğu, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 140; **Gökcan**, s. 227.

429 **Polat** (2024) s. 30; **Aykın/Çınarlı**, s. 344; Yargıtay, 15 HD, E. 2019/2716, K. 2019/3692, T. 30.09.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 15. HD, E. 2020/1808, K. 2020/2925, T. 09.11.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

430 **Hakeri**, s. 1095.

virüslerle mücadelede ortaya konulan kazanımlar tıbbi standartların daima gelişen bir olgu olduğuna örnek olarak gösterilebilir.

Tıbbi müdahalelerde tıbbi standartlara uygun davranılmaması durumunda tıbbi müdahale hatası söz konusu olmaktadır[431]. Ancak, hekimin tıbbi standartlara ulaşabilme imkânı ve şartları da göz önünde bulundurulmalıdır. Hekim somut olayda, ulaşabileceği imkân ve şartlara göre tıbbi standartların altında bir tıbbi müdahalede bulunmuşsa, tıbbi uygulama hatası söz konusu olup hekim bu müdahalede kusurludur[432]. Tıbbi standartların belirlenmesi açısından tıbbi müdahalenin zamanı ve yeri önem kazanmaktadır. Hekimin uzmanlık durumu, aldığı eğitimler, sağlık kuruluşunun imkân ve kabiliyetleri tıbbi standartların belirlenmesi açısından önemli hususlardır[433]. Diğer bir deyişle hekim, uzmanlık alanına ve aldığı eğitimlere göre her zaman kendisinden beklenen asgari dikkat ve özeni göstermek zorunda olsa da çalışma ortamının tıbbi açıdan sağladığı imkânlar (gerekli tıbbi cihazların bulunup bulunmadığı, son bilimsel yayınlara ve buluşlara ulaşma durumu, sağlık kuruluşunun kapasitesi, gerekli tetkiklerin yapılabilmesi, yardımcı elaman bulunup bulunmaması gibi) çerçevesinde tıbbi müdahalede bulunabileceği gerçeğinden uzaklaşmamak gerekir[434]. Keza köyde bulunan sağlık ocağında yapılan tıbbi müdahale ile büyükşehirlerde bulunan şehir hastanelerinde yapılan müdahalede hekime sağlanan imkânlar eşit değildir.

Sonuç olarak, hekim tıbbi müdahalede bulunurken tıbbi standartlara uygun hareket etmelidir. Mevcut şartlarda yapılan tıbbi müdahalelerde normal ve makul bir hekimin uyması gereken kurallar ve davranışlar göz önünde bulundurulmalı ve tıbbi müdahaleyi gerçekleştirecek tüm hekimlerin bu davranışlara ve kurallara uyması ve eşdeğer bir davranış, başarı ve performans göstermesi gerekir[435]. Tıbbi standartlara uygun olarak gerçekleştirilmeyen bir tıbbi müdahalede hekimin kusurlu olduğunun kabul edilmesi gerekir.

---

431 **Aykın/Çınarlı**, s. 345; **Polat** (2024) s. 30; **Gökcan**, s. 471, 480.
432 **Uygur**, s. 362.
433 **Hakeri**, s. 1099 vd.; **Gökcan**, s. 496; **Görkey, Özcanoğlu, Ayşe, Betül** (2022) Hekimlik Sözleşmesi ve Hekimin Tazminat Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 23.
434 **Uygur**, s. 363.
435 **Ünver** (2008) s. 59; **Hancı** (2006) s. 164; **Tunalı,** s.346.

4.2.2. Komplikasyon

Komplikasyon, tıbbi müdahalenin tıbbi standartlara uygun olarak yapılmasına ve tüm önlemlerin alınmasına rağmen ortaya çıkan ve tıbben kabul edilen zarara denir[436]. Tıbbi uygulama ve müdahalelerin birtakım riskleri olup, tıbbi müdahale öncesi yarar ve zarar dengesi kurulmak suretiyle tıbbi müdahale yapılmasına karar verilmektedir. Tıbbi müdahale öncesi hastanın bu konuda aydınlatılmış ve onamının alınmış olması gerekir[437]. Diğer bir deyişle hasta, tıbbi müdahalenin sonucunda oluşabilecek komplikasyonlara karşı bilgilendirilmelidir[438]. Tıbbi standartlara uygun olarak gerçekleştirilen ve gerekli tüm önlemlerin alınmasına rağmen ortaya çıkabilen ve tüm tıp alemince kabul edilen bu durum izin verilen risk olarak da tanımlanabilir[439]. Keza, aydınlatılmış onamın alındığı, tıbbi standartlara uyulduğu, hekimin özen ve dikkat yükümlülüklerine uygun davrandığı ve tüm önlemlerin alınmasına rağmen ortaya çıkan bu zararda hekimin kusuru yoktur[440]. İzin verilen risk alanı tıbben öngörülen ancak önlenemez zararlı sonuçların olduğu bir alandır[441]. Bu alan hastanın aydınlatılmış rızası ile hukuken uygun hale gelmektedir[442]. Zararın izin verilen risk alanı dışında olması durumunda ise tıbbi hata söz konusudur[443]. Dolayısıyla izin verilen risk alanını aşan zararlarda tıbbi standartlara uygun olmayan hatalı bir tıbbi müdahale söz konusudur[444]. Hastaya bacak ameliyatı sonrası MRSA mikrobu (hastane enfeksiyonu) bulaştığı olayda Danıştay 15'inci İdari Dava Dairesi, hastanın hastane enfeksiyonu neticesinde ölmesinin komplikasyon olarak nitelendirmemiş, izin verilen risk alanını aşması nedeniyle tıbbi hata bulunduğuna ilişkin karar vermiştir[445].

Sonuç olarak, izin verilen risk alanı içinde olan ve hekimin kusuru olmaksızın, diğer bir deyişle kusursuz olarak oluşan zararlı sonuçlar komplikasyon olarak nitelendirilir[446]. Ancak, komplikasyonun ortaya çıkmaması için gerekli önlemlerin alınması, komplikasyon ortaya çıktığında ise gerekli tedbirler uygulanarak en az zararla komplikasyonun tedavi

---

436 **Polat** (2024) s. 20; **Demir, Mehmet** (2008) "Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57, S. 3, ss. 225-252, s. 246.
437 **Ayan** (1991) s. 81; **Hakeri**, s. 353.
438 **Hakeri**, s. 353, 399, 418.
439 **Hakeri**, s. 1117; **Savaş, Halide** (2013) Yargıya Yansıyan Tıbbi Müdahale Hataları-Tıbbi Malpraktis-Tıbbi Davaların Seyri ve Sonuçları, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 293; **Polat** (2024) s. 20.
440 **Yılmaz, Kerem** (2013) Defansif Tıp, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 67.
441 **Aykın/Çınarlı**, s. 512.
442 **Gökcan**, s. 546; **Özdemir**, s. 113-115; **Polat** (2024) s. 29-31.
443 **Polat** (2024) s. 31.
444 **Hakeri**, s. 1117; **Polat** (2024) s. 30; **Gökcan**, s. 545.
445 Danıştay 15. D, E. 2015/6119, K. 2015/5733, T. 08.10.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).
446 **Polat** (2024) s. 27-29; **Savaş** (2013) s. 293.

edilmesi veya kaldırılması hekimin sorumluluğundadır[447]. Hekimin komplikasyonu iyi yönetmesi gerekmektedir[448]. Tıbbi müdahale sonrası enfeksiyonun önlenmesi maksadıyla antibiyotik başlanması gerekirken başlanmaması[449], göz ameliyatı sonrası göz içi basıncının düzenli olarak ölçülmemesi[450], anestezi sonrası kalbin durmasında nabız ve solunum takibinin yeterli yapılmaması[451] gibi durumlarda hekim komplikasyonu tıbbi standartlara uygun yönetemediğinden dolayı kusurludur[452].

4.2.3. Tıbbi Kusur

Hekimin tıbbi müdahalede hukuken sorumluluğu bir kusur sorumluluğu olup bu açıdan değerlendirildiğinde tıbbi standartların altında yapılan hatalı tıbbi müdahaleler meslek kusuru veya tıbbi kusur olarak tanımlanmaktadır[453]. Hekimin kendisinden beklenen objektif özen ve dikkat yükümlülüğünü olması gerektiği gibi yerine getirmediği ve tıbbi standartları kusurlu olarak ihlal ettiği durumlarda, diğer bir deyişle tıbbi standarttan sapan hekimin fiilinde tıbbi kusur söz konusudur[454].

Tıbbi standart, hekimin tıbbi müdahalelerde özen yükümlülüğünün sınırlarını ve kapsamını belirler[455]. Bu da hekimin sorumluluğunun belirlenmesi açısından önemlidir[456]. Özen yükümlülüğünün kapsamı somut olayın koşulları olan; tıbbi müdahale türü, komplikasyon, mevcut durumda hekimden beklenebilecek mesleki performans, hekim tarafından ayrılan süre göz önüne alınarak belirlenmelidir[457]. Keza daha öncede belirttiğimiz

---

447 **Polat** (2024) s. 26.
448 **Hakeri**, s. 1159.
449 **Zengin, Nazmi** (2012) "Oftalmolojide Malpraktis Nasıl Önlenebilir": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 114-120, s. 117.
450 **Yalçınkaya/Atalık** (2023) s. 193.
451 **Can, İsmail Özgür** (2012) "Tıbbi Uygulama Hatalarıyla İlgili Tanımlar ve Kusur Oluşturan Eylemlere Örnekler": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 35-41, s. 38.
452 **Hakeri**, s. 1159; **Görkey**, s. 21; AYM, Edip Aran ve Hakkı Aran, B. No: 2017/34450, 16.09.2020 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/34450> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 12. CD, E. 2014/11034, K. 2015/8091, T. 13.05.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Danıştay 15. D, E. 2014/5674, K. 2016/1586, T. 10.03.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Danıştay 15. D., E. 2013/4335, K. 2015/754, T. 12.2.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).
453 **Ayan** (1991) s. 107; **Gökcan**, s. 471; **Uygur**, s. 379.
454 **Ayan** (1991) s. 108; **Hakeri**, s. 1111; **Gökcan**, s. 473-474; **Uygur**, s. 362.
455 **Hakeri**, s. 1094; **Aykın/Çınarlı**, s. 451; **Demir, Mehmet/Kirkit, Ecem** (2022) "Komplikasyon-Malpraktis Ayrımının Tıbbî Özel Hukuk Sorumluluğuna Etkisi", Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, S. 1, ss. 58-91, s. 76.
456 **Özdemir**, s. 283, 305.
457 **Ayan** (1991) s. 107; **Hakeri**, s. 1198; **Özdemir**, s. 107; **Demir/Kirkit**, s. 77.

üzere tam teşekküllü bir hastanede gerçekleştirilen tıbbi müdahale ile olanakları kısıtlı olan bir sağlık kuruluşunda yapılan tıbbi müdahalede hekimlerden beklenen özen yükümlülüğünün aynı standartta beklenmesi hakkaniyete aykırıdır.

Hekimin tıbbi müdahalesi neticesinde ortaya çıkan zararda, tıbbi standartlara uygun tıbbi müdahale yapılmasına rağmen zararın izin verilen risk alanı içerisinde kalması durumunda komplikasyon söz konusu olup hekim sorumlu tutulmaz. Tıbbi standartlardan sapan bir tıbbi müdahalenin yapıldığı durumlarda zarar, izin verilen risk alanı dışında ise hekimin tıbbi kusuru vardır[458]. Hekimin tıbbi standartlardan sapan ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak yaptığı tıbbi müdahalesi, tıbbi kusur kapsamında değerlendirilmekte olup sorumluluk hukuku gereğince kasten veya ihmalen tıbbi standartlardan sapan tıbbi müdahalede söz konusudur[459]. Diğer bir deyişle hekim kasten veya ihmalen yapması gereken bir davranışı yapmamış veya yapmaması gereken bir davranışı yapmıştır.

4.3. Zarar

Zarar eksilmeyi ifade etmekte olup, haksız fiilde bulunan kişi, eylemi ile yaratmış olduğu eksilmeyi gidermek ve eylemi öncesindeki duruma getirme borcu altına girmekte ve haksız fiil failinin borcu, ortaya çıkan zararı tazmin etmektir[460]. Sorumluluktan bahsedilebilmesi için mutlak suretle zararın olması gerekir ki salt tehlikenin varlığında sorumluluktan söz etmek imkânsızdır[461].

Sağlık hukukunda zarar, hastanın mal varlığında veya şahıs varlığında iradesi dışında meydana gelen kayıplar olarak tanımlanabilir[462]. Tıbbi standartlara uygun ve hekimin gerekli dikkat ve özeni göstererek gerçekleştireceği tıbbi müdahale sonrası sağlığı ile hâlihazırdaki sağlığı arasındaki farkın malvarlığına etkisi maddi zararı, hastanın sağlığında meydana gelen zarar nedeniyle duymuş olduğu acı ve elem manevi zararı oluşturmaktadır[463]. Bu kapsamda zararı maddi ve manevi olmak incelemekte fayda vardır.

458 **Hakeri**, s. 1117; **Özdemir**, s. 105-107.
459 **Ayan** (1991) s. 101-103; **Aykın/Çınarlı**, s. 348; **Gökcan**, s. 471; **Polat** (2024) s. 30.
460 **Eren**, s. 599; **Kılıçoğlu** (2022) s. 390; **Ünlütepe**, s. 156; **Nomer** (2021) s. 179; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 211; **Kayar,** s. 113; **Akıntürk/Ateş**, s. 90; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 247; **Erdoğan** (2019) s. 129.
461 **Eren**, s. 599.
462 **Hakeri**, s 1238; **Gökcan**, s. 1479; **Aykın/Çınarlı**, s. 199, 671.
463 **Nart, Serdar** (2020) Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 189.

Bir kimsenin iradesi dışında malvarlığında meydana gelen azalmaya maddi zarar denilmektedir[464]. Maddi zararın varlığından söz edebilmesi için tıbbi müdahaleden önceki duruma göre müdahale sonrası mal varlığında bir eksilme olması gereklidir[465]. Maddi zarar iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlar; fiili zarar ve mahrum kalınan kârdır[466].

Fiili zarar, zarar verici eylem nedeniyle malvarlığının aktifinde meydana gelen azalma veya pasifinde meydana gelen artmadır[467]. Hekimin kusurlu davranışı nedeniyle yeni bir ameliyat olmak zorunda kalan hastanın bu ameliyat için ödemek zorunda kaldığı masraflar fiili zarara örnek olarak gösterilebilir[468].

Mahrum kalınan kâr ise, zarar veren eylem olamasaydı malvarlığında meydana gelecek olan artmadır[469]. Diğer bir deyişle malvarlığının artması gerekirken artmaması mahrum kalınan kârdır[470]. Hekimin hatalı tıbbi müdahalesi neticesinde yüzünde kalıcı olarak iz kalan sanatçının sözleşme yapamaması kazanç kaybına örnek gösterilebilir[471].

Tıbbi müdahaleler nedeniyle ortaya çıkan zarar doğrudan hastanın vücut bütünlüğü ile ilgilidir. Dolayısı ile zarara uğrayan doğrudan doğruya hastadır. Hastanın maddi zararı; sağlığının bozulması nedeniyle malvarlığındaki azalmalardır[472]. Bu azalma mevcut durumdaki azalma ile gelecekteki azalmaları da kapsamaktadır[473]. Hastanın tedavi masrafları, tedavi sürecinde ve sonrasında çalışamama sebebiyle kazanç kaybı, çalışma gücünün azalması sebebiyle ortaya çıkan kayıplar ve ekonomik geleceğinin sarsılmasından doğan kayıplar, hastanın ölmesi durumunda hasta yakınlarının maddi zararları, cenaze giderleri, ölenin maddi desteğinden yoksun kalanların ihtiyaçları maddi zarar kapsamındadır[474]. TBK'nin 54'ncü maddesi bedensel zararı; tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar, ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar olarak belirlemiştir.

---

464 **Ayan** (1991) s. 109; **Eren**, s. 600; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 248; **Nomer** (2021) s. 181.
465 **Gökcan**, s. 1479.
466 **Eren**, s. 605; **Akıntürk/Ateş**, s. 90; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 213.
467 **Antalya** (2019) Cilt 2, s. 140; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 212; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 249; **Kayar,** s. 114; Yargıtay 7. HD, E. 2012/339, K. 2012/5215, T. 03.07.2012 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).
468 **Ayan** (1991) s. 110; **Ayan** (2016) s. 276.
469 **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 209; **Antalya** (2019) Cilt 2, s. 147; **Kayıhan/Ünlütepe**, s. 249; Yargıtay 4. HD, E. 2021/17980, K. 2022/9874, T. 05.07.2022.
470 **Eren**, s. 606; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 214; **Nomer** (2021) s. 182.
471 **Ayan** (1991) s. 110; **Ayan** (2016) s. 277.
472 **Gökcan**, s. 1480.
473 **Eren**, s. 606; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 214.
474 **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 213; **Akıntürk/Ateş**, s. 91; **İpekyüz (**2015) s. 42-44.

Manevi zarar, haksız eylem sonucu kişinin acı, ızdırap ve elemi nedeniyle duygu yaşamında meydana gelen zarardır[475]. Diğer bir deyişle, manevi zarar bir kişinin kişilik değerlerinde (şahıs varlığında, manevi değerlerinde) iradesi dışında meydana gelen eksilmedir[476]. Şahıs varlığına hukuki olarak korunan tüm kişilik değerleri dâhildir. Bunlar; yaşam, vücut bütünlüğü, sağlık, hürriyet, şeref, isim, resim, ticari itibar gibi değerlerdir[477].

Manevi zararların genellikle ruhsal zedelenmeye yol açtığı göz önünde bulundurulduğunda hekimin hatalı tıbbi müdahalesi neticesinde hastanın yaşama istek ve sevincinde bir rahatsızlık meydana gelebilmektedir[478]. Kişilik değerlerine karşı yapılan haksız fiil veya müdahale neticesinde hastanın iç dünyası sarsılır, ruhsal bütünlüğü bozulur, yaşama zevk ve sevincinde eksilme hisseder, huzur ve mutluluk duyguları azalır[479]. Bu durumda zarara kusuru ile sebebiyet veren hekim, hastada meydana gelen manevi zararı belli bir dereceye kadar giderebilmesi için manevi tazminat ile zararı tazmin etme borcu altına girmektedir[480].

4.4. İlliyet Bağı

Sorumluluğun temel şartlarından biri olan illiyet bağı sebep sonuç bağı demektir[481]. Hatalı tıbbi müdahalede hekimin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için hastada meydana gelen zararın hekimin tıbbi müdahalesinden kaynaklanması gerekmektedir[482]. Hekimin kusurlu ve hukuka aykırı eylemi neticesinde zarar meydana gelmelidir. Hekimin kusurlu tıbbi müdahalesi ile hastada meydana gelen zarar arasında illiyet bağı bulunmalıdır[483]. Aksi takdirde hekimin eylemi zarara neden olmadığından hekimin

---

475 **Kılıçoğlu** (2022) s. 393; **Nomer** (2021) s. 179; **Akıntürk/Ateş**, s. 90; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 214; **Kayıhan/Ünlütepe**, s. 250; **Kayar,** s. 114.

476 **Eren**, s. 611; **Kayıhan/Ünlütepe**, s. 250; **Erdoğan** (2019) s. 134.

477 **Gökcan**, s. 148; **Akıntürk/Ateş**, s. 91; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 214.

478 **Aykın/Çınarlı**, s. 99; **İpekyüz** (2015) s. 36; Yargıtay 3. HD., E.2013/18772, K. 2014/3360, T. 05.03.2014 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

479 **Gökcan**, s. 1481; **Görkey**, s. 99.

480 TBK m. 56: "*Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir. Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir."; m. 58: "Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir. Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir*."

481 **Kılıçoğlu** (2022) s. 401; **Eren**, s. 617; **Gökcan**, s. 1482; **Ünlütepe**, s. 167; **Nomer** (2021) s. 182; **Doğan/Şahan/Atamulu**, s. 216; **Kayar,** s. 114; **Akıntürk/Ateş**, s. 91; **Kayıhan/Ünlütepe,** s. 254; **Erdoğan** (2019) s. 134.

482 **Ayan** (1991) s. 118; **Hakeri**, s 1239; **Aykın/Çınarlı**, s. 99; **Yalçınkaya/Atalık** (2024) s. 151.

483 **Hakeri**, s 1303.

sorumluluğundan bahsetmek mümkün değildir. Keza zarar hekimin hatalı tıbbi müdahalesi değil başka bir nedenden dolayı meydana gelmiştir[484].

Hekimin tıbbi müdahale sonucunu garanti ettiği estetik ameliyatları gibi eser sözleşmesinin söz konusu olduğu tıbbi müdahalelerde illiyet bağı geniş yorumlanmaktadır[485]. Tıbbi müdahale neticesinde garanti edilen sonuca ulaşılamaması durumunda illiyet bağı kurulmuş sayılır[486].

Eser sözleşmesi kapsamında olmayan tıbbi müdahalelerde vekâlet sözleşmesinin varlığı kabul edilmekte olup hekimin tedavi sonucunu garanti etmemesi nedeniyle hastalığın doğal seyri nedeniyle ortaya çıkan zararlardan hekim sorumlu değildir[487]. Ancak, hekimin kusurlu tıbbi müdahalesi neticesinde hastalığın doğal seyri olumsuz yönde değişmiş ise hekimin kusurlu tıbbi müdahalesi ile hastada meydana gelen zarar arasında illiyet bağı oluşmuştur[488].

İlliyet bağının ispatı hasta tarafından yapılmalıdır[489]. Ancak, tıp biliminin karmaşıklığı ve önemli ölçüde teknik hususları barındırması nedeniyle hastanın illiyet bağı bulunduğunun ispatını kesin delillerle yapması hayatın olağan akışına göre mümkün olmamakla birlikte hakkaniyete de uygun değildir[490]. Bu nedenle ilk görünüş ispatının kabul edilmesi gerekir[491]. Bu kapsamda delillere dayanmak suretiyle ihtimalin ispatlanması yeterlidir[492]. Hekimin tıbbi müdahalesinin zararlı sonucu yaratmaya elverişli olduğunun delillerle ispatı, hekimin kusurlu tıbbi müdahalesi ile zarar arasında illiyet bağının bulunduğunun kabulü sonucunu doğurmaktadır[493]. Tıbbi müdahalenin tıbbi standartlara uygun olarak gerekli dikkat ve özen gösterilmek suretiyle gerçekleştirilmesi halinde iyileşme yüksek ihtimalle mümkün ise hekimin kusurlu tıbbi müdahalesiyle hastada meydana gelen

---

484 **Kılıçoğlu** (2022) s. 401; Yargıtay 4. HD, E. 2016/16040, K. 2018/8371, T. 25.12.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

485 **Gökcan**, s. 1485.

486 **Aşçıoğlu** (1993) s. 104; Bu durum tıbbi müdahale sonucunun garanti edildiği ve eser sözleşmesi kapsamında olan estetik ameliyatlarda söz konusu olmaktadır.

487 **Ayan** (1991) s. 111; **Hakeri**, s 1239-1141.

488 **Ayan** (1991) s. 112; **İpekyüz (**2015) s. 37.

489 **Ayan** (1991) s. 117; **Gökcan**, s. 1485.

490 **Ayan** (1991) s. 112.

491 **Hakeri**, s 1268; **Başözen, Ahmet** (2012) "Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Tazminat Davalarında İspat Sorunları", Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S. 1, ss. 1-49, s. 43.

492 **Ayan** (1991) s. 111; **Gökcan**, s. 1487; **Görkey**, s. 100; Yargıtay HGK, E.2017/669, K.2020/346, T. 04.06.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

493 **Hakeri**, s 1306; **Başözen, Ahmet** (2012) "Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Tazminat Davalarında Nedensellik Bağı ve Kusurun İlk Görünüşte İspatı": Hakeri, Hakan/Rosenau Henning (Editörler), VII. Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Ankara, Adalet Yayınevi, ss. 329-375, s. 332; **Şenocak** (1998) s. 91.

zarar arasında illiyet bağının varlığı kabul edilmelidir[494]. Hekim sadece illiyet bağını kesen başka bir nedenin varlığını ortaya koyduğu ölçüde sorumluluktan kurtulabilir[495]. Mücbir sebep, üçüncü kişinin kusuru ya da hastanın kendi kusuru nedeniyle illiyet bağı kesilmişse hekim zarardan sorumlu olmayacaktır[496].

[494] **Ayan** (1991) s. 621; **Gökcan**, s. 1484; **Birtek, Fatih** (2021) "Tıbbi Uygulama Hataları Bakımından İlliyet/Nedensellik Bağı ve Tespiti": Hakeri, Hakan/Doğan, Cahid (Editörler), 4. Uluslararası Hukuk Kongresi (8-10 Ocak 2021) Bildiri Kitabı 2, Ankara, Aristo Yayınları, ss. 616-651, s. 623.

[495] **Hakeri**, s 1111; **Görkey**, s. 79; Yargıtay 15. HD, E. 2018/4953, K. 2018/4526, T. 19.11.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

[496] **Eren**, s. 639; **Kılıçoğlu** (2022) s. 407; **İpekyüz (**2015) s. 37; Yargıtay 4. HD, E. 2017/1475, K. 2020/860, T. 25.02.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2009/7705, K. 2010/4161, T. 08.04.2010 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

5. RÜCU MİKTARININ VE KUSUR ORANININ BELİRLENMESİ

Bu bölümde hekimin kusur oranının ve rücu miktarının belirlenmesinde kamu görevlisi kapsamında olan hekimler esas alınmıştır. Özel hastanelerde çalışan hekimler açısından daha önce de belirttiğimiz üzere özel hukuk kuralları uygulanmakta ve özel hastane ödemiş olduğu tazminattan ifa yardımcısı konumundaki hekime kusuru oranında rücu edilebilmektedir.

5.1. Rücu Miktarının Belirlenmesi

Rücu davalarında rücu miktarının (iadenin) kapsamı önem kazanmaktadır. Rücu miktarının kapsamına; idarenin idari yargı kararı doğrultusunda ödemiş olduğu tazminat, hükmün kesinleşmesine kadar işleyecek faiz, avukatlık ücreti ve yargılama giderleri dahildir[497]. Ancak bu kalemlerin toplamından hekimin kusuru oranında payına düşen miktar, rücu davalarının konusunu oluşturur.

Kamu görevlisi hekimler açısından, hekimin görev yaptığı idare, Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendi kapsamında inceleme raporu hazırlamaktadır. Hekimin görev yaptığı idare tarafından hazırlanan inceleme raporu, ilgili hekimin mali sorumluluk sigortası poliçe ve ekleri ile sigortacıya ihbar edildiğine ilişkin belge ve kasten görevi kötüye kullanma suçundan ceza mahkemesince verilen kesinleşmiş karar, incelemenin tamamlanmasını müteakip yedi gün içinde MSK'ye intikal ettirilir.

MSK tarafından kendisine ulaştırılan bilgi ve belgeler esas alınarak idarece ödenen meblağın hekime kusuru oranında rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ceza

[497] **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 275; Yargıtay 4. HD, E. 2019/442, K. 2019/2860, T. 15.05.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2018/4272, K. 2019/2419, T. 18.04.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/16023, K. 2016/6923, T. 25.05.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/15299, K. 2016/3402, T. 15.03.2016; Yargıtay 4. HD, E. 2018/3828, K. 2019/3158, T. 29.05.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2019/1282, K. 2019/3250, T. 10.06.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/4834, K. 2016/3519, T. 17.03.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2012/6184, K. 2013/4971, T. 19.03.2013 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

mahkemesi kararının kesinleşmesini müteakip bir yıl içinde karar verilir[498]. Rücu alacağından bahsedilebilmesi için görev kusurunun bulunması gerekmekte olup zarar veren tıbbi müdahalede hekimin kişisel kusuru ile birlikte idarenin de hizmet kusuru bulunmalıdır. Bu kapsamda idarenin idari yargı kararı neticesinde ödediği tazminatta kamu görevlisi hekimin kusuru oranında payı bulunurken aynı zamanda idarenin de hizmet kusurundan kaynaklı payı bulunmaktadır[499]. Bu nedenle de rücu alacağına konu somut olay ile ilgili inceleme neticesinde hekimin kusur oranı ve idarenin kusur oranı belirlenmeli, belirlenen kusur oranlarına göre hekimin payına düşen miktarın, tazminat, avukatlık ücreti, faiz ve yargılama giderlerinden ne kadar olduğu MSK tarafından kararlaştırılmalıdır. Dolayısı ile kusurlu hekim sadece kusuru oranında sorumlu tutulmalıdır[500]. İdarenin kusurundan kaynaklanan miktar ise hekimden talep edilmemelidir. Diğer bir deyişle hekim kusurunu aşan miktardan sorumlu tutulmamalıdır[501].

Rücu davalarında somut olayın koşulları göz önünde bulundurularak bir hakkaniyet indirimi yapılması gerekmektedir[502]. Zarar veren hekimin zararın tazminini yapması durumunda ekonomik sıkıntıya düşmemesi ve bu şekilde topluma yük olmaması amaçlanmıştır[503]. Ancak burada belirtilmelidir ki kusurlu hekimin ekonomik durumu darlık seviyesinde olmadıkça ve ağır kusurlu olması durumunda tazminatta herhangi bir indirim yapılmaz[504].

---

498 **Yılmaz** (2023) s. 128; Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 13/4. m.: "*İdare tarafından ödenen tazminattan dolayı rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı hususundaki kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile mahkûmiyetine karar verilen sağlık meslek mensubunun tazminata konu olaydaki kusur oranı gözetilerek ceza mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren Kurul tarafından bir yıl içinde karar verilir. (Ek cümle:RG-5/6/2025-32921) Devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensupları için, ilgili üniversite tarafından Kurul kararı ve varsa ilgili hakkında görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığına dair kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak Kurul kararının bildiriminden itibaren altı ay içinde nihai karar verilir*."

499 **Akgül,** s. 584.

500 **Hakeri**, s 1236-1237.

501 Yargıtay 4. HD, E. 2010/1460, K. 2011/1095, T. 03.02.2011 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2017/3889, K. 2018/2175, T. 22.03.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2016/9448, K. 2018/3900, T. 08.05.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

502 **Çınarlı, Serkan/Döner, Munise Seray Göncü/Azak, Kerim** (2022) "Kamu Sağlık Çalışanlarına Karşı Açılan Rücu Davalarında Organizasyon Kusuru Nedeniyle Hakkaniyet İndirimi", Tıp Hukuku Dergisi, C. 11, S. 21, ss. 3-34, s. 3-14; **Yılmaz** (2023) s. 172; **Ben**, s. 863; örnek yargı kararları için **Gökcan**, s. 1671.

503 **Eren**, s. 881; **Özdemir,** s. 370; **Doğramacı**, s. 247.

504 **Eren**, s. 882; **Özdemir,** s. 370; **Doğramacı**, s. 247; **Tiftik, Mustafa** (1994) Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 93; **Ercevahir, Mine** (2022) "Bedensel Zarar Hâllerinde Ödenecek Tazminatın Belirlenmesinde Özel Bir İndirim Sebebi: Zarar Verenin Malî Durumunun Kötüleşmesi ve Hakkaniyet İndirimi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 1, ss. 206-220, s. 212.

Hakkaniyet indiriminin yasal dayanağı TBK'nin 52'nci maddesidir[505]. Söz konusu hüküm kapsamında; hastanın zarar veren fiile rıza göstermesi veya zararın doğmasında ya da artmasında etkisinin bulunması veya tazminat hekimin ekonomik durumunu ağırlaştırmış ise mahkeme tarafından tazminatta indirim yapılabileceği gibi tazminat tamamen de kaldırılabilir[506]. Ayrıca, hekim hafif kusur ile zarara sebep olmuşsa, tazminat ödendiğinde yoksulluğa düşülecekse, hakkaniyet de gerektiriyorsa, bu üç şartın varlığı halinde tazminatta indirim yapılabilir[507].

Tıbbi müdahalenin hukuka uygun olabilmesi için hastanın aydınlatılmış onamının alınması gerekmektedir[508]. Bu nedenle de rızanın varlığı hatalı tıbbi müdahaleler açısından tazminatta indirim sebebi olarak kabul edilmesi mümkün olmamakla birlikte hukuka aykırı ve ahlaka aykırı rızalar açısından tazminatta indirim olabilmektedir[509].

Tıbbi müdahale sonrası hasta davranışlarıyla zararın meydana gelmesine veya zararın artmasına neden olmuşsa bu durum ortak kusur olarak değerlendirilmekte ve tazminatta indirim sebebi olarak nitelendirilmektedir[510]. Bu duruma örnek olarak günlük hayatta sıklıkla karşımıza çıkan ilaçların tarif edilen şekilde kullanılmaması gösterilebilir. Hasta zararın artmasını önleyecek veya sınırlayacak önlemleri almamış ve bunun sonucunda zarar artmış ise yine hasta ve hekimin ortak kusuru söz konusu olmaktadır[511]. Ayrıca idarenin işlemleri de ortak kusur kapsamında değerlendirilmelidir. Keza idarenin eylemleri neticesinde zarar artmış veya gerekli önlemler alınabilecekken bu önlemlerin alınmaması nedeniyle zarar artıyorsa idarenin bu eylemleri ve işlemleri de ortak kusur kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir[512]. Yargıtay'a göre, hekimler açısından, tıbbi müdahalenin mahiyeti ile hekimlerin ağır çalışma koşulları ve iş yoğunluğunun birlikte

---

505 TBK 52. m.: "*(1) Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir. (2) Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir*."

506 **Eren**, s. 874; **Ünlütepe**, s. 197-198; **Nomer** (2021) s. 380; **Ercevahir**, s. 212.

507 **Nomer** (2021) s. 281; **Özdemir**, s. 370; **Ercevahir**, s. 211.

508 **Ayan** (1991) s. 11; **Hakeri**, s. 329.

509 **Eren**, s. 876; **İncel, Aktaş, Hatice Nur** (2022) Tıbbi Malpraktiste Sorumluluk ve Komplikasyon, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 139.

510 **Eren**, s. 878; **Türker, Güray** (2017) Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 98; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 293; **Özdemir**, s. 341-342.

511 **Eren**, s. 881; **Özdemir**, s. 342.

512 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 293

değerlendirilmesinde talep edilen zararın bir bölümüne idarenin katlanması gerektiği kabul edilerek rücu alacağına konu tazminatta uygun bir hakkaniyet indirimi yapılmalıdır[513].

Hekimin kusurunun hafif derecede olması durumunda ödenecek tazminat neticesinde hekimin ekonomik olarak yoksulluğa düşme durumu varsa tazminatta hakkaniyet indirimi yapılabilir[514]. Ancak, hekimlerin ekonomik yoksulluğa düşüp düşmeyeceği hususu değerlendirilirken hekimlerin sadece sigorta teminatını aşan miktardan sorumlu olması da göz önünde bulundurulmalıdır.

5.2. Hekimin Kusur Oranının Belirlenmesi

İdare, ödemiş olduğu tazminatı kusurlu olan hekime sadece kusuru oranında rücu edebilmektedir[515]. Bu nedenle de hekimin zarara neden olan davranıştaki kusur oranı önem kazanmaktadır. Diğer bir deyişle rücu edilecek miktar belirlenmeden önce zarara konu tıbbi müdahaledeki görev kusurunun ne kadarlık kısmı hekimin kusurundan ne kadarlık kısmı idarenin kusurundan kaynaklanmakta olduğunun öncelikle belirlenmesi gerekmektedir[516]. Ancak, tıp bilimi içerisinde uzmanlık ve teknik bilgi barındırmakla birlikte tıbbi müdahale tıbbi standartlara uygun olarak da yapılmış olsa da her bünyede farklı sonuçlar meydana gelebilmektedir. Bu nedenle de tıbbi müdahalede hekimin kusurunun olup olmadığı alanında uzman bilirkişiler tarafından belirlenmelidir[517].

---

513 Yargıtay 4. HD, E. 2018/2951, K. 2019/376, T. 29.01.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2016/13056, K. 2018/8037, T. 17.12.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2018/4731, K. 2019/3987, T. 18.09.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/14779, K. 2016/1693, T. 15.02.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/13936, K. 2016/1826, T. 16.02.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2014/13767, K. 2015/7201, T. 02.06.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2012/9921, K. 2013/8979, T. 16.05.2013 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2011/3255, K. 2012/5572, T. 03.04.2012 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

514 **Eren**, s. 881; **Ercevahir**, s. 210.

515 **Kalabalık** (2024) s. 375; **Eren**, s. 699; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 29, 149; **Gözler**, s. 1182; **Aykın/Çınarlı**, s. 740.

516 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 275.

517 **Hakeri**, s.1215; **Gökcan**, s. 1510; **Görkey**, s. 112-113; **Özdemir**, s. 430; **Atalı/Ermenek**, s. 273; HMK'nin 5'inci bölümü (266-287. maddeler) bilirkişi incelemesi ile ilgili düzenlemeleri hüküm altına almıştır. Bu kapsamda, çözümü özel ve teknik bilgi gerektiren konularda mahkeme uyuşmazlığın çözümü için bilirkişiye başvurabilir. Anılan kanunun 279'uncu maddesinin 4'üncü fıkrasında, bilirkişinin hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamayacağı hususu yer almaktadır. Madde gerekçesinde, bilirkişinin hukuki değerlendirmede bulunamayacağının kesin olarak hüküm altına alındığı ve iddia edilen maddi vakanın hukuki niteliğinin tayini ve delillerle ilişkilendirilerek bir sonuca varılması, yani hukuki olaya uygulanması hâkimin asli görevi olduğu belirtilmiştir; HMK 279/4. m.: "*Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz*."; HMK 279/4. m. gerekçesi https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d26/c025/tbmm26025015ss0388.pdf (s.e.t. 09.01.2025).

Tıbbi uygulama hatası olup olmadığının tespiti konusunda tıbbi müdahalenin tıbbi standartlara ve meslek kurallarına uygun olarak yapılıp yapılmadığının tıp eğitimi almış tıbbi bilirkişiler tarafından ortaya konulması gerekmektedir[518]. Tıbbi bilirkişinin somut olayda ortaya koyması gereken hususlar; tıbbi hatayı yapan veya yapanların tespiti, tıbbi müdahalede tıbbi standartlara ve meslek kurallarına uygun davranıp davranılmadığı, hekimin veya hekimlerin kusurunun bulunup bulunmadığı, yetki dereceleri, hastanın, idarenin veya özel hastanenin ortak kusurunun bulunup bulunmadığı ile illiyet bağının varlığının olup olmadığının ortaya konulmasıdır[519].

Kusur oranının tespitine ilişkin ise; tıbbi müdahalenin içeriği itibari ile teknik ve uzmanlık gerektiren bir konu olması nedeniyle kusur oranının bilirkişiler tarafından tespit edilmesi gerektiğine ilişkin Yargıtay'ın istikrarlı kararları mevcuttur[520]. Ancak, bilirkişinin sadece kusurun var olup olmadığının tespitini yapması, kusur oranlarının hâkim tarafından belirlenmesi gerektiği, aksi takdirde hâkimin takdiri delil kapsamında olan bilirkişi raporu ile bağlı olması sonucunu doğurmaktadır[521]. Ayrıca, belirtmek gerekir ki hekimin kusur oranını belirlemesi gereken hukuk hâkimi, TBK'nin 74'üncü maddesi kapsamında ceza hâkiminin kusur değerlendirmesi ve zararın belirlenmesi kararları ile bağlı değildir[522]. Yargıtay'ın idari hâkimin kusur oranı ile ilgili vermiş olduğu kesin hüküm ile ilgili ise hukuk hâkiminin bağlı olmadığına ilişkin görüşü 2018 yılında değişmiş ve rücu davaları açısından bu kararların hukuk hâkimini bağlayacağı ve yeniden bilirkişi raporu alınmasına ihtiyaç

---

518 **Hakeri**, s.1215; **Gökcan**, s. 556; **Polat, Oğuz/Pakiş, Işıl** (2011) "Tıbbi Uygulama Hatalarında Hekim Sorumluluğu", Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, C. 2, S. 3, ss. 119-125, s. 123; **Savaş, Halide** (2008) "Tıbbi Hata Davalarında Resmi Bilirkişilik Kurumları ve Yargıtay Uygulaması", İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 3, ss. 1355-1366, s. 1361-1365; **Görkey**, s. 112-113; **Özdemir**, s. 430.

519 **Gökcan**, s. 1510; **Savaş, Halide** (2015) "Tıbbi Hata Davalarında Bilirkişilik Uygulaması", Terazi Hukuk Dergisi, C. 2, S. 15, ss. 119-126, s.123; **Bilgen** (2005) s. 38, 39; Yargıtay, 13. HD, E. 1994/8557, K. 1994/2138, T. 04.03.1994 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

520 Yargıtay 4. HD, E. 2018/1051, K. 2019/80, T. 15.01.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2016/245, K. 2017/7483, T. 21.11.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/4197, K. 2015/4652, T. 13.04.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2019/1286, K. 2020/4128, T. 24.11.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/4712, K. 2015/11803, T. 21.10.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2015/6730, K. 2016/7292, T. 01.06.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2009/7705, K. 2010/4161, T. 08.04.2010 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

521 **Polat, Oğuz/Güven, A. Taner** (2015) "İngiliz, Amerikan ve Türk Hukukunda Bilirkişilik Uygulamalarının Karşılaştırılması", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 28, S. 119, ss. 97-114, s.98; **Gökcan**, s. 557.

522 **Eren**, s. 944-947; **Ünver** (2016) s. 235; **Oğuzman/Öz** (2018) Cilt 2, s. 83; TBK 74. m.: "*Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz*."; Yargıtay 4. HD, E. 2012/3425, K. 2013/2833, T. 20.02.2013 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2011/9898, K. 2012/12984, T. 18.09.2012 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

bulunmadığı yönünde karar vermiştir[523]. Zarar konusunda ise zararı belirleyen idari hâkim olması nedeniyle rücu davalarında zarar açısından bu hükümde bağlayıcı olmakla birlikte hukuk hâkimi kusur oranlarını da göz önünde bulundurarak somut olaya uygun bir hakkaniyet indirimi yapmalıdır[524].

Bilirkişiye, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgi veya genel bilgi ve tecrübe ile çözümlenemeyecek konularda başvurulabilir[525]. Bu kapsamda, tıbbi hatanın tespit edilmesi konusunda görülen davalarda hâkimin tıbbi bilirkişiye başvurması gerekmektedir. Keza tıp özel uzmanlık isteyen bir alan olmakla birlikte açıkça tespit edilebilen durumlarda bilirkişiye başvurma zorunluluğu bulunmamaktadır[526]. Tıbbi hatanın tespitinde bilirkişiye başvurulup başvurulmayacağı hâkimin takdirindedir. Yargıtay 1983 yılında, ameliyat sırasında hastanın vücudunda iki metre uzunluğunda gazlı bez unutulmuş olmasında bilirkişi raporu alınmasına gerek olmadığı, tıbbi hatanın varlığının genel hayat tecrübelerine göre açıkça tespit edildiği yönünde karar vermiştir[527].

Bilirkişi, bilirkişi listelerinde kayıtlı hekimler arasından görevlendirilebilir[528]. Ayrıca, ilgili kanun hükümleri uyarınca resmi bilirkişi olarak belirtilen kurumlar da bulunmaktadır[529]. Bu kurumlar mahkemelerin verdiği görevi kabul etmek zorundadırlar[530]. Resmi Bilirkişiler; Adli Tıp Kurumu ve yükseköğretim kurumlarıdır[531]. Resmi bilirkişi

---

523 Yargıtay 4. HD, E. 2016/6059, K. 2018/4360, T. 22.05.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Aksi Yönde, Yargıtay 4. HD, E. 2012/3425, K. 2013/2833, T. 20.02.2013 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2011/9898, K. 2012/12984, T. 18.09.2012 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

524 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 181; Yargıtay 4. HD, E. 2011/4567, K. 2012/6852, T. 19.04.2012 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

525 **Gökcan**, s. 559; 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun 2'nci maddesine göre, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisine denir.

526 **Hızar, Abdullah/Çınarlı, Serkan** (2015) "Hatalı Tıbbi Müdahalelerden Kaynaklanan Tam Yargı Davalarında Bilirkişilik Uygulamaları", Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 2, ss. 13-35, s. 20.

527 Yargıtay 13. HD, E. 1982/7237, K. 1983/1783, T. 14.03.1983 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

528 Bilirkişiler, Bilirkişilik Kanunu gereğince bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulu tarafından hazırlanan listede yer alan kişiler arasından seçilir.

529 **Atalı/Ermenek**, s. 275.

530 **Atalı/Ermenek**, s. 275; **Yenipınar, Berberoğlu, Filiz** (2021) Hukuk Davalarında İspat, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 88; **Bilgin, Hüseyin** (2023) İdari Davalar ve Çözüm Yolları, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 494.

531 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum Ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (4 sayılı CBK)'nin 1'inci Bölüm 2/1. m.: "*Adalet işlerinde bilirkişilik görevi yapmak, adlî tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı programları ile görev alanına giren konularda diğer adlî bilimler alanlarında sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek ve bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak üzere Adalet Bakanlığına bağlı Adli Tıp Kurumu kurulmuştur*.", 3/1-a m.: "*Mahkemeler, hâkimlikler ve savcılıklar ile Kurumun uygun gördüğü alanlarda kamu kurum ve kuruluşları tarafından gönderilen adlî tıp ve adlî bilimlerle ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirmek*."

kapsamında olan Yüksek Sağlık Şurası ise 02 Temmuz 2018 yılında yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılmıştır.

Adli Tıp Kurumunda, ölümle sonuçlanmayan tıbbî uygulama hatalarının tespitinde Adlî Tıp Yedinci İhtisas Kurulu, ölümle sonuçlanan tıbbî uygulama hatalarının tespitinde Adlî Tıp Sekizinci İhtisas Kurulu görevlidir[532]. Bilirkişilik için diğer başvurulan resmi kurum ise üniversitelerin tıp fakülteleri ve enstitüleridir[533].

Uygulamada Adli Tıp Kurumundan alınan bilirkişi raporlarında ilgili tıp dalı uzmanının hiç bulunmadığı veya tek bir uzmanın olduğu görülmektedir[534]. Bu nedenle Yargıtay bu tür raporların hükme esas alınamayacağı ve konuya ilişkin olan ilgili tıp bilimi dalında görevli üç akademisyen bilirkişiden oluşan bir heyetin görevlendirilerek bilirkişi raporu alınması yönünde karar vermektedir[535]. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2016 yılında vermiş olduğu kararda, Adli Tıp Kurumundan alınan raporlarda ilgili branştan tek bir hekimin olmasını eleştirmiştir[536].

---

532 4 sayılı CBK 17/2-f) m.: "*Adlî Tıp Yedinci İhtisas Kurulu; ölümle sonuçlanmayan tıbbî uygulama hatalarına ilişkin işler ile sağlık ve istirahat raporlarının ilme ve fenne uygun olup olmadığı hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir*.", 17/2-g) m.: "*Adlî Tıp Sekizinci İhtisas Kurulu; ölümle sonuçlanan tıbbî uygulama hatalarına ilişkin işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir*."

533 2547 sayılı Yükseköğrenim Kanunu 38/3. m.: "*Yükseköğretim Kurulunun isteği ve ilgili kamu kuruluşunun onayı ile yükseköğretim kurumları veya birimleri, ilgili adli mercilerin talebi ile adli tıp mevzuatı çerçevesinde adli tıp olaylarında ve diğer adli konularda resmi bilirkişi olarak görevlendirilebilirler*."

534 **Gökcan**, s. 569.

535 Yargıtay 4. HD, E. 2016/180, K. 2016/10944, T. 08.11.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2009/7705, K. 2010/4161, T. 08.04.2010 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 3. HD, E. 2016/5806, K. 2017/7762, T. 23.05.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Aynı Yönde, Danıştay 10. D, E. 2019/6437, K. 2020/7028, T. 28.12.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

536 AİHM Aydoğdu/Türkiye Kararı, B. No.: 40448/06, 30/08/2016, "98. Dosyada, hiçbir unsur, 1 No.'lu Bilirkişi Heyeti'nin, somut olayda, 2659 sayılı Kanun'un 7 a) ve 23-B maddelerini ihlal ederek, tek çocuk doktoru üyesi yokluğunda bir araya gelmesi ve karar vermesi nedeniyle, bu davanın merkezinde tıbbi alan olan neonatoloji alanında bir uzmanın söz konusu kişiler arasında bulunduğunu belirtmemektedir (45. paragrafın son cümlesi (in fine)) (Tapınç/Türkiye kararı ile kıyaslayınız (kabul edilemezlik hakkında karar), No. 19378/08, §§ 35-37, 8 Nisan 2014). Bilirkişi prosedürü boyunca, çocuk hastalıkları ile ilgili bir disipline bağlı olan tek uzman, görünüşe göre, yeni doğan ünitesine sahip olan ancak yeni doğan uzmanlarının bulunmadığı Tepecik Hastanesi bünyesindeki M.He olmuştur (yukarıda 17, 18 ve 29. paragraflar). Ne olursa olsun, M.He.nin katkısı Adli Tıp Kurumunun tutumunu haklı göstermenin ötesine varmamıştır (yukarıda 30. paragraf). 99. Bu gözlem sonuçsuz değildir. Şayet, yaşam hakkının ihlaline ilişkin iddialar ile ilgili olan davalarda, adaletin iyi yönetimi/işlemesi menfaati, bilirkişi incelemelerinin yapılmasının Türk Adli Tıp Kurumu gibi uzmanlaşmış kamu kuruluşlarına/kurumlarına ve/veya bu tür görevler için nitelikleri yeterli olduğu kabul edilen başka sağlık uzmanlarına verilmesini haklı gösterebiliyorsa, yasal tıbbın uygulanmasını düzenlemek için devlet tarafından oluşturulan düzenleyici çerçevede de, yalnızca yargılanabilir kişilerin adalete güven duymasını sağlamak için değil aynı zamanda, bir bütün olarak sistemin güvenilirliğini pekiştirmek için keyfiliğe karşı yeterli güvencelerin yer alması gerekmektedir (bk. mutatis mutandis, yukarıda anılan Eugenia Lazăr kararı, § 81)." <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-168621&filename=CASE%20OF%20AYDO%C4%9EDU%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Justice.pdf&logEvent=False> (s.e.t. 10.06.2025).

Bilirkişi raporlarında, aynı somut olayda tıbbi standartlara ve meslek kurallarına uygun davranan hekim ölçü alınmak suretiyle ilgili hekimin ne kadar özen ve dikkat yükümlülüğüne uyup uymadığı ortaya konulmalıdır[537]. Tıbbi standartlara ve meslek kurallarına aykırı şekilde tıbbi müdahale yapılmış olduğunun tespiti halinde ortaya çıkan zarar ile bu davranış arasındaki illiyet bağı tespit edilmelidir[538]. Bu tespit yapılırken bilimsel görüşlerle desteklenmesi, anlaşılır ve açık olması, sübjektif kanaatlere yer verilmemesi gerekir[539]. Tıbbi bilirkişi, raporunu düzenlerken ayrıca; tıbbi sözleşmenin özelliklerini[540], meslek kurallarını ve tedavi protokollerini[541], tıbbi standartlara göre somut olaydaki komplikasyonları[542], uygun bir aydınlatmanın yapılıp yapılmadığı[543] hususlarını değerlendirmelidir.

Bilirkişilerin, ilgili idareler tarafından oluşturulan inceleme heyetlerinin ve MSK'nin, hekimlerin kusur oranını belirlerken esas aldığı herhangi bir mevzuat hükmü bulunmamaktadır. Bu nedenle hekimlerin kusur oranı tespit edilirken somut olayda aynı

---

537 **Gökcan**, s. 573; **Kumkale, Rüknettin** (2018) Bilirkişilik ve Uygulaması, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 210; Bilirkişi raporlarında bulunması gereken hususlar HMK'nin 279'uncu maddesinde açıkça belirtilmiştir; HMK 279. m.: "*(1) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmesine karar verir. (2) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de mahkemeye sunabilir. (3) Mahkeme, bilirkişinin oy ve görüşünü sözlü olarak açıklamasına karar verirse, bilirkişinin açıklamaları tutanağa geçirilir ve tutanağın altına bilirkişinin de imzası alınır. Kurul hâlinde görevlendirme söz konusu ise bilirkişilerin bilgilerine başvurulan hususu hemen aralarında müzakere etmelerine imkân tanınır ve müzakere sonucunda açıklanan oy ve görüş, tutanakla tespit edilip; tutanağın altı, bilirkişilere imza ettirilir. (4) (Değişik: 3/11/2016-6754/54 md.) Bilirkişi, raporunda ve sözlü açıklamaları sırasında çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hâkim tarafından yapılması gereken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz*."

538 **Polat, Oğuz** (2020) Adli Tıpta Bilirkişilik, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 38.

539 **Yenipınar, Berberoğlu, Filiz** (2025) Hukuk Mahkemelerinde Örnek Bilirkişi Raporları, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 37; **Özkara, Erdem/Kureş, Alper** (2023) "Bilirkişilik ve Adli Tıp Bilirkişiliği": Özkara, Erdem (Editör), Hukuk Öğrencileri ve Uygulayıcıları İçin Adli Tıp, Ankara, Seçkin Yayıncılık, ss. 37-58, s. 38; **Bilgin**, s. 496; Yargıtay 13. HD, E. 2010/7997, K. 2011/5581, T. 11.04.2011 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

540 Yargıtay 3. HD, E. 2020/7370, K. 2021/804, T. 03.02.2021 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 15. HD, E. 2018/5312, K. 2019/139, T. 14.01.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 15. HD, E. 2018/472, K. 2018/1457, T. 10.04.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

541 Yargıtay 3. HD, E. 2020/7360, K. 2021/166, T. 19.01.2021 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

542 Yargıtay 3. HD, E. 2020/8208, K. 2021/1838, T. 23.02.2021 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2007/2916, K. 2007/8485, T. 18.06.2007 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2009/13214, K. 2010/3694, T. 23.03.2010 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2009/3832, K. 2009/10716, T. 01.10.2009 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 15. HD, E. 2018/478, K. 2018/2408, T. 06.06.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

543 Yargıtay 15. HD, E. 2020/1808, K. 2020/2925, T. 09.11.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 15. HD, E. 2018/3043, K. 2018/2820, T. 03.07.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2016/7094, K. 2019/3740, T. 21.03.2019 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2016/26896, K. 2020/1130, T. 04.02.2020 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 15. HD, E. 2018/415, K. 2018/2123, T. 23.05.2018 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

durumda olan başka bir hekimin davranışı gözönünde bulundurulmak suretiyle somut olayın diğer özellikleri de esas alınarak bir karar verilmektedir. Bu durum farklı kusur oranı tespitlerine yol açmaktadır. Yasa koyucu, bu durumun çözümü için uygulama birliği sağlanması maksadıyla tek bir kurulu yetkilendirmiş olsa da konuya ilişkin mevzuat düzenlemesine ihtiyaç vardır[544].

HMK'nin 281'inci maddesi gereğince, bilirkişi raporları hâkimi bağlamamakla beraber, hâkim bilirkişi raporunu serbestçe takdir edebilir[545]. Rapor yeterli görülmezse ek rapor istenebileceği gibi yeni bir bilirkişiden yeniden rapor da isteyebilir[546]. Ancak, bu durumda bilirkişi raporları arasında çelişki varsa, bu çelişki giderilmeden karar verilemez[547].

[544] Konuya ilişkin trafik kazalarında kusur oranının tespitinde kullanılan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Trafik Yönetmeliği'nde yer alan düzenlemeye benzer bir mevzuat yürürlüğe konulabilir.

[545] **Bilgin**, s. 497; **Zora, Fatih** (2022) Anglo Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Medeni Usûl Hukukunda Bilirkişilik, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 33; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 281. m.: "*(1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler. (Ek cümle:22/7/2020-7251/24 md.) Bilirkişi raporuna karşı talebin bu süre içinde hazırlanmasının çok zor veya imkânsız olması ya da özel yahut teknik bir çalışmayı gerektirmesi hâlinde yine bu süre içinde mahkemeye başvuran tarafa, sürenin bitiminden itibaren işlemeye başlamak, bir defaya mahsus olmak ve iki haftayı geçmemek üzere ek süre verilebilir. (2) Mahkeme, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden, yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceği gibi, tayin edeceği duruşmada, sözlü olarak açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir. (3) Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla, tekrar inceleme de yaptırabilir*."

[546] **Polat** (2020) s. 20; **Kumkale**, s. 210; **Bilgin**, s. 497.

[547] **Polat** (2020) s. 17, 22; Yargıtay 3. HD, E. 2016/2140, K. 2017/11669, T. 11.09.2017 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

6. RÜCU DAVALARINDA GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Bir davanın hangi yargı türü içinde görüleceğine ilişkin kurallar yargı yolu kurallarını, yargı kolu içinde ilk derece mahkemelerinden hangisinin bakacağına ilişkin kuralları ise görev ve yetki kurallarını oluşturmaktadır[548]. Görev, davaya belirli bir yerdeki mahkemelerden hangisinin bakacağıdır[549]. Görevli mahkeme tespit edilirken ilk önce davanın genel mahkemelerin mi, özel mahkemelerin mi görevine girip girmediği, özel mahkemenin yetkisine girmiyorsa sulh hukuk mahkemesinin görev alanına girip girmediği araştırılmalı, diğer mahkemelerin görevine girmiyorsa en genel mahkeme niteliğindeki asliye hukuk mahkemesinde dava açılması gerekmektedir[550]. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olup dava şartıdır[551]. Mahkeme görevli olup olmadığını davanın her aşamasında resen inceleyeceği gibi taraflar görevsizliği her zaman ileri sürebilir[552].

Rücu davalarında ise görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir[553]. Kamu görevlilerine rücu davalarında davalının idare değil gerçek kişi olması ve haksız fiil esaslarına göre davanın görülmesi nedeniyle idari yargı yerleri değil asliye hukuk mahkemesi görevlidir[554]. Uyuşmazlık Mahkemesi ve Yargıtay da adli yargı yerinin görevli mahkeme olduğu görüşündedir[555].

Yetki kuralları ise bir davaya hangi yerdeki mahkemenin bakacağına ilişkin kurallardır[556]. Davaya bakacak görevli mahkeme belirlendikten sonra neredeki görevli

---

548 **Akil, Cenk/Özgül, Tülay Özer** (2023) Şematik Medeni Usul Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 66.

549 **Ruhi, Canan/Ruhi, Ahmet Cemal** (2021) Hukuk Yargılamasında Görev, Yetki ve Yargı Yerinin Belirlenmesi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 17.

550 **Atalı/Ermenek**, s. 89.

551 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 114/1-c. m.: "*(1) Dava şartları şunlardır: ... c) Mahkemenin görevli olması.*"

552 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 115. m.: "*(1) Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır. Taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler. (2) Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder. (3) Dava şartı noksanlığı, mahkemece, davanın esasına girilmesinden önce fark edilmemiş, taraflarca ileri sürülmemiş ve fakat hüküm anında bu noksanlık giderilmişse, başlangıçtaki dava şartı noksanlığından ötürü, dava usulden reddedilemez.*"

553 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 70.

554 **Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Ayvaz, Sema Taşpınar** (2016) Medenî Usul Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s.192; **Kuru,** s. 87; **Demir** (2018) s. 123-125.

555 UM, E. 2000/14, K. 2000/20, T. 12.06.2000 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 13. HD, E. 2002/5171, K. 2002/6918, T. 10.06.2002 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2012/16759, K. 2013/726, T. 23.01.2013 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

556 **Akil/Özgül**, s. 71.

mahkemenin bakacağı belirlenmelidir[557]. Aynı yerdeki aynı tür mahkemelerin hangisinin davaya bakacağı hususu ise yetki sorunu değil iş bölümü ile ilgilidir[558].

HMK'nin 6'ncı maddesinde genel yetki kuralı düzenlenmiştir[559]. Buna göre genel yetkili mahkeme davanın açıldığı tarihte davalının yerleşim yeri mahkemesidir. Rücu davalarında davalının kusurlu kamu görevlisi olması nedeniyle kamu görevlisinin dava açıldığı tarihteki yerleşim yerindeki mahkeme yetkilidir. Dava açıldıktan sonra kamu görevlisinin yerleşim yerinin değişmesinin bir önemi yoktur[560]. Birden fazla davalı olması durumunda ise davalılardan birinin yerleşim yerinde dava açılması mümkündür[561].

Görev kuralları kamu düzenine ilişkinken kesin yetki kuralları hariç olmak üzere yetki kuralları kamu düzenine ilişkin değildir[562]. Bu nedenle kesin yetkinin bulunduğu hallerde mahkeme yetkili olup olmadığını davanın her aşamasında resen incelerken, taraflar ise yetkisizlik itirazını dava sonuna kadar her zaman ileri sürebilir[563]. Yetkinin kesin olmadığı durumlarda ise tarafların yetkisizlik itirazını cevap dilekçelerinde ileri sürmesi gerekmektedir[564]. Rücu davalarında mahkemenin yetkisi kesin değildir[565]. Bu nedenle yetki itirazı varsa cevap dilekçesinde ilk itiraz olarak ileri sürülmelidir[566]. İtiraz usulüne uygun yapılmadığı sürece davanın açıldığı mahkeme uyuşmazlığı çözmeye yetkili hale gelmektedir[567].

---

557 **Atalı/Ermenek**, s. 92-93.

558 **Ruhi/Ruhi**, s. 980.

559 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 6. m.: "*(1) Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir. (2) Yerleşim yeri, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre belirlenir.*"

560 **Arslan/Yılmaz/Ayvaz**, s. 204.

561 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 7. m.: "*(1) Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Ancak, dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır. (2) Birden fazla davalının bulunduğu hâllerde, davanın, davalılardan birini sırf kendi yerleşim yeri mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyla açıldığı, deliller veya belirtilerle anlaşılırsa, mahkeme, ilgili davalının itirazı üzerine, onun hakkındaki davayı ayırarak yetkisizlik kararı verir*."

562 **Atalı/Ermenek**, s. 100; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 114/1-ç. m.: "(*1) Dava şartları şunlardır: … ç) Yetkinin kesin olduğu hâllerde, mahkemenin yetkili bulunması*."; İdari Yargıda ise yetki kamu düzenine ilişkindir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu 32/2. m.: "*Bu Kanunun uygulanmasında yetki kamu düzenindendir*."

563 **Ruhi/Ruhi**, s. 1000.

564 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 19/2 m.: "*Yetkinin kesin olmadığı davalarda, yetki itirazının, cevap dilekçesinde ileri sürülmesi gerekir. Yetki itirazında bulunan taraf, yetkili mahkemeyi; birden fazla yetkili mahkeme varsa seçtiği mahkemeyi bildirir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz*."

565 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 71.

566 **Atalı/Ermenek**, s. 101.

567 **Akil/Özgül**, s. 60.

7. RÜCU DAVALARINDA ZAMANAŞIMI

Zamanaşımı, bir hakkın kazanılmasında veya kaybedilmesinde kabul edilen sürenin tamamlanması olarak tanımlanabilir[568]. Sürenin dolmasıyla hakkın varlığının ortadan kaldırılması ile birlikte hakkın dava yolu ile de elde edilmesi engelleniyorsa düşürücü zamanaşımı olarak adlandırılmaktadır[569].

TBK'nin 73'üncü maddesi rücu davalarında düşürücü zamanaşımını düzenlemiştir[570]. Buna göre, iki yıllık ve on yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür[571]. İki yıllık süre, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten, on yıllık süre ise tazminatın ödendiği tarih itibari ile işlemeye başlamaktadır[572]. Bu süreler tükendiğinde kusurlu kamu görevlisine rücu davası açmak mümkün olmayacaktır[573]. Kamu görevlilerine rücu edilmesine ilişkin, Genel Yönetmelik'te de aynı yönde düzenleme yapılmış ve söz konusu Yönetmelik'in 12'nci maddesinde rücu alacağı için zamanaşımının genel hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir.

Kamu görevlilerine rücu davaları, kamu görevlisine rücu davası açılması için emir vermeye yetkili makamın verilen zararı öğrenme tarihinden (olur tarihinden) itibaren başlamaktadır[574]. Hekimler açısından ise rücu edilip edilmemesine MSK karar vermektedir. MSK'nin rücu edilmesine ilişkin kararından sonra hekimin görev yaptığı kurumun yetkili makamının olur verdiği tarih itibari ile iki yıllık zamanaşımı süresinin başlaması gerekmektedir[575]. Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 13'üncü maddesinin 6'ncı fıkrası gereğince MSK tarafından verilen rücu edilmesine ilişkin kararlar ilgili idarelerce genel hükümlere göre tahsil edilmektedir. Bu kapsamda, zamanaşımının işleyeceği sürenin

---

568 **Eren**, s. 1451; **Nomer** (2021) s. 476; **Akıntürk/Ateş**, s. 195; **Erdem, Mehmet** (2010) Özel Hukukta Zamanaşımı, İstanbul, Oniki Levha Yayınları, s. 5.

569 **Nomer** (2021) s. 481; **Ünlütepe**, s. 5; **Antalya** (2019) Cilt 2, s. 607; **Havutçu, Ayşe** (2010) "Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlangıcı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, ss. 579-605, s. 581.

570 TBK 73. m.: "*Rücu istemi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Tazminatın ödenmesi kendisinden istenilen kişi, durumu birlikte sorumlu olduğu kişilere bildirmek zorundadır. Aksi takdirde zamanaşımı, bu bildirimin dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği tarihte işlemeye başlar.*"

571 **Nomer** (2021) s. 489; **Kayar,** s. 127; **Ünlütepe**, s. 201

572 **Antalya** (2019) Cilt 2, s. 608; **Ünlütepe**, s. 205; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 259.

573 **Nomer** (2021) s. 488.

574 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 260; **Demir** (2018) s. 208-209; Yargıtay 4. HD, E. 2016/9028, K. 2016/12396, T. 21.12.2016 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025); Yargıtay 4. HD, E. 2014/1944, K. 2015/456, T. 20.01.2015 <https://www.lexpera.com.tr> (s.e.t. 10.06.2025).

575 **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 268

başlangıcı olarak ilgili idarede yetkili makamın verilen zararı öğrenme tarihinden (olur tarihinden) itibaren başlaması gerektiği değerlendirilmektedir[576].

MSK tarafından rücu edilmesine ve rücu miktarına karar verilmesi ile iki yıllık zamanaşımı süresi başlatmaktadır[577]. İdarenin idari yargı kararı neticesinde tazminatı ödediği tarihten itibaren ise on yıllık zamanaşımı süresi işlemeye başlamaktadır[578]. Bu sürenin geçmesi sonrasında kamu görevlisine rücu davası açılamayacaktır.

[576] **Demir** (2018) s. 207.
[577] **Badur/Doğan**, s. 608; **Yılmaz** (2023) s. 129; **Çınarlı/Döner/Azak** (2022) Kamu Görevlilerine, s. 268.
[578] **Demir** (2018) s. 147.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tıbbi hata (malpraktis) kavramı, Hekimlik Meslek Etiği Kurallarının 13'üncü maddesinde, bilgisizlik, deneyimsizlik ya da ilgisizlik nedeniyle bir hastanın zarar görmesi, hekimliğin kötü uygulaması olarak tanımlanmıştır. Tıp biliminin genel olarak kabul edilmiş meslek kuralları tıbbi standart olarak tanımlanmakta olup tıbbi müdahalelerde hekimler bu standartlara uygun olarak davranmak, gerekli dikkat ve özeni göstermek zorundadırlar. Aksi takdirde hekimin tıbbi uygulama hatası yaptığı ve tıbbi müdahalede kusurlu olduğu kabul edilmektedir.

Tıbbi müdahalenin hukuken uygun olması için bazı şartları kümülatif olarak bulundurmak zorundadır. Bu şartlar; tıbbi müdahalenin yetkili sağlık personeli tarafından yapılmış olması (hekimler açısından hastalık ile ilgili uzmanlığı bulunan tarafından tıbbi müdahale yapılması), tıp biliminin genel olarak kabul görmüş olan ilke ve kurallara yani tıbbi standartlara uygun yapılması, endikasyon bulunması (müdahalenin tıbben gerekli olması), tıbbi müdahale öncesi hastanın aydınlatılmış rızasının alınmasıdır. Bu dört şartın bulunmadığı tıbbi müdahaleler hukuka uygun değildir.

Tıp bilimi, TŞSTİDK'nin Ek-1 çizelgesine göre 43 farklı uzmanlık alanına ayrılmıştır. Tıp bilimi, her bir uzmanlık alanının kendine ait özel ihtisas bölümü olduğu göz önünde bulundurulduğunda içerisinde fazlaca teknik uzmanlık barındıran bir bilim dalıdır. Her bir uzmanlık alanında hastalıkların tedavisi için farklı yöntem ve metotlarda tıbbi müdahaleler yapılmaktadır. Bu karmaşıklığa bir de her tıbbi müdahalenin farklı kişilerde farklı etkilerinin olduğu eklendiğinde sorumluluğun tespiti çok güç olmaktadır. Normalde sorumluluk hukukunda kusuru ile zarara neden olan kişi bu zararı tazmin etmekle mükelleftir. Ancak, tıp biliminde hekimin sorumluluğu söz konusu olduğunda, zarara neden olan eylemin hekimin tıbbi müdahalesi olup olmadığı, hekimin kusurunun tespit edilmesi, zararın nevi, zararın komplikasyon kapsamında olup olmadığı, zararı arttıran başka bir durumun varlığı gibi birçok tespit edilmesi zorunlu problem sahası karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, özellikle idare hukukunda kamu görevlilerini ve zarara uğrayanları güvence altına alan husumetin idare aleyhine yöneltilmesi ve akabinde idare tarafından ödenen tazminatın kusurlu kamu görevlisine kusuru oranında rücu edilmesi gerekmektedir.

Özel hastanelerde görev yapan hekimler açısından sorumluluk sözleşme veya haksız fiil sorumluluğuna göre belirlenmekte olup özel hukuk rejimine tabidir. Özellikle tıbbi

müdahalelerden kaynaklanan sorumlulukta hastaneye tam kabul sözleşmesi olduğu durumlarda daha zararın tazmini özel hastane yönetiminden talep edilmektedir. Özel hastane zararın tazminini yaptıktan sonra ifa yardımcısı konumundaki hekime kusuru oranında rücu hakkına sahiptir.

Sağlık hizmeti Anayasa'nın 56'ncı maddesi gereğince Devletin sorumluluğundadır. İdare bu nedenle kendisi kamu sağlık teşkili işletirken, planlama ve denetim altında tutmak suretiyle de özel hastane açılmasına müsaade edebilir. Kamu sağlık teşkilleri açısından hekimleri istihdam etmesi, yardımcı sağlık personeli bulundurması, hastane hizmetleri sunması, hekimlerin ağır çalışma şartları ve yoğunluğu nedeniyle hatalı tıbbi müdahalelerde idareye de kusur atfedilmektedir. Bu nedenle de kamu sağlık kuruluşlarında görev yapan kamu görevlisi hekimler açısından hatalı tıbbi müdahalelerde idarenin hizmet kusuru bulunurken hekiminde kişisel kusuru bulunmakta olduğundan görev kusuru söz konusudur. Dolayısı ile kamu sağlık hizmetlerinden ötürü zarar görenler Anayasa'nın 40 ve 129'uncu maddeleri ile DMK'nin 13'üncü maddesi gereğince zararlarının tazmini için idari yargıya idare aleyhine başvurabilir.

Anayasa'nın 129'uncu maddesinin 5'inci fıkrası, "*Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir*." hükmüne amirdir. Söz konusu düzenlemelerin lafzı incelendiğinde; Anayasa'nın, "… *kendilerine rücu edilmek kaydıyla* …" ifadesini kullandığı görülmektedir. Bu kapsamda, idarenin sorumlu kamu görevlisine rücu etme konusunda herhangi bir takdir hakkı da bulunmamaktadır. Anayasa'nın amir hükmü gereği zarar veren olayda kamu görevlisinin kusuru söz konusu ise rücu mekanizmasını işletmek zorunludur. İdarenin rücu edilip edilmemesinde takdir hakkı bulunmamasında amaç, kusurlu personelin kusuru oranında vermiş olduğu zararın tazminine katlanmasının sağlanması ve bu sayede kamu görevlilerinin, görevlerini hukuka uygun olarak yerine getirerek kamu yararının sağlanmasıdır. Aksi takdirde kusurlu kamu görevlisinin kusuru nedeniyle vermiş olduğu zararın külfeti idarede yani kamuda kalmış olur ki bu durumda kamu yararından bahsedilmesi olanaksızdır.

İdare, idari yargı kararı tazminatı ödemesini müteakip zarara neden olan olayda kusuru bulunan kamu görevlisinin kusurunu tespit ederek, ödemiş olduğu tazminat, yargılama giderleri ve avukatlık ücretinden kusuru oranındaki miktarı kusurlu kamu görevlisine rücu edecektir. Rücu işleminden önce, kamu görevlisinin amiri ve üst yönetici

tarafından belirlenen iki kişi ile birlikte üç kişilik bir komisyon kamu görevlisinin kusuru bulunup bulunmadığı ile hangi oranda kusurunun bulunduğunu belirleyen bir rapor hazırlayacak ve üst yöneticiye sunacaklardır. Üst yönetici öncelikle rücu alacağının sulh yolu ile ödenmesi için kusurlu kamu görevlisine ödeme belgesi gönderecek, kamu görevlisinin ödemeyi kabul etmemesi durumunda ise kamu görevlisinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine rücu alacağı davası açacaktır. Yukarıda da belirttiğimiz üzere Anayasa'nın amir hükmü gereği üst yöneticinin rücu edilip edilmemesine ilişkin takdir hakkı yoktur.

Hekimlerin tıbbi müdahaleden kaynaklı vermiş oldukları zararlarda ise üst yönetici tarafından karar verilmesi yerine Sağlık Bakanlığı nezdinde teşkil edilen MSK tarafından rücu edilip edilmemesine ve rücu miktarına karar verilecektir. Görüldüğü üzere MSK tıbbi müdahaleler ile ilgili rücu konusunda üst yönetici yerine yetkilendirilmiş bir teşkildir. Bu kapsamda, MSK'nin da rücu edilip edilmemesine karar verirken Anayasa'nın amir hükmü ile bağlı olarak karar vermelidir. Diğer bir deyişle, tıbbi müdahalede hekimin kusuru varsa MSK rücu edilmesine karar vermek zorunda olduğu değerlendirilmektedir.

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun Ek 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası, "*Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir*. …" şeklinde düzenlenmiştir. Yasa hükmü MSK'nin rücu edilip edilmemesine karar verirken birtakım hususları göz önünde bulundurmasını zorunlu kılmıştır. Bu hususlar; muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminat, hekimin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumudur. Kusur durumu ve idare tarafından tazminat ödenmesi hususları diğer kamu görevlilerine rücu edilmesinde aranan şartlar ile aynıdır. Görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevinin kötüye kullanıp kullanmadığı hususu ise sağlık çalışanlarına rücu edilip edilmemesi için aranan bir şarttır. Görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle ifadesi, hekimlik meslek kuralları ve tıbbi standartlar ile tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun olarak yapılmayan tıbbi müdahaleler, diğer bir deyişle tıbbi hata veya malpraktis olarak yorumlanabilir.

Cümlenin kalan kısmı ise, görevini kötüye kullanıp kullanmadığı durumu gözetilerek rücu edilip edilmemesine karar verilecek şeklinde düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesi ise, "*…Mesleki Sorumluluk Kurulu üyelerinin rücu konusunda verdikleri kararlar sebebiyle mali ve idari yönden sorumlu tutulabilmeleri için görevlerinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır. …*" şeklindedir. Gerekçeye uygun düzenleme ise, Sağlık Mensubu Rücu Yönetmeliği'nin 12'nci maddesi ile kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığı kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı ile tespit edilmesi halinde rücu edilip edilmemesine karar verilebileceği düzenlenmiştir.

İdare tarafından ödenen tazminatın hekimlere rücu edilmesi konusunda MSK tarafından bir değerlendirme yapılabilmesinin ön şartlarından birisi de mevcut mevzuat hükümleri çerçevesinde TCK'nin 257'nci maddesinin 1'inci fıkrası kapsamında kasten görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş ceza mahkemesi kararının bulunmasıdır. Kasten görevi kötüye kullanma suçunun genel bir suç olarak düzenlenmesi nedeniyle eylemin kanunda düzenlenen diğer suçları oluşturmaması durumunda bu suçun varlığı söz konusu olmaktadır. Bu kapsamda hekim tarafından yapılan hatalı tıbbi müdahale, kasten öldürme, taksirle öldürme, kasten yaralama, taksirle yaralama, insan üzerinde deney, organ veya doku ticareti, sağlık meslek mensuplarının gözetimindeki kimseyi terk eylemi, sağlık meslek mensuplarının yardım ve bildirim yükümlülüğüne aykırılık, çocuk düşürtme suçu, kısırlaştırma suçu gibi suçları oluşturuyorsa görevi kötüye kullanma suçu oluşmayacaktır. Hekimin hatalı ve kusurlu tıbbi müdahalesi görevin kötüye kullanılması suçundan daha ağır bir suç olan kasten öldürme suçuna sebebiyet vermesi durumunda ceza mahkemesi tarafından kasten öldürme suçundan kesinleşmiş mahkeme kararı olacağından hastaya ve yakınlarına kusuru ile zarar veren hekimin hukuki sorumluluğuna gidilemeyecektir. Tıbbi müdahalelerin insan bedeni üzerinde yapıldığı düşünüldüğünde hatalı tıbbi müdahaleler genelde öldürme ve yaralama gibi vücut bütünlüğüne karşı suçlara sebebiyet vermektedir. Bu nedenle de hekimlerin rücuen sorumluluğunun kapsamı ciddi derecede daraltılmış, hatta imkânsızlaştırılmıştır.

Sağlık çalışanlarının yoğun ve zorlu koşullarda çalışmaları sebebiyle gereksiz yargılamalardan uzak tutulması maksadıyla koruyucu bir yaklaşım yapılması olumlu iken kusurlu tıbbi müdahaleleri nedeniyle hukuken sorumluluklarını kaldıracak derecede sınırlandırılması ve sağlık çalışanlarının tıbbi müdahalelerde hukuka uygun davranmalarını sağlayacak sorumlulukların kaldırılması anlamına gelmektedir. Keza, kamu görevlisinin

kusuru ile vermiş olduğu zararın tazmin külfetinin tamamıyla idare üzerinde kalmasında kamu yararı ve hakkaniyet yoktur. Devlet, kamu harcamalarını kamu yararını gözeterek yapmalıdır.

Anayasa'nın 129'uncu maddesinin 5'inci fıkrasında kusurlu kamu görevlisine rücu edilmesinde idarenin takdir hakkı bulunmamasına rağmen yasal düzenleme ile sağlık çalışanları açısından kusurlu olsalar dahi kasten görevi kötüye kullanmak suçundan ceza mahkemesi tarafından kesin hüküm verilmemesi durumunda kusurlu sağlık çalışanı kamu görevlisine rücu edilemeyecektir. Bu nedenle Anayasa'nın korumaya çalıştığı idare-kamu görevlisi külfet dengesi kamu görevlisi lehine bozulmuş ve rücu mekanizmasının kapsamı çok fazla daraltılmıştır. Düzenlemenin bu yönüyle Anayasa'nın 129'uncu maddesine aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

Anayasa Mahkemesi 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29'uncu maddesi gereğince taleple bağlıdır. SHTK'nin Ek 18'inci maddesinin 3'üncü fıkrası ile ilgili Anayasa Mahkemesine düzenlemenin Anayasa'nın 10, 17, 36 ve 40'ıncı maddelerine aykırı olduğu gerekçesi ile iptal başvurusunda bulunulmuştur. Mahkeme talep ile bağlı olduğu için 30.11.2023 tarihli, 2022/90 Esas sayılı ve 2023/201 Karar sayılı kararında söz konusu maddenin 2'nci fıkrasının Anayasa'nın 129'uncu maddesine aykırı olduğuna ilişkin esasen değerlendirme yapmamıştır.

Sonuç olarak, kamu görevlisi hekimlere tıbbi hataları nedeniyle rücu edilmesine karar verilebilmesi için yönetmelikle kasten görevi kötüye kullanma suçundan kesinleşmiş mahkûmiyet kararı aranması düzenlemesinin Anayasa'nın 129'uncu maddesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle herhangi bir suç sınırlandırması yapılmaksızın yeniden düzenlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

Abik, Yıldız (2020) "Yoğun Bakım Altında Bilinci Kapalı Hasta Açısından Hekimin Aydınlatma ve Onam Alma Yükümlülüğü": Hakeri, Hakan/ Doğan, Cahid (Editörler), III. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 2, Ankara, Adalet Yayınevi, ss. 179-238.

Acar, Faruk (2019) "Borç İlişkilerinin Üçüncü Kişilere Etkisi, A. Alacaklıya Halef Olma, TBK m. 127": İstanbul Şerhi, Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu Cilt II-III Madde 83-206, 3. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, ss. 1489-1514.

Akgül Yıldız, Şerife (2023) "Kamu Sağlık Personelinin Kusuru Nedeniyle İdarece Ödenen Tazminatın Rücu Edilmesi", Sayıştay Dergisi, C. 34, S. 131, ss. 571-601.

Akgüner, Tayfun/Berk, Kahraman (2017) İdare Hukuku, 8. Baskı, İstanbul, Der Yayınları.

Akıntürk, Turgut (1971) Müteselsil Borçluluk, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 295.

Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya (2020) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 29. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi.

Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya (2024) Medeni Hukuk, 28. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi.

Akil, Cenk/Özgül, Tülay Özer (2023) Şematik Medeni Usul Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Akkanat, Halil (2006) Hastaneye Kabul Sözleşmesinin Görünüm Tarzları ve Sorumluluk Düzeni, Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Akkaya, Süleyman (2024) Sağlık Hakkı Kapsamında Hekimin Cezai Sorumluluğu, Ankara, Yetkin Yayınları.

Akyılmaz, Bahtiyar (2006) İdare Hukukunda Kamu Görevlisine Rücu Sorunu, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara, Yetkin Yayınları.

Akyılmaz, Bahtiyar (2011) "Kamu Zararı ve Kamu Zararında Rücu", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.69, S. 1-2, ss. 61-78.

Akyılmaz, Bahtiyar (2022) "İdarenin Kusur Sorumluluğunda 'Görev Kusuru' Karmaşası": Özdamar, Mehmet/Çağlar, Hayrettin/Göktürk, Kürşat/Can, Mehmet Çelebi (Editörler), Prof. Dr. Rıza Ayhan'a Armağan Cilt 2, Ankara, Yetkin Yayınları, ss. 2011-2044.

Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil (2024) Türk İdare Hukuku, 18. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil (2024) Türk İdari Yargılama Hukuku, 10. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Alkan, Oktay (2024) "Yüksek Mahkeme Kararları Çerçevesinde Malpraktisten Kaynaklı Olarak Üniversite Hastanelerine Karşı Açılan Davalarda Görevli Mahkemenin Tespiti", T.C. Danıştay Dergisi, S. 158, ss. 169-202.

Altıntaş, Ayten (1999) "Osmanlılarda Modern Anlamda Tıp Eğitiminin Başlaması Tıphane-i Amire", Osmanlı, Yeni Türkiye Yayınları, C. 8, ss. 528-542.

Altıntaş, Ayten/Doğan, Hanzade (2006) "Osmanlı'da Serbest Hekimlik Yapan Esnaf Tabip": Yılmaz, Coşkun/Yılmaz Necdet (Editörler), Osmanlılarda Sağlık, İstanbul, Biofarma Yayınları, ss. 265-271.

Altıntaş, Ayten (1986) "Eski Türk Tıbbına Bir Bakış", Tıp Tarihi Araştırmaları Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, C. 1, S. 1, ss. 84-87.

Altun, Zeynep (2019) Plastik Cerrahın Hukuki Sorumluluğunun Sözleşmesel Bağlamda İncelenmesi, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Altunkaş, Aysun (2015) "Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluk Koşulları": Tacir, Hamide/Söğüt, Sevda İpek/Altunkaş, Aysun (Editörler), Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi II. Ulusal Sağlık Hukuku, Tıbbi Müdahalenin Hukuki Yansımaları Sempozyumu, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, ss. 51-83.

Antalya, Osman Gökhan (2019) Marmara Hukuku Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Antalya, Osman Gökhan (2019) Marmara Hukuku Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Arat, Ayşe (2018) "Müteselsil Borçlarda Alacaklı ile Borçlular Arasındaki İlişkinin Hüküm ve Sonuçları", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 2, ss. 325-366.

Arpacı, Abdülkadir (1993) Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), İstanbul, Filiz Kitapevi.

Arslan, Firdevs (2020) "Hekimin Sorumluluğunun Belirlenmesi Bakımından Hekim ile Hasta Arasındaki İlişkinin Hukuki Mahiyeti", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 1, ss. 400-422.

Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Ayvaz, Sema Taşpınar (2016) Medenî Usul Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Artantaş, Çağdaş (2017) "Türk Hukukunda Kamu Personelinin Mali Sorumluluğu", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, ss. 365-396.

Artuk, Mehmet Emin/Gökcen, Ahmet/Alşahin, Mehmet Emin/Çakır, Kerim (2022) Ceza Hukuku Özel Hükümler, 20. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Aslanova, Kemale (2019) Sağlık Hukuku Ders Notları, 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi.

Aşçıoğlu, Çetin (2006) "Hekimlerin Sorumluluğunda Kusur ve Belirlenmesi": Öncel, Öztan/Namal, Arın/Erdemir, Ayşegül Demirhan/Ertin, Hakan/Atıcı, Elif (Editörler), Yüksek Teknoloji Tıbbi ve Hekim Hasta İlişkisi, İstanbul, ss. 191-201.

Aşçıoğlu, Çetin (1993) Tıbbi Yardım ve El atmalardan Doğan Sorumluluklar, Ankara, Tekışık Ofset.

Atak, İsmail (2020) "Tıbbi Müdahalelerin Hukuka Uygunluk Şartları", TOTBİD Dergisi, S. 19, ss. 19-26.

Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim (2024) Medenî Usûl Hukuku, Güncellenmiş 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Atay, Ender Ethem (2021) İdari Yargılama Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Atay, Ender Ethem/Odabaşı, Hasan/Gökcan, Hasan Tahsin (2003) Teori ve Yargı Kararları Işığında İdarenin Sorumluluğu ve Tazminat Davaları, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Atay, Ender Ethem (2022) İdare Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Avcı, Mustafa (2012) "Sağlık Hizmetlerinde İdarenin Mâlî Sorumluluğu", Ankara Barosu Dergisi, S. 1, ss. 105-140.

Ayan, Mehmet (2016) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Ayan, Mehmet (1991) Tıbbî Müdahalelerden Doğan Hukukî Sorumluluk, Ankara, Kazancı Hukuk Yayınları: 102.

Aydın, Erdem (2021) Dünya ve Türk Tıp Tarihi, Ankara, Güneş Tıp Kitabevi.

Aykın, Aykut Cemil/Çınarlı Serkan (2016) Sağlık Personelinin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Badur, Emel/Doğan, Eser Us (2022) "Hekimin Rücuen Tazminat Sorumluluğu Hakkında Güncel Gelişme ve Değerlendirmeler", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 24, S. 2, ss. 581-618.

Barlıoğlu, Hüseyin Cem (2022) Defansif Tıp Unsuru Olarak Tıbbi Malpraktis, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Başaran, Serkan (2018) Türk Ceza Hukukunda Görevi Kötüye Kullanma, Ankara, Adalet Yayınevi.

Başözen, Ahmet (2012) "Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Tazminat Davalarında İspat Sorunları", Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S. 1, ss. 1-49.

Başözen, Ahmet (2012) "Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Tazminat Davalarında Nedensellik Bağı ve Kusurun İlk Görünüşte İspatı": Hakeri, Hakan/Rosenau

Henning (Editörler), VII. Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Ankara, Adalet Yayınevi, ss. 329-375

Bayat, Ali Haydar (2016) Tıp Tarihi, İstanbul, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.

Bayat, Fuzuli (2006) Ana Hatlarıyla Türk Şamanlığı, İstanbul, Ötüken Yayınları.

Baykuzu, Tilla Deniz (2023) "İslamiyet Öncesi Dönemde İlk Türk Hekimleri", Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi, C. 5, S. 9, ss. 83-90.

Bayraktar, Köksal (1972) Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Ben, Mehmet (2024) "Sağlık Bakanlığı Bünyesinde Kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu'nun Görevleri ve Hukuki Yapısı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S 1, ss. 847-877.

Bilgen, Nur (2005) "Adli Tıp Açısından Tıbbi Uygulama Hataları", Hukuki Perspektifler Dergisi, S. 5, ss. 38-42.

Bilgin, Hüseyin (2023) İdari Davalar ve Çözüm Yolları, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Birtek, Fatih (2021) "Tıbbi Uygulama Hataları Bakımından İlliyet/Nedensellik Bağı ve Tespiti": Hakeri, Hakan/Doğan, Cahid (Editörler), 4. Uluslararası Hukuk Kongresi (8-10 Ocak 2021) Bildiri Kitabı 2, Ankara, Aristo Yayınları, ss. 616-651.

Bucaktepe, Adil (2012-2013) "Depremden Dolayı İdarenin Sorumluluğu", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17-18, S. 26-27-28-29, ss. 93-122.

Budak, Demir (2021) "İlkçağlardan Günümüze Hekimliğin Gelişimi", Journal of Medical Sciences, C. 2, S. 2, ss. 6-10.

Can, İsmail Özgür (2012) "Tıbbi Uygulama Hatalarıyla İlgili Tanımlar ve Kusur Oluşturan Eylemlere Örnekler": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 35-41.

Cansel, Erol/Özel, Çağlar (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 2. Baskı, Ankara Seçkin Yayıncılık.

Cumhur, Ertekin (2019) Tıbbın Öyküsü, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları.

Çağlayan, Ramazan (2017) İdare Hukuku Dersleri, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Çağlayan, Yılmaz (2024) Açıklamalı İçtihatlı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Çakal, Ayça (2018) Türk Özel Hukukunda Tıbbi Müdahaleye Rıza, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Çakır, Hüseyin Melih (2015) Sağlık Hizmetlerinin Özel Hukuk Kişileri Tarafından Yürütülmesi, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Çakmut, Özlem Yenerer (2003) Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, İstanbul, Legal Yayınevi.

Çekin, Deniz Kardelen (2020) Özel Hastanelerin Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukuki Sorumluluğu (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çınarlı, Serkan/Döner, Munise Seray Göncü/Azak, Kerim (2022) "Kamu Sağlık Çalışanlarına Karşı Açılan Rücu Davalarında Organizasyon Kusuru Nedeniyle Hakkaniyet İndirimi", Tıp Hukuku Dergisi, C. 11, S. 21, ss. 3-34.

Çınarlı, Serkan/Döner, Munise Seray Göncü/Azak, Kerim (2022) Kamu Görevlilerine Rücu Davaları, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Çilingiroğlu, Cüneyt (1993) Tıbbi Müdahaleye Rıza, İstanbul, Filiz Kitabevi.

Çoşkun, Sevda Yaşar/Döner, Munise Seray Göncü (2021) "Tıbbi Uygulama Kaynaklı Tüketici Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuğun Sigorta Şirketlerine Etkisi", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 4, ss. 2933-2973.

Dağdemir, Müge Gün/Çelik, Seydi (2024) "İdare Hukukunda Hekimlere Rücu Sorunu", Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi, C. 7, S. 14, ss. 59-72.

Dağı, Fahri (2013) "Türk Fıkralarında Halk Hekimliği Unsurları", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 2, S. 5, ss. 117-129.

Demir, Mehmet (2009) Hekimin Hukuksal Sorumluluğunun Kaynakları ve Özel Hastane – Kamu Hastanesi Ayırımı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Demir, Mehmet (2008) "Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57, S. 3, ss. 225-252.

Demir, Mehmet (2010) Tıbbi Organizasyon Kusuru Açısından Hastanelerin Hukuksal Sorumluluğu, Ankara, Turhan Kitapevi.

Demir, Mehmet (2020) Tıbbi Sorumluluk Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Demir, Mehmet/Kirkit, Ecem (2022) "Komplikasyon-Malpraktis Ayrımının Tıbbî Özel Hukuk Sorumluluğuna Etkisi", Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, S. 1, ss. 58-91.

Demir, Simge (2018) Kamu Görevlisi Hekimlerin Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Demirbaş, Timur (2019) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Doğan, Murat/Şahan, Gökhan/Atamulu, İsmail (2023) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Doğan, Murat (2014) "Özel Hastanelerin Tazminat Sorumluluğu": Hakeri, Hakan/Doğan, Cahid (Editörler), Türkiye Barolar Birliği Uluslararası Sağlık Hukuku Sempozyumu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 16-17 Ekim 2014, Türk Barolar Birliği Yayınları, ss. 21-62.

Doğramacı, Yakup Gökhan (2024) Tıbbi Uygulamadan Kaynaklanan Manevi Tazminat, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Dönmez, Mert (2020) İdarenin Mali Sorumluluğu Bağlamında Kamu Görevlisine Rücu, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Durak, Yasemin (2014) "Hastaneye Tam Kabul Sözleşmesi", Tıp Hukuku Dergisi, C. 3, S. 6, ss. 147-175.

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan (2006) Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitapevi.

Duran, Lütfi (1974) "Türk Kamu Personelinin Mali Sorumluluğu": Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'ya Armağan, Ankara, Ankara Üniversitesi Türk ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, ss. 59-120.

Duran, Lütfi (1974) Türkiye İdaresinin Sorumluluğu, Ankara, Sevinç Matbaası.

Elçin, Melih (2010) Tıp Eğitiminin Tarihçesi, Hacettepe Tıp Dergisi, S. 41, ss. 195-202.

Er, Ahmet/Topaç, Ömür/Kaygusuz, Serap (2021) Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki, Cezai ve İdari Sorumluluk, Ankara, Adalet Yayınevi.

Er, Ünal (2019) Sağlık Hukuku, Ankara, Savaş Yayınevi.

Ercevahir, Mine (2022) "Bedensel Zarar Hâllerinde Ödenecek Tazminatın Belirlenmesinde Özel Bir İndirim Sebebi: Zarar Verenin Malî Durumunun Kötüleşmesi ve Hakkaniyet İndirimi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 1, ss. 206-220.

Erdem, Mehmet (2010) Özel Hukukta Zamanaşımı, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Erdoğan, İhsan (1990) "Haksız Fiilde Kusurlu Sorumluluk ve Özellikle Kusur Unsuru", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:3 S: 1, ss. 109-134.

Erdoğan, İhsan (2019) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi.

Erdoğan, İhsan/Keskin, Ayşe Dilşad (2020) Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi.

Eren, Fikret (2022) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Yetkin Yayınları.

Ergin, Osman Nuri (1977) Türk Maarif Tarihi 1. Cilt, İstanbul, Eser Matbaası.

Erkal, Atila (2021) "Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Sağlık Personelinin İstihdamı Nedeniyle İdarenin Mali Sorumluluğu", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, ss. 235-271.

Erkuş, Selman, Ali (2014) "Yargıtay Kararları Işığında Sağlık Çalışanlarının Hukuki Sorumluluğu", Tıp Hukuku Dergisi, Cilt:3, Sayı: 6, ss. 115-121.

Erman, Barış (2003) Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Erol, Hatırnaz, Gültezer (2023) Özel Hastanelerin Hukuki Sorumluluğu ve Hasta Hakları, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Esin, Yüksel (1973) Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları, İkinci Kitap: Esas, İdarenin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, Balkanoğlu Matbaacılık.

Evik, Vesile Sonay (2019) Görevi Kötüye Kullanma Suçları (TCK m.257), İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Gökcan, Hasan Tahsin (2022) Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Gökçe, Aksanur (2019) Osmanlı Klasik Dönem Hekimlik Sanatının Modern Dönem Hekim Profesyonelliği, Aile Hekimliği Kimliği Ve Uygulamaları Açısından İncelenmesi, (Tıpta Uzmanlık Tezi), Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Aile Hekimliği Kliniği.

Gör, Damla Nur (2022) Hekimin Tıbbi Uygulama Hatalarından (Malpraktis) Doğan Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, Platon Hukuk.

Görkey, Özcanoğlu, Ayşe, Betül (2022) Hekimlik Sözleşmesi ve Hekimin Tazminat Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Gözler, Kemal (2019) İdare Hukuku Cilt 2, 3. Baskı, Bursa, Ekin Yayıncılık.

Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut (2021) İdare Hukuku C I Genel Esaslar, Ankara, Turhan Kitapevi.

Gülel, İlhan (2018) Tıbbi Müdahaleye Rıza, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Gültekin, Fatih (2018) "Yardımcı Kişinin Fiillerinden Borçlunun Sorumluluğu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 35, ss. 375-403.

Güran, Sait (1979) "İdarenin ve Ajanının Sorumluluğunun Belirlenmesine İlişkin Düşünceler", Amme İdaresi Dergisi, C. 12, S. 1, ss. 55-62.

Gürelli, Nevzat (1981) "Hukuk Açısından Cerrahi Müdahalenin Sınırları", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1979-1981 Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, C. 45, S. 1-4, ss. 267-275.

Gürkan, Kazım İsmail (1964) Pratik Cerrahi Cilt 1, 3. Baskı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Güzeldemir, Erdal Mustafa (2006) "Hasta Bilgilendirmenin Önemi": Çelik, Faik (Editör), Aydınlatılmış Onam, Konya, Konya Karaman Tabip Odası Yayını.

Güzelderen, **Banu/ Karadavut, Zekeriya** (2023) "Kam ve Kamın İşlevlerinin Türk-İslam Dönemi İlk Metinlerindeki Karşılıkları", Millî Folklor, C. 18, S. 138, ss. 166-176.

Hakeri, Hakan (2022) Tıp Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Hancı, Hamit (2006) Malpraktis-Tıbbi Girişimler Nedeniyle Hekimin Ceza ve Tazminat Sorumluluğu, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Hatipoğlu, Gözde (2021) Hekimin Görevi Kötüye Kullanma Suçu Bakımından Cezai Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Havutçu, Ayşe (2010) "Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlangıcı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, ss. 579-605.

Helvacı, Serap (2001) Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyan Davalar, İstanbul, Beta Basım Yayın.

Hızar, Abdullah/Çınarlı, Serkan (2015) "Hatalı Tıbbi Müdahalelerden Kaynaklanan Tam Yargı Davalarında Bilirkişilik Uygulamaları", Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 2, ss. 13-35.

İçel, Kayıhan/Evik, A. Hakan (2007) Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap, İstanbul, Beta Basın Yayın.

İhsanoğlu, Ekmeleddin (1998) "Osmanlı Eğitim ve Bilim Müesseseleri": İhsanoğlu, Ekmeleddin (Editör), Osmanlı Devleti ve Medeniyet Tarihi Cilt 2, İstanbul, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Yayınları, ss. 223-363.

İncel, Aktaş, Hatice Nur (2022) Tıbbi Malpraktiste Sorumluluk ve Komplikasyon, Ankara, Yetkin Yayınları.

İpekyüz, Filiz Yavuz (2015) "Hekimin Tazminat Sorumluluğu", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 33, ss. 19-61.

İpekyüz, Filiz Yavuz (2016) Türk Hukukunda Hekimlik Sözleşmesi, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Kahraman, Zafer (2016) "Medeni Hukuk Bakımından Tıbbi Müdahaleye Hastanın Rızası", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, ss. 479-510.

Kâhya, Esin (1997) 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Tıp Eğitimi ve Türk Hekimleri, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Kalabalık, Halil (2023) İdare Hukuku Dersleri Cilt 1, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Kalabalık, Halil (2024) İdare Hukuku Dersleri Cilt 2, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık,

Kaplan, Gürsel (2019) İdari Yargılama Hukuku, Güncelleştirilmiş 5. Baskı, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Karan, Gözpınar, Gülşah (2015) Özel Hastanelerin Hukuki Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Karslı, Abdurrahim (1994) Usul Hukuku Açısından Rücu Davaları, İstanbul, Ofset Matbaası.

Kartal, Pınar Memiş (2019) "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi Nur Centel'e Armağan, C. 19, S. 2, ss. 1373-1395.

Kaya, Ahsen/Çelik, Cemil (2021) "Zorunlu Mesleki Sorumluluk Sigortası": Aktaş, Erkin Özgür/Kaya, Ahsen (Editörler), Tıpta Uzmanlık Eğitimi ve Uzmanlık Öğrencilerinin Hak ve Sorumlulukları, 1. Baskı, Ankara, Türkiye Klinikleri Yayınları, ss. 59-64.

Kaya, Mine (2012) "Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü ve Kişilik Hakkı ile İlişkisi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 8, ss. 45-82.

Kaya, Mine (2012) "Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğünden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 100, ss. 45-82.

Kayar, İsmail (2019) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Kaygusuz, Serap (2023) "7406 sayılı Kanun'un Sağlık Çalışanları Bakımından Getirdiği Yeni Düzenlemeler", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 53, ss. 247-284.

Kayıhan, Şaban (2022) Medeni Hukuk Bilgisi, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Kayıhan, Şaban/Ünlütepe, Mustafa (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Keskinbora, Kadircan (2012) "Komplikasyon ve Malpraktisin Yöntemi": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 45-61.

Kıcaoğlu, Mustafa (2011) Doktorların ve Hastanelerin Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, Ankara, Adalet Yayınevi.

Kılıçoğlu, Ahmet (2022) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 26. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi.

Kılıçoğlu, Ahmet (1978) "Borçlunun Alacaklıya İhbarı ile Halefiyetin Doğumu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 35, S. 1, ss. 439-446.

Koca, Mahmut (2007) "Hekimin Taksirli Fiilinden Doğan Cezai Sorumluluğu": Baygın, Cem/Uçar, Metin/Büyükay, Yusuf (Editörler), Sağlık Hukuku Sempozyumu Erzincan 15-16 Mayıs 2006, Ankara, Yetkin Yayınları, ss. 89-106.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2020) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2022) Türk Ceza Hukukunda Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Korkmaz, Ekin (2021) Türk Borçlar Hukukunda Halefiyet, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Korkusuz, Mehmet Refik/Korkusuz, Mustafa Halit (2015) "Sağlık Elamanlarının Görevleri Nedeniyle Verdikleri Zararlara Karşı Kamu Kurumlarının Rücu Hakkı", Tıp Hukuku Dergisi, C. 4, S. 8, ss. 19-44.

Koru, Onur (2021) "Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu: Endikasyon Şartı", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 2, ss. 491-500.

Köprülü, Mehmet Fuad (2014) Edebiyat Araştırmaları I, İstanbul, Alfa Basım Yayın.

Kumkale, Rüknettin (2018) Bilirkişilik ve Uygulaması, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Kuru, Baki (2016) İstinaf sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Birinci Baskıya Ek 1. Tıpkı Baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık.

Kuru, Baki/Aydın, Burak (2023) İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Metiner, Fatma Candan Kavşat/Metiner, Ali Akın (2022) "Özel Hastane ve Hekimin Vekâletsiz İş görmeden Doğan Sorumluluğu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 51, ss. 411-442.

Namal, Yücel/Karakök, Tunay (2011) "Atatürk ve Üniversite Reformu (1933)", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, C. 1, S. 1, ss. 27-35.

Nart, Serdar (2020) Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu, Ankara, Adalet Yayınevi.

Nasrat, Qaisar (2023) "Tıbbi Müdahalelerde Hukuka Uygunluk Şartları", İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, ss. 77-97.

Nomer, Haluk Nami (1997) "Halefiyet ile Rücu Arasındaki İlişki, Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortaların Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 55, S. 3, ss. 243-260.

Nomer, Haluk Nami (2021) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın.

Nomer, Haluk Nami (1996) Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi, İstanbul, Beta Basım Yayın.

Nomer, Haluk Nami (2011) "Rücu İstemine İlişkin Zamanaşımı": Antalya, Osman Gökhan/Topuz, Murat (Editörler), Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011) Sempozyum No: III, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, İstanbul, Legal Yayıncılık, ss. 239-248.

Nuhoğlu, Ayşe (2008) "Tıp Ceza Hukukunda Zaruriyet Halinin Sınırları", V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu (28 Şubat-1 Mart 2008) Tıp Ceza Hukukunun Güncel Sorunları, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, No. 142, ss. 34-68.

Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 16. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, 14. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay, Saibe (2002) Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler, İstanbul, Filiz Kitapevi.

Okuyucu, Ergün Güneş (2009) "Görevi Kötüye Kullanma Suçu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 82, ss. 139-169.

Öcal, Şebnem Akipek/Boydağ, Nazmiye Özenbaş/Avcı, Mustafa (2019) Sağlık Hukuku, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını No. 3449.

Özbek, Veli Özer (2012) "Tıbbi Uygulama Hatalarına İlişkin İddialarda Hukuksal Yaklaşım": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 77-90.

Özcan, Burcu Gülseren/Özel, Çağlar (2007) "Kişilik Hakları-Hasta Hakları Bağlamında Tıbbi Müdahale Dolayısıyla Çıkan Hukuki İlişkide Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü ve Aydınlatılmış Rızaya İlişkin Bazı Değerlendirmeler", Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, C. 10, S. 1, ss. 54-73.

Özcan, Zeynep/Şeker, Keriman Nisa (2024) "Hekimin Hukuki Sorumluluğundan Doğan Tazminat Davalarında Görevli Mahkemenin Tüketici Mahkemesi Olması ve Taleplerin Arabuluculuk Çözüm Yolu ile Sonuçlanabilmesi Hakkında Değerlendirme", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 73, S. 2, ss. 1361-1411.

Özçetin, Selvi/Balaban, Murat İbrahim (2015) Sağlık Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Özdemir, Gençer (2021) Tıbbi Müdahale Hatalarından Doğan Maddi Tazminat Sorumluluğu, Ankara, Seçkin Yayınları.

Özdemir, Halit Eyüp/Seçkin, Sinan (2020) "Vakıf Üniversiteleri ile Özel Hastaneler Arasında İşbirliğinin Hukuki Rejimi", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, ss. 115-158.

Özgenç, İzzet/Üzülmez, İlhan (2019) Ceza Genel Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Özgenç, İzzet (2007) "Tıbbi Müdahale Dolayısıyla Cezai Sorumluluk": Teoman Ömer/Kaya Arslan (Editörler), Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan Cilt 2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, ss. 2175-2212.

Özgenç, İzzet (2008) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Özkara, Erdem/Kureş, Alper (2023) "Bilirkişilik ve Adli Tıp Bilirkişiliği": Özkara, Erdem (Editör), Hukuk Öğrencileri ve Uygulayıcıları İçin Adli Tıp, Ankara, Seçkin Yayıncılık, ss. 37-58.

Özpınar, Berna (2007) Tıbbi Müdahalede Kötü Uygulamanın Hukuki Sonuçları, Ankara, Ankara Barosu Yayınları.

Öztürkler, Cemal (2006) Hukuk Uygulamasında Tıbbi Sorumluluk, Teşhis, Tedavi ve Tıbbi Müdahaleden Doğan Tazminat Davaları, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Petek, Hasan (2006) "Güzelleştirme Amaçlı Estetik Ameliyatlardan Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk", Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 1, ss. 177-240.

Polat, Oğuz (2020) Adli Tıpta Bilirkişilik, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Polat, Oğuz (2024) Tıbbi Uygulama Hataları, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Polat, Oğuz/Güven, A. Taner (2015) "İngiliz, Amerikan ve Türk Hukukunda Bilirkişilik Uygulamalarının Karşılaştırılması", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 28, S. 119, ss. 97-114.

Polat, Oğuz/Pakiş, Işıl (2011) "Tıbbi Uygulama Hatalarında Hekim Sorumluluğu", Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, C. 2, S. 3, ss. 119-125.

Polat, Tunçer (2019) Sağlık Hukuku Temel Bilgileri, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Reisoğlu, Safa (2011) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Beta Basın Yayın.

Rodoslu, Emine Koçano (2016) Rücu Alacağı, Ankara, Turhan Kitapevi.

Ruhi, Canan/Ruhi, Ahmet Cemal (2021) Hukuk Yargılamasında Görev, Yetki ve Yargı Yerinin Belirlenmesi, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Saatçioğlu, Onur Can (2009) "Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'daki Özel Hukuk Uygulamalarında Tıbbi Malpraktis Olgusu", Sağlık Hukuku Digestası, S. 1, ss. 190-208.

Sancakdar, Oğuz (2013) İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Sarı, Hatice Nil (2009) "Mekteb-i Tıbbiye (1827-1909)": Sarı, Nil/Özaydın, Zuhal/Akgün, Burhan (Editörler), Kuruluşundan Günümüze Cerrahpaşa Tıp Fakültesi (1827-1967-2007), İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Paşa Kitapevi, ss. 7-28.

Sarı, Hatice Nil (1983) "Osmanlılarda Tıphâne'nin Kuruluşuna Kadar Tıp Eğitimi", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 22, ss. 152-182.

Sarıca, Ragıp (1949) Hizmet Kusuru ve Karakterleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 15, S. 4, ss. 858-895.

Sarıtaş, Hatice (2006) Hasta Hakları Açısından Hekim Sorumluluğu, Ankara, Bilge Yayınevi.

Savaş, Halide (2015) "Tıbbi Hata Davalarında Bilirkişilik Uygulaması", Terazi Hukuk Dergisi, C. 2, S. 15, ss. 119-126.

Savaş, Halide (2008) "Tıbbi Hata Davalarında Resmi Bilirkişilik Kurumları ve Yargıtay Uygulaması", İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 3, ss. 1355-1366.

Savaş, Halide (2009) Tıbbi Müdahale Hataları, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Savaş, Halide (2013) Yargıya Yansıyan Tıbbi Müdahale Hataları-Tıbbi Malpraktis-Tıbbi Davaların Seyri ve Sonuçları, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Seçkin, Sinan (2021) Özel Hastanelerin Ruhsatlandırılması ve Denetlenmesi, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Serozan, Rona/Baysal, Başak/Sanlı, Kerem Cem (2022) Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, 8. Baskı, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık.

Sert, Gürkan (2012) "Türk Hukukunda Bilinci Açık Hastanın Tedaviyi Ret Hakkının Tıp Hukuku ve Etiği Açısından İncelenmesi ve Tıp Etiği", Terazi Hukuk Dergisi, C. 7, S. 70, ss. 14-21.

Sever, Dilşad Çiğdem (2023) "Tıbbi Malpraktis Davalarında Rücu": Gümrükçüoğlu, Berna Özpınar/Yüksel, Gözde Buse/Tatlıcan, Melis Selin/Damnalı, Muhammed Yusuf / Şen, Canberk (Editörler), Ankara Barosu IX. Sağlık Kurultayı 23-24 Eylül 2022, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, ss. 59-70.

Seyhan, Ahmet (2023) "Özel Hastane ile Hasta Arasındaki Sözleşmenin Hukuki Niteliği", Eskişehir Barosu Dergisi, Cilt:8, Sayı: 1, ss. 170-185.

Soyaslan, Doğan (2016) Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Şengül, Ragıp (2020) Hasta ile Hekim Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği ve Hekimin Tazminat Sorumluluğu, İstanbul, Aristo Yayınevi.

Şenocak, Zarife (2012) "Özel Hukukta Tıbbi Kayıtların Tutulmasından Sorumluluk,": Akgül, Salih/Buhur, Oğuzhan/Özpınar, Berna/Doğan, Cahid (Editörler), Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı (7-8 Kasım 2010), Ankara, Ankara Barosu Yayınları, ss. 622-631.

Şenocak, Zarife (1998) Özel Hukukta Hekimin Sorumluluğu, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:529.

Şükür, Görkem (2021) Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortalarında Riziko, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Tahsin, Elhaç Rıza (1991) Tıp Fakültesi Tarihçesi (Mir'ât-ı Mekteb-i Tıbbiyye) Cilt 1-2, İstanbul, Özel Yayınları.

Tan, Turgut (2013) İdare Hukuku, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Ankara, Turhan kitabevi.

Taşcan, İdris/Çalışkan, Suat (2018) Tıbbi Uygulama Hataları ve Hekim Suçları, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Yayınevi.

Tekel, Fatih (2020) "Halk Hekimliğinde Sağaltıcılar", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi, C. 9, S. 27, ss. 819-840.

Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla (1993) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Yayınevi.

Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, R. Murat (2022) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Tiftik, Mustafa (1994) Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Tunalı, Işıl Güney (2020) Hekimin Tıbbi Müdahalede Bulunma Yükümlülüğünün Sınırları, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Türker, Güray (2017) Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Ankara, Adalet Yayınevi.

Türkmen, Ali (2009) Hasta Hekim Hukuku, Samsun, Yılmaz Kitapevi.

Uludağ, Osman Şevki (1991) Beş Buçuk Asırlık Türk Tababeti Tarihi (1341/1925), Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ulusoy, Ali Dursun (2020) Yeni Türk İdare Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Unat, Ekrem Kadri/Samastı, Mustafa (1990) Mekteb-i Tıbbiyye-i Mülkiyye (Sivil Tıp Mektebi) 1867-1909, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları.

Uygur, B. Atiye (2009) "Hekimin Kusurunun Değerlendirilmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 144, ss. 355-381.

Ümit, Ceyda (2021) "Tıbbi Müdahalede Dikkat ve Özen Yükümlülüğünün Önemi": Korkusuz, M. Refik/Hakeri, Hakan/Doğan, Cahid (Editörler), V. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi (27-28 Ağustos 2021) Bildiriler Kitabı, Ankara, Adalet Yayınevi, ss. 373-400.

Ünlütepe, Mustafa (2021) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Ünver, Süheyl (1942) "Süleymaniye Külliyesinde Darüşşifa, Tıp Medresesi ve Darü'l-Akakir'e Dair", Vakıflar Dergisi, S. 2, ss. 195-208.

Ünver, Tülay Aydın (2016) "Ceza Yargılamasında Haksız Tahrik Nedeniyle İndirim Yapılmasının Tazminat Davasına Etkisi", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S. 2-1, ss. 233-253.

Ünver, Yener (2008) Tıbbi Malpraktis ve Ceza Hukuku, Tıbbi Uygulama Hataları (Malpraktis), Komplikasyon ve Sağlık Mensuplarının Sorumluluğu, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayın No: 16.

Yağcıoğlu, Haydar, Ali (2014) Haksız Fiil Sebebiyle Aynı Zarardan Birden Fazla Kimsenin Müteselsil Sorumluluğu, 6. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Yalçınkaya, Bahri/Atalık, Burhan (2023) "Hekimin Cezai Sorumluluğunda Kusur Türünün Belirlenmesi", Tıp Hukuku Dergisi, C. 12, S. 23, ss. 159-202.

Yalçınkaya, Bahri/Atalık, Burhan (2024) "İlaç Tedavisinde Hekimin Sorumluluğu", Karatekin Hukuk Dergisi, C. 2, S. 2, ss. 131-165.

Yarsuvat, Duygun/Bayraktar, Köksal (2004) "Yeni Türk Ceza Kanunundaki Bazı Suçlar Karşısında Tıbbi Uygulamaların Durumu", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Erden Kuntalp'e Armağan, C. 2, S. 2, ss. 63-86.

Yayla, Ahmet (2014) "Kamu Görevlisine Rücu Meselesi Üzerine Kısa bir Değerlendirme": Nuhoğlu, Ayşe (Editör), Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan Cilt 2, İstanbul, Beta Basın Yayın, ss. 2261-2284.

Yenipınar, Berberoğlu, Filiz (2021) Hukuk Davalarında İspat, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yenipınar, Berberoğlu, Filiz (2025) Hukuk Mahkemelerinde Örnek Bilirkişi Raporları, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yerdelen, Erdal (2013) "Hukuki Açıdan Sünnet", Tıp Hukuku Dergisi, C. 2, S. 3, ss. 43-74.

Yıldırım, İsmail (2015) "Tıbbi Malpraktis ve Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası", Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, C. 6, S. 3, ss. 121-129.

Yıldırım, Ramazan/Avcı, Mustafa (2015) Türk İdari Rejimine Giriş, Ankara, Astana Yayınevi.

Yıldırım, Ramazan/Çınarlı, Serkan (2020) Türk İdare Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Yıldırım, Turan (2019) "Danıştay Kararlarında Mücbir Sebep Kavramı", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 2, ss. 1520-1538.

Yılmaz, Hazal Dilara (2023) İdarenin Kusurlu Sorumluluğu ve Rücu, İstanbul, Platon Hukuk Yayınevi.

Yılmaz, Kerem (2013) Defansif Tıp, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yokuş, Handan Sevük (2018) "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 39, ss. 257-316.

Yücel, Özge (2023) "Medeni Hukuk Bakış Açısıyla Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğunun Koşulları": Yücel, Özge/Sert, Gürkan (Editörler), 3. Baskı, Ankara, Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları, ss. 287-328.

Yücel, Özge (2023) "Hasta ve Hekim ile Sağlık Hizmeti Sunucusu Arasındaki Hukuksal İlişkinin Niteliği": Yücel, Özge/Sert, Gürkan (Editörler), Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, ss. 337-354.

Zafer, Hamide (2019) "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m. 257)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, C. 25, S. 2, ss. 1557-1587.

Zengin, Nazmi (2012) "Oftalmolojide Malpraktis Nasıl Önlenebilir": Yazar, Zeliha/Febo, Süleyman Kaynak (Editörler), Oftalmolojide Malpraktis Hekimin Yasal Hak ve Sorumlulukları, Türk Oftalmoloji Derneği Eğitim Yayınları No. 14, İstanbul, Galenos Yayınevi, ss. 114-120.

Zora, Fatih (2022) Anglo Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Medeni Usûl Hukukunda Bilirkişilik, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Zorlu, Tuncay (2002) “Süleymaniye Tıp Medresesi II”: Günergun Feza (Editör), Osmanlı Bilimi Araştırmaları IV, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, ss. 65-98.